ALESSANDRO BARICCO
Emaus

Traducere din italiană de
GABRIELA LUNGU

HUMANITAS fiction

Lui Dario Voltolini şi Davide Longo, învăţători

Prolog

Spiderul roşu se întoarse şi se opri în faţa băiatului. Bărbatul de la volan conducea foarte calm şi nu părea să se grăbească sau să aibă vreun gând anume. Avea pe cap o şapcă elegantă, maşina era decapotabilă. Se opri şi, cu un zâmbet perfect, îl întrebă pe băiat: Mi-ai văzut copilul? Pe Andre?

Andre era o fată.

Băiatul înţelese greşit, înţelese că bărbatul voia să afle dacă o văzuse aşa, în general, în viaţa de zi cu zi, dacă văzuse cât de minunată era. „Mi-ai văzut copilul?" Aşa ca între bărbaţi.

Aşa că băiatul răspunse Da.

Unde? întrebă bărbatul.

Şi pentru că bărbatul continua să schiţeze un soi de zâmbet, băiatul continuă să înţeleagă greşit întrebările. Aşa că răspunse Peste tot. Apoi se gândi să fie mai precis şi adăugă De departe.

Atunci bărbatul dădu din cap afirmativ, ca şi cum ar fi spus că era de acord şi că înţelesese. Continua să zâmbească. Numai bine, zise. Şi plecă, dar fără să schimbe viteza, ca şi cum n-ar fi avut nevoie niciodată în viaţă să schimbe viteza.

Patru străduţe mai încolo, unde un semafor clipea inutil în soare, spiderul roşu fu izbit de o camionetă care o luase razna.

Trebuie să spun că bărbatul era tatăl lui Andre.

Băiatul eram eu.

Era cu mulţi ani în urmă.

Emaus

Asemeni iubirii imense
Imensă-i fu suferința.
Giovanni Battista Ferrandini
Plânsul Mariei (cca 1732)

Avem cu toții șaișpe, șapteșpe ani – dar fără s-o știm cu adevărat, e singura vârstă pe care ne-o putem imagina: abia dacă știm ceva despre trecut. Suntem foarte normali, nu e prevăzut un alt plan decât acela de a fi normali, e o înclinație pe care am moștenit-o odată cu sângele. Vreme de generații întregi, familiile noastre și-au dat silința să șlefuiască viața, până când i-au șters orice lucru ieșit în evidență – orice asperitate care ar putea să ne semnaleze privirilor îndepărtate. Cu timpul, au ajuns să aibă o anumită competență în materie, maeștri ai invizibilității: mână sigură, privire știutoare – artiști adevărați. E o lume în care se stinge lumina atunci când se iese din cameră, iar în salon fotoliile sunt acoperite cu folie de plastic. Uneori, ascensoarele au un mecanism grație căruia, doar atunci când introduci o monedă, ai privilegiul de a putea urca. Coborârea e gratuită, deși considerată în general neesențială. În frigider se păstrează într-un pahar albușurile de ou, iar la restaurant se merge rar, și numai duminica. Pe balcoane, perdele verzi apără de praful străzii niște plăntuțe scorțoase și mute, care nu promit nimic. Deseori se consideră că lumina deranjează. Recunoscători ceții, oricât de absurd ar putea părea, trăim, dacă asta înseamnă a trăi.

Și totuși, suntem fericiți, sau cel puțin credem că suntem.

Din zestrea normalității noastre cotidiene face parte, fără să putem renunța la el, faptul că suntem catolici, credincioși și catolici. În realitate, tocmai asta e anomalia, nebunia cu care întoarcem pe dos teorema simplității noastre, dar nouă totul ni se pare cât se poate de normal, de reglementar. Credem, și nu pare să existe o altă posibilitate. Cu toate astea, credem cu ferocitate, cu foame, nu este o credință liniștită, ci o pasiune necontrolată, ca o nevoie fizică, o urgență. E sămânța unei nebunii oarecare

– evidenta ameninţare a unei vijelii la orizont. Dar mamele şi taţii nu citesc furtunile pe cale să izbucnească, ci doar mesajul fals al unei supuneri la traseul indicat de familie pentru o bună navigare, aşa că ne lasă să ieşim în larg. Tineri care îşi petrec timpul liber schimbând cearşafurile unor bolnavi uitaţi în propriul lor rahat – chestia asta nu-i apare nimănui drept ce este cu adevărat – o formă de nebunie. Sau înclinaţia pentru sărăcie, mândria hainelor mizere. Rugăciunile, faptul de a te ruga. Un continuu sentiment de vinovăţie. Suntem nişte neadaptaţi, dar nimeni nu vrea să înţeleagă asta. Credem în Dumnezeul Evangheliilor.

Astfel, lumea are, pentru noi, graniţe fizice foarte apropiate şi graniţe mentale fixe ca o liturghie. Ăsta e infinitul nostru.

Mai departe, dincolo de obişnuinţele noastre, într-un hiperspaţiu despre care nu ştim aproape nimic, se află ceilalţi, chipuri la orizont. Sare în ochi faptul că ei nu cred – aparent nu cred în nimic. Dar şi o anumită familiaritate cu banii şi reflexele strălucitoare ale obiectelor şi ale gesturilor lor, lumina. Probabil sunt pur şi simplu bogaţi – iar privirea noastră e privirea de jos a oricărei burghezii surprinse în efortul de a urca –, priviri din penumbră. Nu ştiu. Dar percepem cât se poate de clar că la ei, părinţi şi copii, chimia vieţii nu produce formule exacte, ci spectaculoase arabescuri, ca şi cum ar fi uitat de funcţia ei obişnuită – ştiinţă beată. Rezultă de aici efectul unor existenţe pe care nu le înţelegem – scrieri a căror cheie s-a pierdut. Nu sunt morali, nu sunt prudenţi, nu au nicio ruşine, şi sunt aşa de foarte multă vreme. E clar că pot conta pe hambare incredibil de pline, pentru că împrăştie fără nicio problemă recolta anotimpurilor, constând în bani sau doar în ştiinţă, în experienţă. Taie de la rădăcină, fără nicio distincţie, şi binele, şi răul. Ard memoria şi îşi citesc viitorul în cenuşă.

Umblă solemni şi nepedepsiţi.

De departe, îi lăsăm să treacă prin faţa ochilor noştri şi uneori prin gândurile noastre. Se poate întâmpla şi ca, în scurgerea ei cotidiană, viaţa să ne facă să-i atingem din întâmplare, suspendând pentru câteva clipe diferenţele naturale. Cei care se amestecă sunt de obicei părinţii – rareori careva dintre noi, o prietenie pasageră, o fată. Aşa putem să-i privim de aproape. Când ne întoarcem la locul nostru – nu aruncaţi înapoi, ci mai degrabă uşuraţi de obligaţii –, ne rămân în memorie câteva pagini, scrise în limba lor. Sunetul plin, rotund scos de coardele taţilor lor, la jocul de tenis când rachetele lovesc mingea. Casele, mai ales cele la mare sau la munte, de care par să uite deseori – le dau fără nicio problemă copiilor cheile, pe măsuţe mai sunt încă pahare prăfuite cu alcool şi în colţuri sculpturi antice ca într-un muzeu, iar în dulapuri se văd pantofi de lac. Cearşafurile sunt negre. În fotografii apar bronzaţi. Când învăţăm împreună – acasă la ei –, telefonul sună încontinuu şi atunci le vedem pe mamele lor care se scuză deseori de ceva, dar întotdeauna râzând şi pe un ton necunoscut nouă. Apoi

se apropie şi ne mângâie pe păr, spun ceva ca nişte fetiţe şi-şi turtesc sânii de braţul nostru. Mai există şi servitori, şi orare imprudente, parcă improvizate – nu par să creadă în puterea salvatoare a obişnuinţelor. Nu par să creadă în nimic.

E o lume, şi Andre vine de acolo. Distantă, apare din când în când, întotdeauna în poveşti care nu au de-a face cu noi. Deşi e de vârsta noastră, de cele mai multe ori e cu cei mai mari decât ea, iar asta o face să apară şi mai străină, mai altfel. Noi o vedem, dar e greu de spus dacă ea ne vede vreodată. Probabil că nici nu ne cunoaşte numele. Al ei e Andrea – care în familiile noastre e un nume de băiat, dar nu şi într-a ei, unde până şi a da un nume are, din instinct, o anumită înclinaţie spre neobişnuit. Nici măcar nu s-au oprit aici, pentru că îi spun Andre, cu accentul pe A, şi e un nume care există numai pentru ea. Aşa a fost întotdeauna pentru toţi, Andre. Bineînţeles că e foarte frumoasă, aproape toţi din familia ei sunt, dar trebuie spus că ea e în mod deosebit şi fără să vrea. Are ceva masculin în ea. O duritate. Asta ne uşurează lucrurile – noi suntem catolici, deci pentru noi frumuseţea este o virtute morală, care nu are nimic de a face cu trupul, aşa că rotunjimea unei fese nu înseamnă absolut nimic, nici unghiul perfect al unei glezne subţiri nu trebuie să însemne ceva: trupul feminin e obiectul unei continue amânări pe mai târziu. În definitiv, tot ceea ce ştim despre inevitabila noastră heterosexualitate am învăţat din ochii negri ai unui prieten apropiat sau de pe buzele unui coleg pe care am fost geloşi. De la propria piele, uneori, cu gesturi pe care le schiţăm fără să le înţelegem, pe sub tricourile de fotbal. De fapt, e cât se poate de clar că fetele puţin băieţoase ne plac mai mult. În asta, Andre e perfectă. Îşi poartă părul lung, dar cu furia unui amerindian, n-am văzut-o niciodată să-l aranjeze sau să-l pieptene, îl lasă aşa cum e şi gata. Toată minunăţia îi stă scrisă pe faţă, în culoarea ochilor, în ascuţimea pometilor, pe gură. Nu pare necesar să privim altceva, trupul ei e doar un fel de a sta, de a-şi sprijini greutatea, de a pleca, e o consecinţă. Niciunul dintre noi nu s-a întrebat cum este sub tricou, nu avem nicio grabă să ştim, şi lucrul ăsta ne place. Ne este suficient tuturor felul ei de a se mişca în orice clipă, o eleganţă moştenită făcută din gesturi şi şoapte, o prelungire a frumuseţii sale. La vârsta noastră, nimeni nu-şi controlează cu adevărat corpul, ne mişcăm cu ezitarea mânzului, avem voci, dar nu ale noastre, însă ea cunoaşte atât de bine, din instinct, nuanţele fiecărei stări, încât parcă ar aparţine unei lumi trecute. E clar că şi alte fete încearcă să se mişte la fel, să aibă aceeaşi intonaţie, dar rareori reuşesc, pentru că ele construiesc ceea ce la ea este un dar, o mană cerească. În felul în care se îmbracă, în felul în care stă, în fiecare clipă.

Aşa că, de departe, suntem vrăjiţi de ea, aşa cum sunt vrăjiţi, trebuie s-o spunem, toţi ceilalţi. Băieţii mai mari îi cunosc frumuseţea, şi până şi bătrânii care au patruzeci de ani. O cunosc prietenele ei şi toate mamele, şi

frumuseţea ei este ca o rană în coapsă. Ştiu cu toţii că aşa este şi că nu se poate face nimic.

Din câte ştim, nu există nimeni care să poată spune că a fost iubitul lui Andre. N-am văzut-o niciodată ţinându-se de mână cu cineva. Sau dând o sărutare, nici cel mai mic gest pe pielea unui băiat. Nu-i stă în fire. Nu-i pasă dacă place sau nu *cuiva* – pare preocupată de altceva mult mai complicat. Există băieţi care ar trebui s-o atragă, bineînţeles foarte diferiţi de noi, prietenii fratelui ei, de exemplu, bine îmbrăcaţi şi vorbind cu un accent ciudat ca şi cum ar ţine morţiş să nu deschidă prea mult buzele. Dacă mă gândesc bine, ar exista şi bărbaţi în toată firea care nouă ni se par scârboşi şi care-i dau târcoale. Tipi cu maşină. Şi chiar se întâmplă s-o vedem pe Andre plecând cu ei – în maşinile lor scârboase sau pe motociclete. Mai ales seara – ca şi cum întunericul ar duce-o într-un con de umbră pe care nu vrem să-l înţelegem. Dar toate astea n-au câtuşi de puţin de-a face cu felul în care se petrec lucrurile între un băiat şi o fată. E ca o secvenţă din care au fost scoase anumite pasaje. Nu rezultă din asta ceea ce noi numim dragoste.

Aşa că Andre nu e a nimănui, dar noi ştim şi că e a tuturor. Poate fi, fără doar şi poate, un fragment de legendă, dar ceea ce se povesteşte e plin de amănunte, ca şi cum cineva ar fi văzut şi ştie. Iar noi o *recunoaştem* în poveştile alea, ne e greu să vedem tot restul, dar, acolo, în mijloc, e chiar ea. Felul ei de a se comporta. Aşteaptă în toaletele cinematografului, sprijinită de perete, iar ei se duc unul după altul şi i-o trag, iar ea nici măcar nu-şi întoarce capul. Apoi pleacă, fără să mai intre în sală să-şi ia paltonul. Se duc cu ea la curve, iar ea râde mult stând într-un colţ şi privind, iar dacă sunt travestiţi se uită la ei şi îi atinge. Nu bea niciodată, nu fumează, şi-o trage lucid, ştiind ce face, şi, se spune, fără ca vreodată să scoată o vorbă. Fac fotografii polaroid pe care noi nu le-am văzut niciodată, în care ea e singura fată. Nu-i pasă că e fotografiată, nu-i pasă că uneori taţii urmează după fii, nu pare să-i pese de ceva. În fiecare dimineaţă e din nou a nimănui.

Pentru noi e greu de înţeles. După-masa mergem la spital, la spitalul săracilor. Secţia de urologie, bărbaţi. Sub pătură, bolnavii sunt fără pantalonii de la pijama, dar au un tubuleţ de plastic vârât în ureter. Tubul e legat la un altul, ceva mai mare, care se termină într-o pungă de plastic transparentă, prinsă de marginea laterală a patului. Aşa urinează bolnavii, fără să-şi dea seama sau fără să trebuiască să se ridice. Totul ajunge în punga transparentă, urina e apoasă sau mai închisă la culoare, până la roşu-sângeriu. Noi nu facem altceva decât să golim pungile alea binecuvântate. Trebuie să desfacem cele două tubuleţe, să desprindem punga, să mergem la baie ţinând în mână băşica aia plină şi să golim totul în closet. Apoi ne întoarcem pe secţie şi punem totul la loc. Cea mai dificilă e chestia cu desfăcutul, trebuie să strângi cu degetele tubuleţul introdus în ureter şi să

smuceşti, pentru că altfel nu iese din celălalt tub, cel din pungă. Aşa că încerci să te mişti încetişor. O facem vorbind – le spunem ceva vesel bolnavilor, în timp ce, aplecaţi deasupra lor, încercăm să nu le facem prea mult rău. Lor, în momentul acela, nu le pasă absolut deloc de întrebările noastre, pentru că nu se gândesc decât la durerea din penis, dar răspund printre dinţi pentru că ştiu că noi ne străduim să vorbim doar pentru ei. Pungile se golesc scoţând un mic dop roşu din partea de jos. Deseori rămâne acolo nisip, ca un depozit pe fundul unei sticle de vin. Atunci trebuie să clăteşti bine. Facem asta deoarece credem în Dumnezeul Evangheliilor.

Cât despre Andre, trebuie spus că odată am văzut-o cu ochii noştri într-un bar – noaptea, divane din piele, semiîntuneric şi mulţi din ăia –, noi eram acolo din greşeală, pentru că ne era poftă de un sendviş, la ora aceea înaintată. Andre stătea jos, ceilalţi stăteau jos, toţi de-ai lor. Ea s-a ridicat şi a ieşit trecând pe lângă noi – afară s-a sprijinit de capota unui automobil sport, parcat paralel cu altul şi cu luminile de poziţie aprinse. A venit unul din ăia, a deschis maşina şi au urcat amândoi. Noi, în picioare, ne mâncam sendvişurile. Nu s-au mutat de acolo, probabil nu însemna mare lucru faptul că maşinile treceau pe lângă ei – şi uneori, rar, chiar şi câte o persoană. Ea s-a aplecat vârându-şi capul între volan şi pieptul băiatului, care râdea şi se uita drept înainte. E clar că portiera maşinii acoperea totul, dar din când în când se vedea, prin geam, capul ei ridicându-se într-un ritm numai al său şi privind afară. Şi într-unul din momentele alea, el i-a pus mâna pe cap să o împingă din nou în jos, dar Andre o dădu la o parte cu un gest furios şi urlă ceva. Noi continuam să ne mâncăm sendvişul, dar eram ca vrăjiţi. Câtăva vreme au rămas în poziţia aceea ridicolă, fără să scoată o vorbă – Andre părea o broască ţestoasă cu capul scos afară din carapace. Apoi însă şi-l aplecă din nou în spatele portierei. Băiatul îşi îndoi gâtul pe spate. Noi ne-am terminat sendvişul şi în cele din urmă băiatul coborî din maşină, râdea şi îşi aranja haina ca să stea bine. Intrară din nou în bar. Andre trecu prin faţa noastră şi îl privi pe unul dintre noi ca şi cum ar fi încercat să-şi amintească ceva. Apoi se duse şi se aşeză din nou pe divanul din piele.

Era chiar o muie, zise după aceea Bobby, care ştia ce însemna – singurul care ştia, bine, ce era o muie. Avusese o prietenă care făcea asta. Aşa că ne-a confirmat că, fără îndoială, era o muie. Am continuat să mergem fără să scoatem o vorbă, şi era clar că fiecare dintre noi încerca să pună lucrurile laolaltă, ca să-şi imagineze cât mai bine ce se întâmplase dincolo de portiera automobilului. Ne construiam o imagine în minte şi ne străduiam s-o aducem în prim-plan. Făceam asta cu puţinul pe care-l ştiam, eu îmi aminteam o poziţie a prietenei mele, cu vârful penisului meu în gură – îl ţinea aşa, un pic doar, fără să se mişte şi, ciudat, cu ochii deschişi – un

pic prea deschişi. De acolo până la a o imagina pe Andre nu era, desigur, chiar atât de simplu. Se descurcase cu siguranţă mai bine Bobby, poate şi Luca, el nu vorbea despre asemenea lucruri, dar trebuie să fi văzut mai mult decât mine, văzut şi făcut. Cât despre Sfântul, cu el e altceva. Nu am chef să vorbesc despre el – nu acum. Face parte oricum dintre cei care nu exclud preoţia când se gândesc la ce vor face atunci când vor fi mari. N-o spune, dar se înţelege. Activitatea de la spital, el a găsit-o – face parte din felul nostru de a ne ocupa timpul liber. Înainte de asta, mergeam să ne petrecem după-amiezile cu bătrânii – le duceam de mâncare, erau bătrâni fără niciun ban, uitaţi de lume, mergeam în locuinţele lor minuscule. Apoi Sfântul a descoperit povestea de la spitalul săracilor şi a zis că era frumoasă. De fapt, ne place, când terminăm, să ieşim la aer curat cu mirosul de urină încă în nări şi să mergem cu fruntea sus. Sub pături, bătrânii bolnavi au membrul obosit şi părul dimprejur alb, asemenea celui de pe cap. Sunt foarte săraci, nu au rude care să le aducă un ziar, deschid nişte guri putrede, se plâng într-un mod greţos. Trebuie să ne înfrângem scârba de murdărie, de mirosuri şi alte chestii, dar suntem în stare să o facem, şi avem în schimb ceva imposibil de definit – ca o certitudine, consistenţa pietroasă a unei certitudini. Ieşim deci în întuneric mai siguri şi aparent mai adevăraţi. E acelaşi întuneric care în fiecare seară le înghite pe Andre şi aventurile ei pierdute, chiar dacă la alte latitudini ale vieţii, îngheţate, extreme. Oricât ar fi de absurd, există un singur întuneric pentru toţi.

Unuia dintre noi, cum s-a văzut, îi spunem Bobby. Are un frate mai mare care e leit John Kennedy. Aşa că-i zicem Bobby.

Într-o seară, în timp ce maică-sa făcea ordine în bucătărie, au ajuns să vorbească despre Andre. Dacă au ocazia, mamele noastre vorbesc despre Andre, în timp ce taţii, cu o strâmbătură indescifrabilă, se feresc, e atât de frumoasă şi de scandaloasă, că se simt stânjeniţi să vorbească despre ea, preferă să pară asexuaţi. Dar mama aceea a vorbit cu Bobby. Spuse: sărăcuţa. Nu era cuvântul care îi venea în minte lui Bobby, când se gândea la Andre. Aşa că mama trebui să se explice. Înfăşură şervetele şi le vâra în nişte cerculeţe care păreau de lemn, dar erau din plastic colorat. Spuse că fata aceea nu era ca altele. Ştiu, zise Bobby. Nu, nu ştii, zise ea. Apoi adăugă că Andre se omorâse – se întâmplase cu mult timp în urmă. Tăcură câtăva vreme. Mama lui Bobby nu ştia dacă era cazul să continue. A încercat să se omoare, spuse în cele din urmă. Apoi insistă ca Bobby să nu vorbească despre asta cu nimeni – şi aşa am ajuns să aflăm şi noi.

Alesese o zi cu ploaie. Se îmbrăcase cu o mulţime de lucruri. Pe dedesubt îşi pusese o pereche de chiloţi ai fratelui ei. Apoi continuase cu tricouri, pulovere şi o fustă peste pantaloni. Apoi mănuşi. O pălărie şi două paltoane, unul mai subţire, dedesubt, şi altul mai gros. Se încălţase cu cizme

de cauciuc – de cauciuc verde. Astfel îmbrăcată, ieşise şi se dusese pe pod, cel de peste râu. Nu era nimeni acolo, pentru că era noapte. Doar câteva maşini care n-aveau chef să oprească. Andre a început să se plimbe prin ploaie, voia să fie udă leoarcă şi să devină grea ca o epavă. S-a plimbat îndelung în sus şi în jos, până când a simţit că toate lucrurile de pe ea erau grele. Apoi s-a urcat pe balustradă şi s-a aruncat în apă, care la ora aceea era neagră – apa râului negru.

Cineva a salvat-o.

Dar cine a început să moară nu se mai opreşte, şi acum noi ştim de ce Andre ne atrage dincolo de orice bun-simţ şi în ciuda tuturor convingerilor noastre. O vedem râzând sau mergând pe scuter, sau mângâind un câine, în unele după-amiezi se plimbă cu o prietenă ţinând-o de mână, şi are nişte poşete în care pune lucruri utile. Şi totuşi, noi nu credem în gesturile astea, pentru că ne vine în minte clipa când se întoarce brusc căutând ceva cu o privire terorizată – oxigen. Sau obiceiul pe care-l are de a sta cu capul dat pe spate şi cu bărbia ridicată, obiceiul de a sta aşa. Ca pe suprafaţa invizibilă a unei ape curgătoare. Şi fiecare gest în care se pierde, inclusiv cele imposibil de pronunţat şi neruşinate, pe care nu ştim să le numim, sunt ca nişte fulgere, iar noi le înţelegem.

Pentru că moare. Andre moare.

Apoi Bobby o întrebă pe mama lui de ce a făcut Andre asta, dar mama se încurcă puţin, se înţelegea că nu voia deloc să spună restul poveştii, închise brusc un sertar, cu o forţă inutilă, există mame care nu risipesc nimic, nici măcar presiunea mâinii pe mânerul unui sertar – dar ea o făcu, pentru a da de înţeles că nu mai voia să vorbească despre asta.

Odată ne-am dus pe pod, seara, fiindcă voiam să vedem apa neagră – *acea* apă neagră. Eu, Bobby, Sfântul şi Luca – cel mai bun prieten al meu dintre toţi. Ne-am dus cu bicicletele. Voiam să vedem ce văzuseră ochii lui Andre, ca să spun aşa. Şi cât de mare era cu adevărat distanţa, dacă te-ai fi gândit să sari. Am fi vrut să ne urcăm pe balustradă sau poate doar să ne lăsăm puţin în faţă, deasupra hăului. Ţinându-ne însă bine, pentru că vrem să ajungem la timp la cina de acasă, familiile noastre cred în tabieturi şi în ore exacte. Ne-am dus deci, dar apa era atât de neagră, că părea densă şi grea, ca noroiul sau petrolul. Era oribilă, atât se putea spune. Priveam în jos, sprijiniţi de metalul îngheţat al balustradei, fixând vinele vâscoase ale curentului şi negrul fără fund.

Dacă exista o forţă care te putea face să sari, noi n-o cunoşteam. Suntem plini de cuvinte al căror adevărat înţeles nu ne-a fost spus, şi unul dintre ele e cuvântul durere. Un alt cuvânt e moarte. Nu ştim ce înseamnă ele, dar le folosim, şi ăsta e un mister. Ni se întâmplă şi cu alte cuvinte, mai puţin solemne. Odată, Bobby mi-a povestit că atunci când era mai mic, avea

paisprezece ani, i s-a întâmplat să meargă la o adunare parohială dedicată masturbării, iar lucrul curios era că, de fapt, el nu cunoştea pe atunci înţelesul cuvântului masturbare – nu ştia ce-i aia. Dar s-a dus, ba chiar şi-a exprimat opinia şi a discutat cu însufleţire, îşi aducea foarte bine aminte de asta. Mi-a spus că, dacă se gândea bine, nici măcar nu era sigur că *ceilalţi* ştiau despre ce vorbeau. Se prea poate ca singurul de acolo care şi-o lua cu adevărat la labă să fi fost popa, zise. Apoi, în timp ce-mi spunea povestea asta, păru să aibă o îndoială: ştii despre ce vorbesc, nu-i aşa?

Da, ştiu. Ştiu ce-i aia masturbare.

Ei bine, eu nu ştiam, zise el. Îmi aminteam de unele momente în care mă frecam de pernă seara pentru că nu reuşeam să dorm. O puneam între picioare şi mă frecam. Atâta. Şi am discutat îndelung despre asta, îţi poţi imagina?

Dar aşa suntem, folosim o grămadă de cuvinte al căror înţeles nu-l cunoaştem, şi unul dintre ele e cuvântul durere. Un alt cuvânt e moarte. De aceea n-am putut să avem ochii lui Andre şi să privim, de pe pod, apa neagră, aşa cum o văzuse ea. Care vine dintr-o lume fără griji, unde aventura umană n-are de-a face cu normalitatea, ci face un ocol larg, până ajunge să atingă cuvintele îndepărtate, oricât de tăioase ar fi ele, iar primul dintre acestea e cel care se referă la moarte. În familiile lor mor deseori fără să mai aştepte bătrâneţea, ca şi cum ar fi cuprinşi de nerăbdare, şi sunt atât de obişnuiţi cu acest cuvânt, moarte, încât deseori se simte în trecutul lor apropiat nevoia unei rude, unchi, soră, văr, care a fost omorâtă sau *a* omorât. Noi murim din când în când, ei sunt asasini sau asasinaţi. Dacă încerc să explic diferenţa de castă care ne desparte de ei, nimic nu mi se pare mai exact decât să mă folosesc de ceea ce-i face iremediabil diferiţi şi aparent superiori: faptul că au la dispoziţie nişte destine tragice. O anumită capacitate de a avea un destin şi în special un destin tragic. Asta în timp ce noi – corect ar fi să spunem că nu ne putem permite să avem o tragedie, poate nici măcar un destin – taţii şi mamele noastre ar spune că *nu ni-l putem permite.* De aceea noi avem mătuşi ajunse în scaunul cu rotile, care se uită la televizor în timp ce balele le curg în mod civilizat din cauza unor atacuri de apoplexie. În familiile lor însă, bunici în costume făcute la comandă se bălăbănesc tragic de bârna de care s-au spânzurat din cauza unor dezastre financiare. Tot aşa, se poate întâmpla ca într-o bună zi să-şi găsească vărul cu ţeasta crăpată de o lovitură bine ţintită, dată de sus în jos, în interiorul unui apartament florentin, iar corpul delict să fie o statuetă din Grecia antică reprezentând Cumpătarea. Noi, în schimb, avem bunici care trăiesc veşnic şi intră în fiecare duminică, inclusiv cea de dinaintea morţii, în aceeaşi cofetărie, la aceeaşi oră, să cumpere aceleaşi prăjituri. Dispunem de destine cumpătate, ca o consecinţă a unui misterios precept de

economie domestică. Şi aşa, excluşi din tragic, primim moştenire gablonţurile dramei împreună cu aurul de 24 de carate al fanteziei.

Asta ne va face pentru totdeauna mici, frustraţi şi inexpugnabili.

Dar Andre vine de acolo, şi când a privit apa întunecată, a văzut curgând un râu al cărui izvor îl aflase de mică. După cum începem să înţelegem, o întreagă reţea de morţi o ţese pe a ei, şi într-a ei se prelungeşte urzeala unei morţi unice, generate de războiul de ţesut al privilegiilor castei. Aşa că se urcase pe balustrada de fier, în vreme ce noi de abia reuşeam să ne aplecăm puţin deasupra noroiului negru. Şi îşi dăduse drumul în gol. Simţise probabil lovitura frigului în ceafă, apoi se scufundase lent.

Deci ne-am dus pe pod şi ne-am speriat de el. Când ne-am întors acasă pe biciclete, nu ne gândeam decât că e târziu şi pedalam de zor. Nu vorbeam între noi. Bobby o coti spre casă, Sfântul şi el. Am rămas Luca şi cu mine. Pedalam unul lângă altul, dar tot fără să scoatem o vorbă.

Am spus deja că, dintre toţi, el e prietenul meu cel mai bun. Putem să ne înţelegem cu un gest, uneori e suficient un zâmbet. Înainte de apariţia fetelor, am petrecut împreună toate după-amiezile vieţii noastre, sau cel puţin aşa ni se pare. Ştiu când e pe punctul să plece, iar uneori aş putea spune cu o clipă mai devreme când va începe să vorbească. Aş fi în stare să-l găsesc într-o mare de oameni, la prima vedere, doar după felul său de a umbla şi după umeri. Eu par mai mare decât el, toţi părem mai mari, pentru că în el a rămas mult dintr-un copil, în oasele mici, în pielea albă, în trăsăturile chipului, delicate şi foarte frumoase. La fel ca mâinile, gâtul subţire şi picioarele uscăţive. Dar el n-o ştie, de abia o ştim noi, cum am spus, frumuseţea fizică e ceva de care nu ne pasă. Nu e necesară la edificarea Împărăţiei. Aşa că Luca o duce cu el fără s-o folosească, o întâlnire amânată. Celor mai mulţi le apare ca un tip distant, iar fetele adoră distanţa aceea căreia îi spun tristeţe. Dar, asemenea tuturor, lui i-ar plăcea pur şi simplu să fie fericit.

În urmă cu doi ani, când aveam cinşpe, ne aflam într-o după-amiază în camera mea, întinşi pe pat, şi citeam nişte reviste despre Formula Unu. Chiar lângă pat era o fereastră, deschisă, care dădea spre grădină. Iar în grădină părinţii mei stăteau de vorbă, era duminică. Noi nu ascultam, citeam, dar la un moment dat am început să ascultăm, pentru că ai mei au început să vorbească despre mama lui Luca. Evident, nu-şi dăduseră seama că el era acolo şi vorbeau despre mama lui. Spuneau că era cu adevărat o femeie grozavă şi că era un păcat să fie atât de lipsită de noroc. Au spus ceva despre faptul că Dumnezeu îi destinase o cruce teribilă. L-am privit pe Luca, zâmbea, şi mi-a făcut un semn ca să-mi dea de înţeles să nu mă mişc, să nu fac zgomot. Părea amuzat de situaţie. Aşa că am continuat să

ascultăm. Acolo afară, în grădină, mama spunea că trebuie să fie teribil să trăieşti lângă un soţ atât de bolnav, însemna cu siguranţă o singurătate înfiorătoare. Apoi îl întrebă pe tata dacă ştia cum merge cu tratamentul. Tata zise că încercaseră totul, dar adevărul e că nu scapi niciodată în realitate de aşa ceva. Trebuia doar să sperăm că nu va hotărî să-şi pună capăt zilelor mai devreme sau mai târziu. Vorbea despre tatăl lui Luca. Eu începeam să mă ruşinez de ceea ce spuneau, l-am privit din nou pe Luca, iar el îmi făcu un semn ca şi cum ar fi spus că nu înţelegea nimic, nu ştia despre ce vorbesc. Îmi puse mâna pe picior, voia să nu mă mişc, să nu fac zgomot. Voia să asculte. Afară, în grădină, tata vorbea despre ceva numit depresie, care era evident o boală, pentru că avea de-a face cu medicamente şi doctori. La un moment dat spuse: Trebuie să fie teribil pentru soţie, dar şi pentru copil. Săracii de ei, zise mama. Tăcu o clipă, apoi repetă Săracii de ei, înţelegând prin asta că Luca şi mama lui erau obligaţi să trăiască lângă bărbatul acela bolnav. Zise că nu puteai face altceva decât să te rogi şi că ea o va face. Apoi tata se ridică, se ridicară amândoi şi intrară în casă. Noi ne-am aplecat instinctiv ochii pe revistele cu Formula Unu, eram terorizaţi de faptul că uşa camerei s-ar fi putut deschide. Dar nu s-a deschis. Se auziră de-a lungul coridorului paşii alor mei mergând spre salon. Am rămas nemişcaţi, cu inimile bătând puternic.

Trebuia să plecăm de acolo, dar n-am reuşit prea bine. Când eram deja în grădină, mama ieşi să mă întrebe când aveam de gând să mă întorc şi atunci îl văzu pe Luca. Îi rosti numele, ca într-un soi de salut, înviorat de o surpriză speriată, fără să reuşească să adauge ceva, cum ar fi făcut într-o zi oarecare. Luca se întoarse spre ea şi o salută Bună seara, doamnă. O spuse educat, pe cel mai normal ton posibil. Ne pricepem foarte bine să ne prefacem. Am plecat în timp ce mama continua să stea nemişcată în prag, cu o revistă în mână, ţinând semnul cu degetul arătător.

Unul lângă celălalt, am mers câtăva vreme fără să scoatem o vorbă. Agăţat fiecare de gândurile sale. De abia când a trebuit să traversăm strada, am ridicat privirea şi, în timp ce mă uitam la maşinile care se apropiau, l-am privit o clipă şi pe Luca. Avea ochii roşii şi îşi ţinea capul plecat.

Mie nu mi-a trecut niciodată prin cap că tatăl lui era *bolnav*, şi adevărul, oricât ar părea de ciudat, e că nici Luca nu se gândise vreodată la aşa ceva, asta demonstra într-un fel cum suntem făcuţi. Avem o încredere oarbă în părinţi, ceea ce vedem în casă este pentru noi maniera corectă şi echilibrată în care se întâmplă lucrurile, un fel de a se comporta pe care-l considerăm sănătate mintală. *Ne adorăm* părinţii, pentru că ne feresc de orice anomalie. Aşa că nu există nicio bănuială că ei, în primul rând ei, pot reprezenta o anomalie, *o boală*. Nu există mame bolnave, ci doar obosite. Taţii nu clachează niciodată, sunt uneori nervoşi. O anumită nefericire, pe care preferăm să n-o băgăm în seamă, ia din când în când forma unor

patologii care ar avea nume, dar în familie nu le pronunţăm. Nu ne face plăcere să apelăm la medici, şi dacă e cumva nevoie, ne folosim de medici prieteni, obişnuiţi ai casei, foarte apropiaţi. Acolo unde ar fi potrivită agresiunea unui psihiatru, e preferată prietenia binevoitoare a doctorilor pe care-i cunoaştem de-o viaţă, la fel de nefericiţi şi ei.

Nouă toate astea ni se par normale.

Şi aşa, fără s-o ştim, moştenim neputinţa de a trăi o tragedie şi predestinarea către forma minoră a dramei, deoarece în casele noastre nu este acceptată realitatea răului, şi asta amână la infinit orice soi de desfăşurare tragică, declanşând unda prelungită a unei drame moderate şi permanente – mlaştina în care am crescut. E un habitat absurd, făcut din durere înăbuşită şi cenzuri cotidiene. Dar noi nu ne putem da seama cât este de absurd pentru că, asemenea reptilelor de mlaştină, cunoaştem doar lumea aceea, iar mlaştina înseamnă pentru noi normalitatea. De aceea suntem în stare să metabolizăm incredibile doze de nefericire confundându-le cu desfăşurarea firească a lucrurilor: nici măcar nu ne trece prin cap că ele ascund răni de vindecat şi fracturi de consolidat. În acelaşi fel, nu ştim ce înseamnă scandalul, fiindcă acceptăm instinctiv orice posibilă deviere manifestată de o persoană apropiată ca pe o integrare neaşteptată în comportamentul normal. De exemplu, în întunericul cinematografelor parohiale, am simţit mâna preotului strecurându-ni-se între coapse, dar nu ne-am înfuriat, ci am încercat în grabă să ne spunem că evident aşa stăteau lucrurile: preoţii îşi strecurau mâna acolo – nici măcar nu era cazul să vorbim despre asta acasă. Aveam vreo doişpe, treişpe ani. Nu dădeam la o parte mâna preotului, în duminica următoare, primeam cuminecătura din aceeaşi mână. Eram în stare s-o facem, mai suntem în stare s-o facem – atunci de ce să nu putem considera depresia drept o formă de eleganţă, iar nefericirea o pată de culoare potrivită a vieţii? Tatăl lui Luca nu merge niciodată la stadion, pentru că nu suportă să stea în mijlocul mulţimii, e un lucru pe care-l ştim şi-l interpretăm ca pe o formă de distincţie. Suntem obişnuiţi să-l considerăm oarecum aristocrat, din cauza obiceiului său de a tăcea, chiar şi atunci când mergem în parc. Se plimbă încet şi râde sacadat, ca şi cum ar face o concesie. Nu conduce maşina. Din câte ne aducem aminte, n-a ridicat niciodată vocea. Toate ni se par manifestări ale unei demnităţi superioare. Nici nu ne dă de gândit faptul că în jurul lui toţi sunt mereu de o veselie deosebită, cuvântul exact ar fi *forţată*, dar nouă nu ne vine niciodată în minte, drept care e o veselie *deosebită*, pe care o interpretăm ca pe o formă de respect, pentru că el este într-adevăr funcţionar al Ministerului[1]. De fapt, îl considerăm un tată ca toţi ceilalţi, doar mai greu de citit, poate un străin.

[1] Joc de cuvinte intraductibil: minister şi funcţie sacerdotală. (N. tr.)

Dar seara, Luca se aşază lângă el pe canapea, în faţa televizorului. Tatăl îi pune o mână pe genunchi. Nu spune nimic. Nu spun nimic. Din când în când, tatăl apasă cu putere mâna pe genunchiul fiului.

Ce înseamnă că e o boală? mă întrebă în ziua aceea Luca în timp ce ne plimbam.

Nu ştiu, n-am nici cea mai vagă idee, am răspuns. Era adevărat.

Ni se păru inutil să mai vorbim despre asta şi mult timp nici n-am mai vorbit. Până în seara în care ne-am întors de la podul lui Andre şi am rămas singuri. Ne-am oprit în faţa casei mele, cu un picior pe pedala bicicletei şi altul jos. Ai mei mă aşteptau, cinăm întotdeauna la şapte şi jumătate, nu ştiu de ce. Ar fi trebuit să plec, dar era clar că Luca voia să spună ceva. Îşi trecu greutatea corpului pe celălalt picior, înclinând puţin bicicleta. Apoi spuse că, sprijinit de balustrada podului, înţelesese o amintire, îşi amintise un lucru şi îl înţelesese. Aşteptă o clipă să vadă dacă trebuia să plec. Am rămas. Acasă la noi, spuse, se mănâncă aproape în tăcere. La voi e altfel, şi la Bobby sau la Sfântul, dar la noi se mănâncă în tăcere. Poţi auzi toate zgomotele, furculiţa care atinge farfuria, apa turnată în pahar. Tata, mai ales, nu scoate o vorbă, întotdeauna a fost aşa. Atunci mi-am adus aminte de câte ori tata – mi-am adus aminte că deseori, la un moment dat, el se ridică, se întâmplă deseori să se ridice, fără să spună nimic, când n-am terminat încă de mâncat, se ridică, deschide uşa care dă spre balcon şi iese, închide uşa în spatele lui şi apoi se sprijină de balustradă şi stă acolo. Ani de zile l-am văzut făcând asta. Atunci mama şi cu mine profităm de absenţa lui şi spunem tot felul de lucruri, mama glumeşte, se ridică să pună la locul ei o farfurie, o sticlă, îmi pune o întrebare, aşa. Prin geam se vede tata, afară, întors cu spatele, puţin aplecat, sprijinindu-se de balustradă. Ani de zile nu m-am gândit, dar în seara asta, pe pod, m-am întrebat de ce se duce acolo. Cred ca tata se duce acolo ca să se arunce de pe balcon. Pe urmă n-are curajul s-o facă, dar de fiecare dată se ridică şi se duce pe balcon cu gândul ăsta.

Îşi ridică ochii, pentru că voia să mă privească.

E ca Andre, zise.

Şi aşa Luca a fost primul dintre noi care a depăşit graniţa. N-a făcut-o anume, nu e un băiat nechibzuit sau cine ştie cum. S-a aflat în faţa unei ferestre deschise în timp ce adulţii vorbeau liber. Şi, de departe, a aflat ce însemna moartea lui Andre. Două indiscreţii care au compromis patria lui – patria noastră. Pentru prima dată, unul dintre noi a mers dincolo de graniţele moştenite, cu bănuiala că în realitate nu există graniţe, nicio casă-mamă, a noastră, neatinsă. Cu paşi timizi, a început să umble pe pământul nimănui, unde cuvintele durere şi moarte au un înţeles precis, dictate de Andre şi scrise în limba noastră cu grafia părinţilor noştri. De pe pământul acela ne priveşte şi aşteaptă să-l urmăm.

Deoarece Andre nu poate fi înţeleasă, în familia ei este deseori citată bunica, care acum e moartă. În momentul de faţă o mănâncă viermii, conform versiunii pe care ei o dau destinului uman. Noi însă ştim că aşteaptă Judecata de Apoi şi sfârşitul lumii. Bunica era o artistă, poate fi găsită în enciclopedii. Nimic special, doar că, la şaisprezece ani, traversase oceanul împreună cu un mare scriitor englez, el îi dicta şi ea scria la maşină, o Remington portabilă. Scrisori sau fragmente de cărţi, povestiri. În America a descoperit arta fotografiei, iar acum apare în enciclopedii ca fotografă. Făcea fotografii mai ales vagabonzilor şi podurilor de fier. O făcea bine, în alb-negru. Avea sânge unguresc şi spaniol în vine, dar se căsătorise în Elveţia cu bunicul lui Andre şi ajunsese astfel să fie foarte bogată. Noi n-am văzut-o niciodată. Era vestită pentru frumuseţea ei. Se spune că Andre îi seamănă. Şi la caracter.

La un moment dat bunica încetă să mai fotografieze – se dedică uniunii familiei, al cărei despot rafinat deveni. Au suferit din cauza asta fiul ei, singurul fiu, şi femeia pe care el o luă de soţie, o italiancă, manechin, părinţii lui Andre. Erau tineri şi nesiguri pe ei, aşa că bunica îi făcea praf tot timpul, pentru că era bătrână şi de o forţă inexplicabilă. Locuia cu ei şi mânca în capul mesei, un servitor îi întindea farfuriile pronunţând în franceză numele felurilor de mâncare. Asta până când a murit. Ca să completăm tabloul, trebuie să spunem că bunicul plecase cu câţiva ani mai repede. Murise, ca să fim mai exacţi.

Înaintea lui Andre, părinţii ei avuseseră doi gemeni. Un băiat şi o fată. Bunicii i se păruse o chestie destul de vulgară, convinsă fiind că era tipic pentru săraci să aibă gemeni. N-o suporta mai ales pe fetiţă, care se numea Lucia. Nu-i înţelegea rostul. Trei ani mai târziu mama lui Andre rămase însărcinată cu Andre. Bunica a spus că, evident, trebuia să avorteze. Şi totuşi ea n-o făcu. Şi iată exact ce s-a întâmplat după aceea.

Ziua în care Andre a ieşit din pântecele mamei era o zi de aprilie, tatăl era plecat, gemenii rămăseseră acasă, cu bunica. De la clinică telefonaseră să spună că doamna intrase în sala de naştere, bunica zise Bine. Întrebă dacă gemenii au mâncat, apoi se aşeză la masă şi prânzi. După ce-şi bău cafeaua, îi dădu drumul doicii spaniole pentru două ore şi se duse cu gemenii în grădină, era soare, o zi frumoasă de primăvară. Se aşeză pe un şezlong şi adormi, pentru că uneori i se întâmpla asta după-masă şi nu găsi de cuviinţă să-şi schimbe obiceiurile tocmai atunci. Sau pur şi simplu i se întâmpla să adoarmă. Gemenii se jucau în iarbă. În grădină exista un bazin de piatră cu peşti roşii şi galbeni şi o fântână arteziană în mijloc. Gemenii s-au apropiat să se joace. Aruncau în bazin ce găseau prin grădină. Lucia, fetiţa, se gândi la un moment dat că ar fi minunat să atingă apa cu mâinile, apoi cu picioarele şi să se joace înăuntru. Avea trei ani, aşa că nu era prea

uşor, totuşi reuşi, sprijinindu-se cu picioruşele de piatră şi întinzându-şi capul peste margine. Frăţiorul o privea din când în când şi mergea să-i aducă lucruri din grădină. În cele din urmă fetiţa alunecă în apă, cu un zgomot uşor, ca de mic amfibiu, ca de creatură rotundă. Bazinul nu era adânc, avea doar treizeci de centimetri, dar fetiţa se sperie de apă, sau poate se lovi cu capul de piatra de pe fund, şi asta probabil i-a slăbit instinctul care cu siguranţă ar fi salvat-o într-o manieră simplă şi naturală. Ajunse să inspire apa tulbure şi când căută aerul necesar să plângă nu-l mai găsi. Cu mare greutate se răsuci puţin, înfigându-şi picioarele pe fundul bazinului şi plesnind apa cu mâinile, care erau doar nişte mânuţe, iar zgomotul pe care-l făcură fu ca de argint uşor. Apoi rămase nemişcată printre peştii galbeni şi roşii, care nu înţelegeau. Băiatul se apropie să privească. În momentul acela Andre ieşi din pântecele mamei şi o făcu cu durere, aşa cum e scris în cartea în care credem.

Noi o ştim pentru că e o poveste care se ştie – în lumea lui Andre nu există pudoare şi ruşine. În felul acesta transmit generaţiilor următoare superioritatea lor şi îşi reafirmă privilegiul tragic. Ceea ce îi face să treacă inevitabil în legendă – şi într-adevăr povestea are numeroase variante. Unele spun că doica spaniolă ar fi fost cea care adormise, dar se mai zice şi că fetiţa era deja moartă când a fost pusă în apă. Rolul bunicii apare tot timpul oarecum ambiguu, dar trebuie avută în vedere înclinaţia de a da credit oricărei poveşti despre existenţa unui personaj rău, aşa cum ea, din anumite puncte de vedere, şi era. Şi povestea tatălui plecat de acasă li s-a părut multora suspectă, îndoielnică. Totuşi, cu toţii sunt de acord asupra unui aspect, şi anume că plămânii lui Andre au dat drumul primei respiraţii în aceeaşi clipă în care cei ai surioarei sale au pierdut-o pe ultima, ca într-o dinamică naturală de vase comunicante, ca într-un soi de lege a conservării energiei aplicată la scară familială. Erau două fetiţe şi şi-au schimbat viaţa.

Mama lui Andre a aflat imediat cum a ieşit din sala de naştere. Apoi i-au adus-o pe Andre care dormea. A strâns-o la piept şi a ştiut clar că operaţiunea mintală căreia trebuia să-i facă faţă era peste puterile ei sau ale oricui altcuiva. Şi asta a rănit-o pentru totdeauna.

Câţiva ani mai târziu, când a murit, bunica a avut parte de o înmormântare mai degrabă spectaculoasă, cu participanţi din toate colţurile lumii. Mama lui Andre s-a dus într-o rochie roşie, pe care mulţi şi-o amintesc scurtă şi strâmtă.

Până şi azi tatăl lui Andre, din răutate sau pentru că e distrat, o cheamă deseori pe Andre cu numele surioarei moarte, o cheamă Lucy, aşa cum îi spunea el fetiţei când o lua în braţe.

Andre s-a aruncat de pe pod după paisprezece ani de la moartea surioarei. N-a făcut-o de ziua ei de naştere, ci într-o zi oarecare. Dar a inspirat apa tulbure şi era într-un fel a doua oară când o făcea.

Suntem patru, cântăm împreună şi avem o trupă. Sfântul, Bobby, Luca şi cu mine. Cântăm în biserică. În lumea noastră suntem nişte vedete. Există un preot vestit pentru predicile sale, iar noi cântăm la slujbele lui. Biserica e tot timpul arhiplină, vin şi din alte cartiere să ne asculte. Facem slujbe care durează chiar şi o oră, dar toţi sunt mulţumiţi.

Evident că ne-am întrebat dacă suntem într-adevăr buni, dar n-avem cum să aflăm, pentru că nu cântăm decât muzica aia, care e un gen foarte special. Pe undeva, prin birourile editurilor catolice, cineva compune cântece şi noi le interpretăm. Niciunul n-ar avea, în altă parte, nici cea mai mică posibilitate să fie un cântec frumos – dacă un cantautor oarecare l-ar cânta, lumea s-ar întreba ce s-a întâmplat cu el. Nu e rock, nu e muzică beat, nu e folk, nu e nimic. E ca altarele făcute cu pietre de moară, odăjdiile din pânză de sac, caliciul din lut, bisericile din cărămidă roşie. Aceeaşi Biserică care comanda pe vremuri frescele lui Rubens şi cupolele lui Borromini se zbate într-o estetică evanghelică vag suedeză, la limita protestantismului. Ceva ce are tot atâta legătură cu adevărata frumuseţe, cât are o bancă de stejar sau un plug bine făcut. Nu are nicio legătură cu frumuseţea pe care între timp oamenii o creează afară. Şi asta e valabil, şi pentru muzica noastră – e frumoasă doar acolo, doar acolo înăuntru e corectă. N-ar rămâne nimic din ea dacă ar fi azvârlită lumii de afară.

Totuşi, s-ar putea ca noi să fim cu adevărat talentaţi, nu se poate exclude. Şi mai ales Bobby care insistă, zice că ar trebui să încercăm să cântăm melodii de-ale noastre şi s-o facem afară din biserică. Teatrul parohiei ar fi foarte potrivit, zice. De fapt ştie că n-ar fi deloc potrivit, ar trebui să cântăm în locuri pline de fum, unde lumea sparge tot felul de lucruri şi fetele dansează arătându-şi ţâţele. Acolo am fi făcuţi praf. Sau ar înnebuni după noi, nu se poate şti.

Ca să deblocăm puţin situaţia, lui Bobby i-a venit în minte Andre.

Andre dansează, în lumea ei toate fetele dansează. Dansuri moderne, nu chestiile alea pe poante. Fac spectacole, serbări şi, pentru că uneori prietenele noastre dansează, ne ducem şi noi să le vedem. Deci am văzut-o pe Andre dansând. Într-un anumit sens, acolo e ca în biserică, adică e o comunitate în afara lumii, părinţi şi bunici, e de la sine înţeles că se aplaudă mult. Nici acolo nu există nicio legătură cu adevărata frumuseţe. Uneori câte o fată dansează ca şi cum ar produce o forţă, ca şi cum şi-ar desprinde trupul de la pământ. Ne dăm seama până şi noi, care nu înţelegem mare lucru din toate astea. Uneori e o fată chiar urâtă, cu un corp urât, nu pare să aibă importanţă frumuseţea corpului. Important e cum dansează.

Lui Bobby i-a venit în minte Andre pentru că dansează în felul ăla.

Dansează, nu cântă.

Cine ştie, poate şi cântă, iar noi nu ştim.

Poate cântă îngrozitor.

Cui îi pasă, ai văzut cum dansează?

Ne învârtim în jurul problemei, dar adevărul este că ea e dincolo de frontieră, e ca nimeni altul de vârsta noastră, iar noi ştim că dacă există o muzică a noastră, atunci trebuie s-o căutăm dincolo de frontieră, şi am vrea mult să fie ea cea care ne duce acolo. Se înţelege că n-am recunoaşte aşa ceva niciodată.

Atunci Bobby i-a telefonat şi la a treia încercare a găsit-o. S-a prezentat cu nume şi prenume, dar asta ei nu i-a spus nimic. Atunci a adăugat câte ceva care părea util, de genul, unde se află magazinul tatălui său şi că el avea părul roşu. Ea a înţeles. Voiam să te întrebăm dacă vrei să cânţi cu noi, avem o trupă. Andre a zis ceva, intuiam asta din faptul că Bobby tăcea. Nu, adevărul este că deocamdată cântăm numai în biserică. Tăcere. În timpul slujbei, da. Tăcere. Nu, tu n-ar trebui să cânţi la slujbă, ideea e să facem o trupă adevărată şi să mergem să cântăm în localuri. Tăcere. Nu cântece religioase, cântece făcute de noi. Tăcere.

Noi trei stăteam în jurul lui Bobby, iar el ne făcea în continuare semn să-l lăsam în pace, să-l lăsăm să vorbească. La un moment dat a început chiar să râdă, dar puţin cam forţat. Mai vorbi puţin, apoi se salutară. Bobby puse jos receptorul.

Mi-a spus că nu, zise. Nu dădu nicio explicaţie.

Eram dezamăgiţi, dar şi oarecum euforici, ca şi cum am fi obţinut ceva. Nu puteam să nu fim conştienţi de faptul că îi vorbiserăm. Acum ea ştia că noi existăm.

Eram deci binedispuşi când am ajuns acasă la Luca. Fusese ideea mea. Nu mergem niciodată acasă la el, se pare că părinţilor săi nu le place să primească vizite, tatăl urăşte dezordinea, dar probabil că, dacă am fi mers, asta putea însemna ceva pentru Luca şi pentru mama lui. Până la urmă am fost invitaţi la cină. De obicei ei mănâncă în bucătărie, la o masă îngustă şi lungă, care nici măcar nu e o masă, ci o poliţă, aşa că stau toţi trei unul lângă altul cu faţa către perete. Peretele alb. Dar atunci mama lui a pus masa în sufragerie, care în locuinţele noastre e o încăpere inexistentă, se ţine de rezervă pentru ocaziile speciale ale vieţii, inclusiv priveghiuri. Deci am mâncat acolo. Tatăl lui Luca ne-a primit cu o veselie *adevărată*, şi când s-a aşezat în capul mesei, arătându-ne locurile noastre, avea aerul unui om fără probleme, sigur de primatul său de tată, ca şi cum, în seara aceea, ar fi fost tatăl nostru, al tuturor. Dar când mâncarea a fost pusă în farfurie şi el strângea deja furculiţa între degete, Sfântul şi-a împreunat mâinile şi a început să spună cuvintele de mulţumire cu capul plecat. Le-a spus cu voce tare. Sunt cuvinte frumoase. Binecuvântează, Doamne, masa pe care bunătatea ta ne-a dat-o şi pe cei care au pregătit-o. Ajută-ne s-o primim cu bucurie şi simplitate a inimii şi ajută-ne să dăm şi celor care nu au. Unul

câte unul am plecat capul şi am spus cuvintele după el. Amin. Sfântul are o voce frumoasă şi trăsături clasice. Singurul dintre noi care are o barbă subţire pe un chip slab, ascetic. Noi ştim că atunci când se roagă are o forţă dură, adultă. Aşa că tatălui lui Luca i se păru probabil că cineva îi luase locul de tată. Sau i se păru că nu ştiuse să facă ceea ce voiam de la el şi că un băieţel cu chipul de mistic îi sărise în ajutor. Aşa că a dispărut. Nu i se mai auzi vocea toată seara. Termina ce avea în farfurie, înghiţea. N-a mai râs niciodată.

La sfârşit ne-am ridicat cu toţii să strângem masa. Întotdeauna facem asta, suntem nişte copii buni, dar eu am făcut-o mai ales ca să pot merge în bucătărie şi să privesc balconul despre care îmi povestise Luca. Se vedea într-adevăr balustrada şi nu era greu de imaginat spatele tatălui aplecat înainte, cu coatele sprijinite şi privirea în gol.

Când am ieşit, nu ni s-a părut că lucrurile au mers prea bine. Dar eu eram singurul care ştiam, Bobby şi Sfântul nu vorbiseră niciodată cu Luca. Aşa că am spus doar că bărbatul acela era ciudat. Totul era ciudat în casa aia. Ne gândeam să nu ne mai întoarcem acolo.

Faptul că Andre ştie de mine – că exist – l-am aflat cu certitudine într-o după-masă când stăteam pe divan cu prietena mea, sub un pled roşu, ea mă mângâia într-un anumit loc, e felul nostru de a face sex. În general prietenele noastre cred, ca şi noi, în Dumnezeul Evangheliei, şi asta înseamnă că se vor mărita virgine, deşi în Evanghelie nu se vorbeşte despre asta. Aşa că felul nostru de a face sex constă în a petrece ore întregi atingându-ne, în timp ce vorbim. Nu ajungem să terminăm niciodată. Aproape niciodată. Noi, băieţii, mângâiem toată pielea la care ajungem, şi uneori ne vârâm mâna sub fustele lor, dar nu întotdeauna. Ele însă ne ating imediat sexul, pentru că noi ne desfacem pantalonii şi uneori chiar ni-i dăm jos. Asta se întâmplă în locuinţe în care părinţi, fraţi, surori sunt dincolo, în spatele uşii, şi oricine poate intra dintr-un moment în altul. Deci facem totul într-o nesiguranţă pândită de pericol. Deseori nu există decât o uşă întredeschisă între păcat şi pedeapsă, şi din cauza asta simţim în acelaşi timp plăcerea de a atinge şi frica de a fi descoperiţi, dorinţa şi remuşcarea, topite într-o unica emoţie pe care noi o numim, cu o splendidă precizie, sex: îi cunoaştem fiecare nuanţă şi îi apreciem minunata derivare din complexul de vinovăţie, a cărui variantă, printre altele, este. Dacă cineva crede că este un mod infantil de a vedea lucrurile, n-a înţeles nimic. Sexul înseamnă păcat, să crezi că e inocent înseamnă o simplificare căreia i se supun doar nefericiţii.

Totuşi, în ziua aceea, casa era goală, aşa că făceam lucrurile cu o oarecare linişte, la limita plictiselii. Când s-a auzit soneria, prietena mea şi-a tras tricoul în jos şi a spus E Andre, a venit să ia ceva, apoi s-a ridicat şi s-a

dus să deschidă. Părea să ştie ce se va întâmpla. Eu am rămas pe divan, sub pled. Mi-am aranjat doar chiloţii, jeanşii erau pe jos, nu voiam să mă găsească în timp ce-i luam pe mine. Au intrat amândouă în cameră vorbind, prietena mea s-a cuibărit din nou sub pled, iar Andre s-a aşezat pe un scăunel din lemn şi paie pentru copii, aflat la îndemâna, s-a aşezat cu felul acela al ei perfect de a face lucrurile neimportante, ca de exemplu a se aşeza pe un scăunel din lemn şi paie pentru copii, când existau peste tot în camera scaune normale şi, în cel mai rău caz, exista şi divanul pe care ne aflam noi, un divan mare. Când s-a aşezat, mi-a spus Ciao, zâmbind, fără prezentări sau altceva. Lucrul sublim era că nu-i păsa absolut deloc de jeanşii aruncaţi pe jos, de pled şi de ceea ce noi, evident, făceam dedesubt în momentul în care sosise ea. Pur şi simplu începu să povestească, la câţiva metri de picioarele mele goale, cu un calm care părea un verdict – orice am fi făcut noi sub pled era ceva normal. Era pentru prima oară când cineva mă ierta atât de repede, cu atâta uşurinţă şi cu un zâmbet.

Vorbeau despre un spectacol de-al lor, prietena mea dansa cu ea, trebuiau să facă un spectacol. Lipseau nişte lumini, mi s-a părut că înţeleg, nişte lumini şi o bucată de material gri de doisprezece metri, fără cusături. Eu stăteam acolo, dar n-aveam de-a face cu lucrurile alea, şi nimeni nu mi se adresa. M-aş fi ridicat să merg în cealaltă cameră, dar eram în chiloţi. La un moment dat, vorbind, prietena mea a început să mă mângâie pe picior, sub pled, încetişor, un gest curat, nu era chiar o mângâiere, era un gest inconştient care voia să ţină aprins ceva între un înainte şi un după. Era greu de înţeles dacă era şiretenie în gestul acela, dar, oricum, chiar mă atingea şi eu i-am trimis un gând bun. S-or fi căsătorind cu siguranţă virgine prietenele noastre, dar asta nu înseamnă că se tem de ceva, nu se tem. Mă mângâia, iar Andre era acolo. Din când în când, dar nu era clar dacă din întâmplare, ajungea să-mi atingă sexul, prins în capcana chiloţilor. O făcea continuând să vorbească despre material şi despre cusături, fără măcar să-şi schimbe tonul vocii, nimic. Orice i-ar fi trecut prin minte, maniera era perfectă. Îmi atingea sexul în erecţie şi pe faţa ei nu se citea nimic. M-am gândit că trebuia categoric să-i spun lui Bobby povestea asta, de abia aşteptam. Mă gândeam la cum să i-o spun, când Andre se ridică, zise că trebuia să plece şi că o să ceară materialul la teatru, iar pentru lumini o să-i vină ei ceva în minte. Părea că rezolvaseră. Sună telefonul aflat pe măsuţă, prietena mea răspunse, era mama ei. Îşi ridică ochii, apoi puse o mână pe receptor şi zise: Mama... Andre îi şopti să vorbească liniştită, pentru că ea pleca. Se salutară şi prietena mea îmi făcu un semn cu capul, continuând să vorbească la telefon, voia s-o conduc pe Andre şi să merg să închid uşa. Am dat la o parte pledul, m-am ridicat de pe divan şi am urmat-o pe Andre în camera cealaltă şi apoi de-a lungul coridorului. Odată ajunsă în faţa uşii, se opri şi se întoarse spre mine aşteptându-mă. Am mai făcut câţiva paşi, în

viaţa mea nu fusesem atât de aproape de Andre şi nici nu fusesem vreodată numai cu ea, într-un spaţiu în care ne aflam doar noi doi. Spaţiul era şi mai mic, pentru că eu eram în chiloţi, iar sexul meu se vedea de la o poştă. Ea îmi zâmbi, deschise uşa şi dădu să iasă. Dar îşi întoarse capul şi am văzut pe chipul ei o expresie pe care până cu o clipă înainte n-o avea, i-am văzut ochii larg deschişi.

Prima frază pe care Andre mi-a spus-o vreodată a fost Ascultă, n-ai cumva nişte bani?

Ba da, am ceva.

Mi-i împrumuţi?

M-am întors în cameră să caut în buzunarul jeanşilor. Prietena mea continua să vorbească la telefon, i-am făcut un semn că totul e okay. Am luat banii, nu era cine ştie ce sumă.

Nu e cine ştie ce, i-am spus lui Andre în timp ce îi întindeam cincisprezece mii de lire, acolo, în faţa uşii deschise, sub lumina neonului de pe palier care se topea în aceea caldă a holului de la intrare. Pe palierele noastre există deseori plante spinoase care nu văd niciodată soarele, şi totuşi trăiesc şi sunt ţinute acolo cu două scopuri, dintre care primul e să înfrumuseţeze palierul. Al doilea e să depună mărturie pentru o încăpăţânare cu totul specială a vieţii, un egoism tăcut de la care ar trebui să învăţăm ceva de fiecare dată când ieşim din casă. Aparent nimeni nu le udă niciodată.

Eşti amabil, mi-a spus Andre. Am să ţi-i dau înapoi.

Mă sărută în fugă pe obraz. Pentru asta fu nevoită să se apropie puţin şi poşeta i se sprijini de chiloţii mei, se afla exact la înălţimea aceea.

Apoi plecă. Era ca şi cum ar fi avut un soi de febră.

Prima dată când l-am văzut pe Bobby, i-am povestit totul, lungind puţin povestea despre mângâierea pe sub pled, până la urmă s-a înţeles că îmi făcuse şi altceva. Atunci el zise că fetele puseseră cu siguranţă totul la cale, era unul dintre jocurile pe care le făcea Andre, aproape de necrezut că prietena mea acceptase, n-ar trebui s-o subestimezi pe fata aia, zise. Eu ştiam că nu se întâmplase tocmai aşa, dar asta nu m-a împiedecat să umblu câtăva vreme prin lume ca unul care avea o prietenă în stare să imagineze asemenea poveşti şi chiar să le pună în aplicare. A durat câtăva vreme, apoi mi-a trecut. Dar în perioada aceea am fost altfel cu ea, iar ea a fost altfel cu mine. Până când ne-am speriat şi, la un moment dat, totul a intrat din nou în normalitate.

Aşa trece Andre câteodată.

În schimb, pentru că voia să vorbească despre Sfântul, mama lui şi-a pus în cap să vorbească cu noi, prietenii fiului ei, şi atunci a pus bine la cale toată treaba, chiar că a pus-o la cale, voia să ne vorbească odată când

Sfântul nu era de faţă. Bobby a reuşit să scape, dar eu nu, nici Luca, aşa că ne-am trezit singuri cu mama aia.

E o doamnă rotunjoară, care se îngrijeşte, n-am văzut-o niciodată nemachiată sau cu pantofii neasortaţi. Până şi în casă era perfectă, strălucitoare, chiar dacă în mod domestic, inofensiv. Voia să vorbească despre Sfântul. O luă mai pe ocolite, dar după aceea ne întrebă ce ştiam despre povestea aia cu preotul, că fiul ei voia să se facă preot când va fi mare, sau poate chiar imediat. A întrebat cu veselie, ca să ne facă să înţelegem că voia doar să ştie mai bine, nu trebuia s-o luăm ca pe o întrebare riscantă. Eu am spus că nu ştiu. Luca a spus şi el că habar n-are. Atunci ea aşteptă puţin. Apoi reluă cu un ton diferit, mai sigur, comportându-se cum trebuia, acum era în sfârşit un adult care vorbea cu doi copii. Am fost nevoiţi să spunem ce ştiam.

Sfântul are un fel teribil de a lua orice lucru foarte în serios.

Ea dădu din cap în semn că da. Uneori e greu să-l înţelegi, iar el nu se explică niciodată, nu-i place să se explice, spuse Luca.

Vorbiţi vreodată despre asta între voi?

Să vorbim? Nu.

Şi atunci?

Voia să ştie. Mama aceea voia să-i spunem că noi ne rugam, în schimb Sfântul ardea când se ruga şi avea un fel de a îngenunchea ca şi cum s-ar fi prăbuşit – când noi nu făceam altceva decât să ne schimbăm poziţia, el cădea în genunchi. Voia să ştie de ce fiul ei petrecea ore întregi cu săracii, bolnavii sau delincvenţii, devenind unul de-al lor până la a uita prudenţa propriei demnităţi şi măsura carităţii. Se aştepta să înţeleagă ce făcea el tot timpul cu ochii în cărţi şi dacă şi noi aplecam capul la orice mustrare şi eram incapabili de revoltă sau de cuvinte grele. Avea nevoie să înţeleagă mai bine cine erau toţi preoţii ăia, scrisorile pe care i le scriau, telefoanele. Voia să ştie dacă ceilalţi râdeau de el şi dacă fetele îl priveau cu respect, care era distanţa dintre el şi lume. Femeia ne întreba dacă e posibil ca la vârsta noastră să ne dăruim propria viaţa lui Dumnezeu şi sacerdoţilor săi.

Dacă era vorba numai despre asta, puteam răspunde.

Da.

Dar cum poate să vă vină în minte?

Luca zâmbi. E o întrebare ciudată, îi spuse, pentru că părea că nu ne interesează nimic altceva din jurul nostru, decât să ne închinăm la nebunia aia ca la o lumină. Ce surpriză era să descopere acum cât de adânc pătrunseseră cuvintele lor şi fiecare lecţie de pe vremea când eram copii, niciuna neascultată? Ar trebui să fie o veste bună, zise.

Pentru mine nu e, spuse femeia. Spuse că ne învăţaseră şi măsura, ba chiar că o făcuseră înainte de orice altceva, ştiind că în felul acesta ne-ar fi dat şi antidotul pentru fiecare învăţătură ulterioară.

Dar nu există măsură în iubire, zise Luca, într-un fel că aproape nu mai părea el. În iubire şi în durere, adăugă.

Femeia îl privi. Apoi mă privi pe mine. Probabil se întreba dacă nu erau cu toţii orbi în faţa misterului nostru, fiecare tată şi fiecare mamă, orbiţi de tinereţea noastră aparentă. Apoi ne întrebă dacă nouă ne trecuse vreodată prin cap să ne facem preoţi.

Nu.

Atunci de ce?

Vrea să spună de ce Sfântul da şi noi nu?

De ce fiul meu da?

Pentru că el vrea să se salveze, am spus eu, şi dumneavoastră ştiţi de la ce.

N-aş fi vrut să spun, şi totuşi am spus-o, pentru că femeia aceea ne adusese acolo ca să audă spunându-i-se exact fraza asta, şi acum eu o spusesem.

Sunt şi alte moduri de a te salva, spuse ea fără să se sperie.

Poate. Dar ăsta e cel mai bun.

Crezi?

Ştiu, am spus. Preoţii se salvează, sunt constrânşi s-o facă, fiecare moment al vieţii lor îi salvează, pentru că în fiecare moment nu trăiesc, aşa încât catastrofa nu poate avea loc.

Care catastrofă? întrebă ea. Nu voia să se oprească.

Cea pe care Sfântul o poartă în el, am spus.

Luca se uită la mine. Voia să înţeleagă dacă mă voi opri.

Catastrofa care sperie, am adăugat, ca să fiu sigur că ea înţelege bine.

Femeia mă privea fix. Încerca să descopere cât ştiam şi până unde îi cunoşteam noi fiul. Cel puţin cât îl cunoştea ea, probabil. Latura întunecată a Sfântului se află la suprafaţa gesturilor, în trecerile secrete pe care le sapă la lumina soarelui, pierzania lui e transparentă, se lasă descoperită fără prea multă jenă, oricine îi este aproape poate înţelege că e o catastrofă şi poate chiar şi ce fel de catastrofă.

Voi ştiţi unde merge atunci când dispare? întrebă femeia hotărâtă.

Uneori Sfântul dispare, asta-i foarte clar. Zile şi nopţi întregi, apoi se întoarce. Ştim. Mai ştim ceva, dar face parte din viaţa noastră, femeia n-avea nicio legătură cu asta.

Am dat din cap în semn că nu. Şi am făcut o grimasă, ca să întărim, că nu, noi nu ştiam unde se duce.

Femeia înţelese. Atunci o spuse altfel.

Voi nu puteţi să-l ajutaţi? şopti. Era mai mult o rugăminte decât o întrebare.

Suntem cu el, ne place, va fi cu noi mereu, zise Luca. Nu ne sperie. Noi nu ne speriem.

Atunci, amintindu-şi probabil cât de intransigent şi de nemăsurat poate fi, la vârsta noastră, instinctul prieteniei, ochii femeii se umplură de lacrimi.

Nimeni nu mai spuse nimic o vreme. Ar fi putut să se termine acolo.

Totuşi ea se gândi că probabil nu trebuia să se teama, dacă noi nu ne temeam.

Aşa că, în timp ce plângea, dar tot mai încet, spuse:

E vorba de povestea aia cu demonii. Popii i-au vârât-o în cap.

Nu ne gândeam că va merge aşa de departe, dar avu curajul s-o facă, pentru că în abisul mamelor noastre zace întotdeauna, neştiută, o îndrăzneală fără margini. O păstrează, amorţită, printre gesturile prudente ale unei vieţi întregi, ca s-o poată folosi în întregime în ziua în care se bănuiesc destinate pentru asta. O vor risipi la picioarele unei cruci.

Demonii mi-l iau, zise.

Era oarecum adevărat. Din câte înţelegeam noi, povestea cu demonii venea într-adevăr de la preoţi, dar mai exista ceva care dintotdeauna făcea parte din Sfânt, cu forţa originii, şi era acolo de dinainte ca preoţii să-i dea acel nume. Niciunul dintre noi nu are o asemenea sensibilitate la rău – un fel de atracţie morbidă, înspăimântată – şi tocmai pentru că e înspăimântată e tot mai morbidă, inevitabilă – după cum niciunul dintre noi nu are aceeaşi vocaţie ca Sfântul pentru bunătate, sacrificiu, blândeţe, consecinţele acelei spaime. Poate n-ar fi nevoie să deranjăm diavolul, dar în lumea noastră orice sfinţenie e strâns legată de o inefabilă familiaritate cu răul, aşa cum, în episodul ispitelor, depun mărturie Evangheliile, dar şi vieţile chinuite ale misticilor. Se vorbeşte deci despre demoni, fără prudenţa necesară când este abordat un asemenea subiect. Şi în prezenţa unor suflete candide ca ale noastre – de copii. Când e vorba despre asta preoţii n-au nicio milă. Nicio prudenţă.

Pe Sfânt l-au nenorocit cu poveştile alea.

Ceea ce putem face noi facem. Ne place să stăm cu el şi îl urmăm peste tot, în meandrele binelui şi în cele ale răului, până unde reuşim, în unele, ca şi în celelalte. N-o facem doar din compasiune prietenească, ci şi dintr-o adevărată fascinaţie, atraşi de ceea ce ştie şi face el. Discipoli, fraţi. În lumina sfinţeniei lui copilăreşti învăţăm lucruri noi şi ăsta e un privilegiu. Când apar demonii, rezistăm cu ochii ridicaţi spre cer, cât putem. Apoi îl lăsăm să plece şi-l aşteptăm să se întoarcă. Uităm teroarea şi suntem în stare să trăim zile normale cu el, după oricare ieri. Nici măcar nu ne gândim prea mult, şi dacă femeia aceea nu ne-ar fi obligat s-o facem, nu ne gândim aproape niciodată. În realitate, nici măcar n-ar fi trebuit să vorbesc despre asta.

Femeia povesti despre lucrurile înfricoşătoare ce se întâmplă uneori în casă, dar n-o mai ascultam deja. Purta în suflet greutatea atâtor suferinţe, şi

acum se elibera de ele, explicându-ne ce însemna faptul că demonii îi luau fiul. Nu era ceva pentru noi. Am început să ascultăm din nou doar când am auzit numele lui Andre, tras de şuvoiul cuvintelor, ne-a deranjat o întrebare care sună inutil de clară acolo în mijlocul lor.

De ce fiul meu e obsedat de fata aia?

Nu mai eram acolo.

Femeia a înţeles.

În final a pus pe masă o prăjitură, era călduţă încă, şi o sticlă de Coca-Cola, începută deja. A vrut să vorbească despre lucruri normale şi a făcut-o cu delicateţe. Era atât de directă şi de simplă, că lui Luca îi trecu prin cap să-i povestească despre familia lui, dar nu adevărul, ci micile întâmplări ale unei familii normale, fericite. Poate se gândea că şi ea ştia, şi ţinea să-i spună că în realitate totul era bine. Nu ştiu.

Sunteţi nişte copii buni, spuse la un moment dat mama Sfântului.

Mergem, evident, la şcoală în fiecare zi. Dar asta e o poveste de degradare înjositoare şi de chinuri inutile. Nu are nimic în comun cu ceea putem numi *viaţă*.

După ce Andre şi-a tăiat părul în felul acela, au făcut-o şi altele. Tăiat scurt pe frunte şi pe lângă urechi. Încolo lung ca, în alte timpuri, prin alte părţi, al unui indian din America. A făcut-o singură, în faţa oglinzii.

O fată a urmat-o, apoi toate celelalte din jurul ei. Trei, patru. Într-o bună zi şi prietena mea.

Se mişcă altfel de atunci, sunt mai sălbatice. Dure când vorbesc, când îşi amintesc, şi cu un altfel de orgoliu. A devenit vizibil ceea ce, de câtăva vreme, exista invizibil dincolo de felul lor de a se purta: că toate aşteaptă de la Andre să ştie cum s-o facă. Fără să admită asta însă, ba chiar dispreţuind-o uneori. Dar supunându-se, chiar dacă într-un joc aparent.

Şi faptul de a fi slabe. Pe care Andre l-a considerat la un moment dat drept o premisă naturală şi definitivă. Nici măcar nu se ostenesc să discute despre asta, e clar că trebuie să fie aşa. Se pare că nu există la orizont medici în stare să pronunţe cuvântul subnutriţie, astfel încât trupurile lor se uscă fără alarmă şi fără îngrijorări, doar cu surpriză. Mănâncă atunci când nu le vede nimeni. Vomează în secret. Gesturile care erau cât se poate de simple devin nedesluşite, complicându-se într-un mod în care era imposibil de crezut înainte şi pe care tinereţea n-ar trebui să-l prevadă.

Şi totuşi rezultatul nu e un sentiment de tristeţe, ci mai degrabă o metamorfoză care le face puternice. Nu se poate să nu observăm că acum îşi poartă într-un alt fel corpul, ca şi cum pe neaşteptate ar fi băgat de seamă că îl au, sau ca şi acum ar fi acceptat că le aparţine. Deoarece au devenit capabile să-l constrângă, se descotorosesc de el cu o uşurinţă la limita

neglijenţei, încep să descopere cum pot să-l abandoneze întâmplării. Să-l lase pe mâinile altcuiva şi apoi să se întoarcă să-l ia.

Toate astea, e clar, vin de la Andre, dar trebuie spus şi că derivă în mod aproape imperceptibil, pentru că în realitate vorbesc puţin între ele şi nu le vezi niciodată mişcându-se în grup sau stând aproape una de cealaltă, nu sunt prietene în adevăratul sens al cuvântului, nimeni nu e *prieten* cu Andre. E o molipsire tăcută şi alimentată de la distanţă. E o vrajă. Prietena mea, de exemplu, o vede pe Andre pentru că pregătesc un dans împreună, dar în rest locuieşte într-o altă lume, la latitudini diferite. Când i se întâmplă, pronunţă numele lui Andre cu un accent de superioritate, ca şi cum i-ar cunoaşte tertipurile sau ca şi cum i-ar deplânge soarta.

Şi totuşi.

Ea şi cu mine avem un joc secret, ne scriem pe ascuns de noi înşine. Paralel cu ceea ce spunem sau trăim împreună, ne scriem ca şi cum am fi noi doi, dar încă o dată. Despre ceea ce scriem în acele scrisori – bileţele – nu vorbim niciodată. Şi totuşi acolo ne spunem lucrurile adevărate. Din punct de vedere tehnic folosim un sistem de care suntem mândri, eu l-am inventat. Ne lăsăm bileţelele vârâte într-o fereastră a şcolii, o fereastră la care nu merge nimeni. Le înfigem între geam şi aluminiu. Probabilitatea să le citească altcineva e destul de mică, atât cât e nevoie să dea puţină tensiune poveştii. Oricum le scriem cu litere de tipar, ar putea fi ale oricui.

La scurtă vreme după povestea cu părul, am găsit un bilet care spunea aşa.

„Aseară cu Andre, după dans, am mers acasă la ea, erau şi alţii acolo. Am băut mult, scuză-mă iubitule. La un moment dat eram întinsă pe patul ei. Spune-mi dacă vrei să continui."

Vreau, am răspuns.

„Andre şi un băiat mi-au ridicat puloverul. Râdeam. Eu cu ochii închişi mă simţeam bine, m-au mângâiat şi m-au sărutat. Apoi alte mâini, care nu ştiu ale cui erau, mi-au atins sânii, n-am deschis deloc ochii, era frumos. Am simţit o mână sub fustă, între picioare, atunci m-am ridicat, nu voiam. Am deschis ochii, mai erau şi alţii pe pat. N-am vrut să mă atingă între picioare. Te iubesc mult, dragostea mea. Iartă-mă, dragostea mea."

După aceea n-am mai vorbit niciodată despre asta. Ceea ce se spune a doua oară nu există în prima, altfel jocul se rupe pentru totdeauna. Dar mă obseda povestea aia, aşa că într-o seară am dat drumul unei fraze pe care o pritoceam de mult.

Andre s-a omorât acum câţiva ani, ştiai?

Ştia.

Va continua să se omoare, până când o va sfârşi, i-am spus.

Voiam să vorbesc şi despre mâncare, despre corp, despre sex.

Dar ea zise Se poate muri în multe feluri, şi uneori mă întreb dacă nu cumva o facem şi noi fără să ştim. Ea cel puţin o ştie.

Noi nu murim, am spus.

Nu sunt sigură. Luca moare.

Nu-i adevărat.

Sfântul şi el.

Ce tot zici?

Nu ştiu. Scuză-mă.

O spunea, fără să ştie nici măcar ea ce spune, era ceva mai mult decât o intuiţie, o străfulgerare. Adevărul e că înaintăm în fulgerări, restul e întuneric. O obscuritate luminoasă plină de lumină întunecată.

În Evanghelii există un episod care ne place foarte mult, ca şi numele pe care-l poartă: Emaus. La câteva zile după moarte lui Isus, doi bărbaţi merg pe drumul care duce în orăşelul Emaus discutând despre ceea ce s-a întâmplat pe Golgota şi despre anumite zvonuri ciudate de morminte deschise şi gropi goale. Se apropie un al treilea bărbat şi îi întreabă despre ce vorbesc. Atunci cei doi îi spun: Cum, nu ştii nimic despre ce s-a întâmplat la Ierusalim?

Ce s-a întâmplat? întreabă el şi cere să i se povestească. Cei doi îi povestesc. Moartea lui Isus şi toate celelalte. El ascultă.

Mai târziu dă să plece, dar cei doi îi spun: E târziu, rămâi cu noi, s-a lăsat seara. Mâncăm împreună şi putem continua să vorbim. Iar el a rămas cu ei.

În timpul cinei bărbatul rupe pâinea liniştit şi simplu. Atunci cei doi înţeleg şi îl recunosc în el pe Mesia. El dispare.

Rămaşi singuri cei doi îşi spun: Cum am putut să nu înţelegem? A stat cu noi tot timpul, Mesia era cu noi, iar noi nu ne-am dat seama.

Ne place cât de simplă şi de liniară este povestea. Şi cât de real e totul, fără înfloriturі. Nu fac decât gesturi elementare, necesare, astfel încât, la sfârşit, dispariţia lui Isus pare ceva normal, aproape obişnuit. Ne place liniaritatea, dar asta n-ar fi suficient să ne facă să iubim atât de mult povestea asta, pe care însă o iubim atât de mult şi dintr-un alt motiv: în toată povestea nimeni nu ştie. La început Isus însuşi pare să nu ştie de el şi de moartea sa. Apoi ei nu ştiu de el şi de învierea lui. La sfârşit se întreabă: cum am putut?

Noi cunoaştem întrebarea aceea.

Cum am putut să nu ştim, atât de mult timp, nimic din ceea ce era, şi totuşi să ne aşezăm la masa fiecărui lucru şi a fiecărei persoane întâlnite în drum? Suflete mici – le hrănim cu mari iluzii, iar la sfârşit mergem ca discipolii la Emaus, orbi, alături de prieteni şi iubiţi pe care nu-i recunoaştem, încrezători într-un Dumnezeu care nu mai ştie de el însuşi. De aceea cunoaştem începutul lucrurilor şi apoi primim sfârşitul, dar ne

lipseşte mereu sufletul lor. Suntem nu auroră, ci epilog, o perenă descoperire tardivă.

Va exista poate un gest care ne va face să înţelegem. Dar deocamdată noi trăim, toţi. I-am explicat asta prietenei mele. Vreau ca tu să ştii că Andre moare şi noi trăim, asta-i tot, nu avem altceva de înţeles, deocamdată.

Suntem însă de nezdruncinat şi de o forţă ilogică pentru vârsta noastră. Ne este insuflată odată cu credinţa, care nu e un fenomen efemer, ci o piatră dură, un diamant. Umblăm prin lume purtând o certitudine în care se topeşte orice timiditate, până la a ne împinge la limita ridicolului. Deseori ceilalţi nu se pot apăra, pentru că noi ne mişcăm fără pudoare, şi nu le rămâne decât să accepte fără să înţeleagă, dezarmaţi de candoarea noastră.

Facem lucruri nebuneşti.

Ne-am dus într-o zi la mama lui Andre.

Era ceva vreme de când Sfântul avea ideea asta. Din ziua muiei din maşină şi din cauza altor lucruri întâmplate după aceea. Cred că se gândea s-o salveze în vreun fel pe Andre. Iar felul pe care el îl cunoştea era s-o convingă să vorbească cu un preot.

Era o idee fără sens, şi după aceea a fost povestea cu tăiatul părului şi biletul de la prietena mea, dar şi slăbitul. Nu puteam să nu fac nimic, şi e tipic pentru modul nostru de a acţiona s-o luăm pe departe şi să facem o chestiune de salvare sau de pierzanie, ceva important. Nici măcar nu ne trece prin cap că totul e mai simplu – nişte răni normale de vindecat cu gesturi naturale, cum ar fi să te înfurii sau să faci lucruri josnice. Nu cunoaştem astfel de scurtături.

Aşa că la un moment dat mi s-a părut normal să mergem. Ne folosim de scheme infantile: dacă un copil e rău, e spus mamei.

I-am spus-o Sfântului. Am mers. Nu avem simţul ridicolului. Aleşii nu l-au avut niciodată.

Mama lui Andre e o femeie minunată, dar de o frumuseţe pentru care noi nu avem simpatie, nici înclinaţie. Stătea pe o sofa enormă, în casa bogată pe care o au.

O văzuserăm de câteva ori, doar în trecere, o apariţie elegantă, luminoasă, cu nişte ochelari mari, negri. Cu poşete de firmă pe braţul îndoit în formă de V, ca franţuzoaicele din filme. Îşi ridică mâna şi o ţin acolo, cu palma în sus, pe jumătate închisă, aşteptând ca cineva să depună un obiect delicat, poate un fruct.

Ne privea de pe sofa şi nu pot uita respectul pe care, la început, l-a avut pentru noi, nici măcar nu ştia cine eram şi totul i se părea probabil ireal. Dar, cum am spus, viaţa o frânsese şi probabil de multă vreme nu se mai temea că absurdul se poate strecura în geometria bunului-simţ.

Îşi ţinea ochii larg deschişi, poate din cauza medicamentelor, ca într-un efort deliberat de a nu-i închide. Ne aflam acolo ca să-i spunem că fiica ei era pierdută.

Dar Sfântul are o voce frumoasă, de predicator. Oricât de nebunesc era ceea ce avea de spus, a spus-o într-un fel curat, fără umbră de ridicol şi încărcat de o oarecare demnitate. Candoarea era uimitoare.

Femeia asculta. Îşi aprindea ţigări cu filtrul aurit şi le fuma pe jumătate. Nu era uşor de înţeles ce gândea, pentru că pe chipul ei nu exista altceva decât efortul acela de a nu închide ochii. Îşi purta picioarele ca pe un element decorativ şi din când în când şi le punea unul peste altul.

Sfântul reuşi să spună totul fără să numească nimic şi nu pronunţă niciodată nici măcar *Andre*, ci doar *Fiica dumneavoastră*. Recapitulă astfel tot ce ştiam şi se întrebă dacă într-adevăr asta voia femeia aceea pentru fiica ei, să se piardă în păcat, în ciuda talentelor şi a minunii, doar pentru că nu ştiuse să-i arate drumul dificil al inocenţei. Pentru că atunci noi chiar nu puteam s-o înţelegem şi iată de ce venisem la ea – să-i spunem asta.

Eram doi copii şi, după ce ne-am terminat temele, am luat un autobuz să venim în casa aceea frumoasă cu intenţia precisă de a explica unui adult cum felul său de a trăi şi de a fi părinte distrugea o fată pe care de abia o cunoşteam şi care s-ar fi pierdut trăgând după ea toate sufletele slabe pe care le-ar fi întâlnit în drumul ei.

Ar fi trebuit să ne dea pe uşă afară. Ne-ar fi plăcut. Martiri.

În schimb ne-a întrebat.

După părerea voastră ce ar trebui să fac? Mie mi se păru uluitor. Dar nu şi Sfântului, care-şi urma şirul gândurilor.

Trimiteţi-o la biserică.

Ar trebui să se confeseze, adăugă.

Era atât de teribil de convins, că nici eu nu m-am îndoit că era exact ceea ce trebuia spus în momentul acela. Nebunia sfinţilor.

Îi povesti atunci despre noi, fără aroganţă, ci cu o siguranţă tăioasă. Voia ca ea să ştie de ce credeam şi în ce anume. Avea să-i spună că exista şi un alt mod de a-ţi trăi viaţa, iar noi credeam că aceea era calea, adevărul şi viaţa. Spuse că fără vertijul cerurilor nu rămâne decât pământul, prea puţin. Spuse că fiecare om duce cu el speranţa că lucrurile au un sens mai înalt şi mai nobil, şi că pe noi ne învăţaseră că speranţa aceea devenea certitudine în lumina plină a revelaţiei şi sarcină cotidiană în penumbra vieţii noastre. În felul acesta lucrăm la instaurarea Împărăţiei, spuse, care nu este o misiune misterioasă, ci construirea răbdătoare a pământului făgăduinţei, omagiul necondiţionat adus visurilor noastre şi satisfacţia continuă a oricărei dorinţe a noastre.

De aceea orice minune nu trebuie să cadă în gol, pentru că este o piatră a Împărăţiei, înţelegeţi?

Vorbea despre minunea de Andre.

O piatră unghiulară, zise.

Apoi tăcu.

Femeia îl asculta în continuare fără să-şi schimbe expresia, aruncând doar din când în când o privire iute spre mine, din amabilitate, nu pentru că se aştepta să-mi spun părerea. Dacă gândea ceva o ascundea foarte bine. Părea să n-o impresioneze că se lasă umilită în felul acela, şi în plus de un copil – îl lăsase să vorbească despre nulitatea ei, despre cea a fiicei sale. Fără să trădeze vreun resentiment sau vreo plictiseală. Când deschise gura în vorbele ei nu era decât amabilitate.

Ai spus că ar trebui să meargă să se spovedească? întrebă.

Părea să fi rămas acolo cu discuţia. Lucrul acela îi trezea curiozitatea.

Da, răspunse Sfântul.

Şi de ce ar trebui s-o facă?

Ca să se împace cu ea însăşi. Şi cu Dumnezeu.

De asta trebuie să ne spovedim?

Ca să ne fie iertate păcatele şi să ne găsim liniştea.

Atunci ea dădu din cap aprobator. Ca şi cum ar fi fost vorba de ceva ce putea înţelege.

Apoi se ridică.

Trebuia să existe un mod pentru a pune capăt poveştii ăsteia, şi cel mai simplu era să ne mulţumească, să închidă uşa în urma noastră şi să uite. Apoi să zâmbească. Dar femeia aceea avea timp, şi probabil încetase de mult să mai fie conciliantă. Tăcu deci, rămânând în picioare, ca şi cum ar fi fost pe punctul să-şi ia rămas-bun, dar apoi se aşeză din nou, exact în aceeaşi poziţie de dinainte, dar cu o privire diferită, cu o duritate pe care o ţinuse ascunsă, şi spuse că îşi aducea bine aminte ultima oară când se spovedise. Era într-o biserică foarte frumoasă, din piatră albă, unde orice proporţie şi simetrie îndemna la pace. Atunci i se păruse normal să caute un duhovnic, deşi nu era deloc obişnuită cu aşa ceva, şi nici nu avea încredere în sfintele taine, cu atât mai puţin în aceea. Dar i se păruse că aşa trebuia, ca o completare a acelei frumuseţi neobişnuite. Am văzut un călugăr, ne spuse. Cu tunica albă cu mâneci largi, pe încheieturile subţiri, şi mâinile albe. Nu exista un confesional, călugărul stătea jos, ea s-a aşezat în faţa lui, se ruşina de rochia-i prea scurtă, dar uită de ea la primele cuvinte ale călugărului. O întrebă ce-i apăsa sufletul. Ea răspunse fără să se gândească, spuse că era incapabilă să-i fie recunoscătoare vieţii şi acesta este cel mai mare dintre păcate. Eram calmă, spuse, dar vocea nu ţinea cont de calmul meu, părea să vadă un abis pe care eu nu-l vedeam, aşa că tremura. Am spus că acela era primul păcat şi ultimul. Fiecare lucru era minunat în viaţa mea, dar eu nu ştiam să fiu recunoscătoare şi îmi era ruşine de fericirea mea. Dacă nu e fericire, i-am spus călugărului, este cel

puţin bucurie sau noroc, dăruit cum nu multor persoane le este hărăzit, dar mie da, fără ca eu să reuşesc vreodată să-l traduc într-o pace a sufletului. Călugărul nu spuse nimic, dar vru apoi să ştie dacă se ruga. Era mai tânăr decât ea, ras în cap şi cu un uşor accent străin. Nu mă rog, i-am spus, nu mă duc la biserică, vreau să vă povestesc viaţa mea, i-am povestit câte ceva. Dar nu de asta mă căiesc, am spus în cele din urmă. Ci de nefericirea mea aş vrea să mă căiesc. Nu avea niciun sens, dar plângeam. Atunci călugărul se aplecă spre mine şi spuse că nu trebuia să mă tem. Nu zâmbea, nu era patern, nu era în niciun fel. Era o voce. Spuse că nu trebuie să mă tem şi multe alte lucruri pe care nu mi le mai amintesc, îmi amintesc doar vocea. Şi gestul din final. Mâinile apropiate de faţa mea şi apoi una care îmi atinge uşor fruntea desenând semnul crucii. Abia simţit.

Cât timp a povestit, mama lui Andre şi-a ţinut ochii plecaţi, cu privirea fixă. Îşi căuta cuvintele. Dar apoi vru să ne privească pentru ceea ce mai avea de spus.

M-am întors a doua zi să-l caut. Nu pentru confesiune, doar o plimbare lungă. Apoi m-am întors încă o dată şi încă o dată. Nu mai puteam fără. M-am întors chiar şi atunci când a început să-mi ceară el să mă întorc. Totul se petrecea foarte lent. Dar de fiecare dată se petrecea ceva. Prima dată când ne-am sărutat, am vrut-o eu. Tot restul l-a vrut el. Aş fi putut să mă opresc în orice moment, nu-l iubeam chiar atât de mult, aş fi putut s-o fac. Am mers însă cu el până la capăt, pentru că era neobişnuit, era spectacolul unei pierzanii. Voiam să văd până unde pot face dragoste oamenii lui Dumnezeu. Aşa că nu l-am salvat. N-am găsit niciodată un bun motiv ca să-l salvez de mine. S-a omorât acum opt ani. Mi-a lăsat un bilet. Îmi amintesc doar că vorbea despre greutatea crucii, dar într-un fel de neînţeles.

Ne privi. Mai avea ceva de spus şi era exact pentru noi.

Andre este fiica lui, spuse. Ea ştie.

Făcu o mică pauză perfidă.

Îmi imaginez că şi Dumnezeu ştie. Pentru că nu şi-a drămuit pedeapsa.

Nu mă şocă privirea ei, ci aceea a Sfântului, pe care o cunoşteam, avea de-a face cu demonii. Pare orb în momentele acelea, pentru că vede totul, dar în altă parte – în interiorul său. Trebuia să plecăm de acolo. M-am ridicat şi am găsit cuvintele potrivite pentru a justifica neaşteptata grabă care mă apucase, parcă venisem acolo doar pentru asta, era probabil ceea ce ştiam să fac. Mama lui Andre fu impecabilă, reuşi chiar să ne mulţumească fără cea mai mică ironie. Ne salută strângându-ne mâna. Înainte de a ieşi, am mai avut timp să văd în hol ceva ce nu trebuia absolut deloc să stea acolo, dar care fără doar şi poate era chitara lui Bobby sprijinită de perete. În trupa noastră el cântă la chitară bas, instrumentul lui e de un negru strălucitor, cu un abţibild cu chipul lui Gandhi deasupra. Acum era acolo, în casa lui Andre.

Puteam să venim când vrem, spuse mama lui Andre.

Ce naiba caută basul tău în casa lui Andre? – nici măcar n-am aşteptat ziua următoare ca să mergem să-l întrebăm. În aceeaşi seară, în parohie, avea loc o adunare a grupului de rugăciune, eram cu toţii acolo, numai Luca nu era, obişnuitele probleme de acasă.

Bobby se înroşi, nu se aştepta la aşa ceva. Cânta cu Andre, ne spuse.

Cânţi? Ce cânţi?

Cântece, zise.

Încerca să glumească. Aşa e el.

Nu spune prostii, ce cânţi cu ea?

Nimic, e pentru un spectacol al ei.

Tu cânţi cu noi, Bobby.

Şi ce-i cu asta?

E că dacă începi să cânţi cu altcineva trebuie să ne spui.

V-aş fi spus.

Când?

În clipa aceea am înţeles că se supărase.

Da' ce naiba vreţi de la mine? Doar nu m-am însurat cu voi.

Făcu un pas înainte.

Mai degrabă de ce nu-mi spuneţi ce făceaţi *voi* acolo, ce-i cu povestea asta că mergeţi acasă la ea?

Avea dreptate să întrebe. I-am explicat. I-am spus că am mers, Sfântul şi cu mine, ca să vorbim cu mama lui Andre. Voiam să-i spunem despre fiica ei, că ar fi trebuit să facă ceva pentru că se distruge pe ea şi pe prietenele ei.

Aţi fost la mama lui Andre să-i spuneţi lucrurile astea?

Am adăugat că Sfântul îi spusese despre noi, despre Biserică şi ce credeam despre toată povestea aia. O sfătuise s-o ducă pe Andre să se confeseze, să vorbească cu un preot.

Andre? Să se confeseze?

Da.

Sunteţi nebuni, v-aţi pierdut minţile.

Asta trebuia să facem, am spus.

Asta trebuia? I-auzi, i-auzi. Dar ce vrei să înţelegi tu despre Andre, aia e maică-sa, o fi ştiind ea ce trebuie să facă.

Nu-i chiar sigur.

E o femeie matură, tu eşti un copil.

Asta nu înseamnă nimic.

Un copil. Cine te crezi să te duci să-i dai lecţii?

Dumnezeu e cel care vorbeşte cu vocea noastră, zise Sfântul.

Bobby se întoarse să-l privească. Dar nu-i observă privirea de orb. Era prea furios.

Nu eşti încă preot, Sfântule, eşti un copil, când o să fii preot atunci te întorci şi te lăsăm să-ţi ţii predica.

Sfântul sări la el, are o agilitate infernală în astfel de momente. Căzură pe jos, se băteau de-adevăratelea. Totul s-a petrecut atât de repede, că eu nu puteam face altceva decât să privesc. Făceau totul într-o linişte ilogică, concentraţi, cu mâinile înainte. Nişte mâini dure încleştate în jurul gâtului celuilalt. Apoi Sfântul se lovi cu capul de pământ şi Bobby se trezi cu el, moale, în braţe. Erau amândoi plini de sânge.

Aşa am ajuns la Urgenţe. Ne-au întrebat ce se întâmplase. Ne-am bătut, a spus Bobby. Din cauza fetelor. Medicul dădu aprobator din cap, nu-i păsa. Îi împinse pe amândoi în spatele unei uşi de sticlă, Sfântul pe o targă, Bobby pe picioarele lui.

Stăteam singur pe coridor aşteptând sub un afiş AVIS[2] cu imaginea autobuzelor în care se donează sânge. Îl însoţeam pe tata acolo când eram mic. Erau parcate în piaţă. Tata îşi scotea haina şi îşi sufleca mâneca de la cămaşă. Era, evident, un erou. La sfârşit îi dădeau un pahar de vin şi el mă lăsa să-mi înmoi buzele. Am optişpe ani şi deja fericirea are gustul amintirilor.

Bobby ieşi cu doi plasturi pe faţă, nicio complicaţie, doar o mână bandajată. Se aşeză lângă mine. Era târziu. Nu era nevoie să spuneam că ţineam unul la celălalt, dar i-am dat o palmă peste umăr, aşa nu puteam greşi. Zâmbi.

Ce cânţi cu Andre? l-am întrebat.

Ea dansează şi eu cânt. Ea m-a rugat. Pentru un spectacol. Vrea să facă din asta un spectacol.

Şi cum e?

Nu ştiu. N-are nicio legătură cu ce facem noi. Nu înseamnă nimic.

Adică?

Adică nu are nicio importanţă, ceea ce facem nu înseamnă nimic, nu există o poveste, sau o idee, nimic. Ea dansează, eu cânt, asta-i tot.

Rămase puţin pe gânduri. Eu încercam să-mi imaginez.

Deci nu e o faptă bună, zise, e o faptă şi gata. N-are nicio legătură cu a face ceva bun.

Spuse că avea legătură cu a face ceva frumos.

Îi era greu să explice, iar mie mi-era greu să înţeleg, pentru că noi suntem catolici şi nu suntem obişnuiţi să facem deosebire între valoarea estetică şi valoarea morală. Ca atunci când e vorba de sex. Ne-au învăţat că se face dragoste pentru a comunica şi pentru a împărtăşi bucuria. Se cântă pentru aceleaşi motive. Plăcerea n-are nicio legătură cu asta, e o rezonanţă,

[2] AVIS = Asociaţia donatorilor de sânge (Associazione Volontari Italiani Sangue). (N. tr.)

o reverberaţie. Frumuseţea nu e decât un accident, necesar doar în doze minime.

Bobby spuse că *îi era ruşine* să cânte în felul ăla, când o făcea în casa lui Andre i se părea că este în pielea goală, şi asta îi dăduse de gândit.

Ştii când vorbim despre muzica *noastră*? întrebă.

Da.

Fiindcă nu există un scop, doar că eu cânt şi ea dansează, nu există un adevărat motiv pentru a o face, în afară de faptul că vrem, că ne place s-o facem. Noi suntem motivul. La sfârşit lumea nu e mai bună, n-am convins pe nimeni, n-am făcut pe nimeni să înţeleagă ceva, la sfârşit suntem tot ca la început, dar adevăraţi. Şi în spatele nostru o urmă – ceva ce rămâne, ceva *adevărat*.

Era obsedat de chestia asta cu adevărul.

Poate că asta şi e: cânt muzica mea, zise.

Nu-l mai urmăream prea mult.

Aşa cum o prezinţi, pare o gogoaşă colosală, ştii? am spus.

Este, a spus. Dar lui Andre nu-i pasă, dimpotrivă, pare ca o deranjează tot ce poate deveni *emoţionant*. Ea a vrut basul, tocmai pentru că este cel mai de jos[3] lucru din viaţă. Şi dansează în acelaşi fel. De câte ori ar putea deveni emoţionant, se opreşte. Se opreşte întotdeauna cu un pas înainte.

Îl priveam.

Uneori, spuse, îmi iese ceva care mi se pare frumos, puternic, şi atunci ea se întoarce spre mine, fără să se oprească din dansat, ca şi cum ar fi auzit o notă falsă. Nu-i pasă absolut deloc să fie frumos în felul ăla. Nu asta caută.

Am zâmbit. Te-ai culcat cu ea? am întrebat.

Bobby începu să râdă.

Tâmpitule, zise.

Hai, recunoaşte, te-ai culcat cu ea.

Să ştii că nu pricepi absolut nimic.

Ba da, te-ai culcat.

Se ridică. Făcu câţiva paşi pe coridor. Nu eram decât noi acolo. Continuă să se plimbe în sus şi în jos până când crezu că am terminat cu povestea aia.

Luca? întrebă.

I-am telefonat. Poate că vine, avea probleme acasă.

Ar trebui să plece de acolo.

Are optişpe ani şi la optişpe ani nu pleci de acasă.

Cine a spus asta?

Ia mai du-te...

O să-l facă praf încetul cu încetul în casa aia. Vine la spital, la larve?

---

[3] Joc de cuvinte intraductibil: basso în italiană înseamnă „chitară bas“, dar şi „cel mai de jos“, „cel mai scăzut". (N. tr.)

Le spunem larve bolnavilor din spital.

Da. Tu eşti cel care nu mai vine.

Se aşează. Săptămâna viitoare vin.

Aşa ai spus şi săptămâna trecută.

Dădu din cap în semn că da. Nu ştiu, nu mai am chef.

Nimeni n-are chef, numai că ei stau acolo şi ne aşteaptă. Îi lăsăm să naufragieze în propria lor urină?

Se gândi o clipă.

De ce nu, zise.

Du-te la naiba.

Râdeam împreună.

Apoi sosiră părinţii Sfântului. Nu întrebară prea multe, doar cum se simţea Bobby şi când va ieşi Sfântul. Încetaseră de mult să mai încerce să înţeleagă, se limitau să aştepte consecinţele şi să îndrepte, de fiecare dată, lucrurile. Veniseră şi de data asta să dreagă ce era de dres şi se părea că aveau intenţia s-o facă într-o manieră delicată, fără să deranjeze. Tatăl îşi adusese ceva de citit.

La un moment dat Bobby spuse că regreta, nu voise să-i facă rău.

Sigur, spuse mama Sfântului zâmbind. Tatăl îşi ridică privirile de pe carte şi spuse pe un ton amabil un lucru pe care deseori îl spun părinţii. Bineînţeles că nu.

Numai că în cele din urmă se dovedi că Sfântul nu se simţea prea bine. Au vrut să-l ţină sub observaţie, cu capul nu-i de glumit. Ne-au dus la el, ai lui păreau îngrijoraţi mai mult de lenjerie. De schimburi. Că lumea se salvează prin detalii e un lucru în care credem orbeşte.

Sfântul îi făcu un semn lui Bobby şi el se apropie. Îşi spuseră ceva. Apoi făcură unul din gesturile acelea.

Am rămas cu Bobby să semneze hârtiile pentru spital şi să primească indicaţiile medicale, părinţii Sfântului plecaseră deja. Când am ieşit, afară ne aştepta Luca.

De ce n-ai intrat?

Urăsc spitalele.

Ne-am îndreptat spre tramvai, strânşi în paltoane ca nişte arici, respirând ceaţa. Era târziu şi în întuneric domnea singurătatea. N-am scos niciun cuvânt până când am ajuns în staţie. Căci o staţie de tramvai, noaptea, în frigurile noastre ceţoase, e perfectă. Spunem doar cuvintele necesare, fără niciun gest. Câte o privire când e nevoie. Vorbim ca bărbaţii de altădată. Luca voia să ştie şi noi i-am povestit, în felul nostru. I-am spus despre după-amiaza petrecută la mama lui Andre. În doar câteva cuvinte părea şi mai absurd.

Sunteţi nebuni, zise.

S-au dus să-i ţină o predică, zise Bobby.

Şi ea? întrebă Luca.

I-am spus povestea cu călugărul. Aproximativ aşa cum o auzisem. Până la punctul în care Andre era fiica lui.

Mai întâi Luca râse, apoi căzu pe gânduri.

Nu e adevărat, spuse în cele din urmă.

Şi-a bătut joc de voi, zise.

M-am gândit din nou la felul în care povestise femeia, căutând o nuanţă care să explice. Dar era ca şi cum m-aş fi izbit de un geam, nu găseam nimic. Rămânea deci ipoteza unui preot de pe tarlaua cealaltă, o lovitură urâtă. Era mai bine înainte, noi aici, ei acolo, fiecare cu recolta lui. Era schema în care noi ştiam să jucăm. Dar acum aveam de-a face cu o geometrie diferită, era geometria lor sărită de pe fix.

Veniţi să vedeţi spectacolul? întrebă Bobby. Se referea la chestia aia pe care o făceau el şi Andre.

Luca îl puse să-i explice, apoi zise că mai degrabă îşi taie gâtul.

Şi tu? se întoarse Bobby spre mine.

Da, vin, ţine-mi trei bilete.

Trei?

Am doi prieteni care vor să vină.

Aceiaşi doi cretini?

Da, ei.

Bine, atunci trei.

Mulţumesc.

Vine tramvaiul, zise Luca.

Şi, pentru că se bătuseră, Bobby şi Sfântul s-au dus împreună la munte. Aşa facem noi. Când se rupe ceva, căutăm efortul şi singurătatea. Atât de mare este luxul spiritual în care trăim, încât, pentru a ne salva, alegem cu grijă ceea ce într-o viaţă normală ar fi pedeapsă şi chin.

De obicei căutăm efortul şi singurătatea în mijlocul naturii. Preferăm muntele din motive evidente. Legătura dintre efort şi urcuş acolo e adevărată, iar tendinţa fiecărei forme de relief spre înălţimi, obsesivă. Atunci când străbaţi piscurile, tăcerea devine religioasă, iar puritatea din jur e o promisiune îndeplinită – apa, aerul, pământul curăţat de insecte. În fond, dacă crezi în Dumnezeu, muntele este locul cel mai uşor în care să faci asta. Trebuie adăugat că frigul te obligă să-ţi ascunzi corpul, iar oboseala îl desfigurează, în felul acesta efortul nostru cotidian de a ne controla trupul este maxim, iar după ore întregi de mărşăluit nu mai suntem decât paşi şi gânduri, strictul necesar, cum am fost învăţaţi, pentru a fi noi înşine.

Plecară pe munte singuri. N-au vrut pe nimeni cu ei. Un cort canadian, puţine alimente, fără nicio carte şi fără muzică. Să te lipseşti de tot e ceva care ajută, nimic nu te duce atât de aproape de adevăr ca lipsurile. Plecară

pentru că îşi puseseră în gând să alunge răceala instaurată între ei. După două zile urmau să se întoarcă.

Ştiam unde aveau de gând să meargă. Exista o coastă exasperantă, lungă şi pietroasă, înainte de a ajunge pe vârful muntelui. Să umbli pe o pantă pietroasă e o pedeapsă, e clar că-şi vârâse coada Sfântul, numai el era în stare de aşa ceva. Voia o pedeapsă. Dar şi lumina, probabil, pentru că lumina pe pietriş e adevărata lumină a pământului. Şi mai voia senzaţia aceea ciudată pe care o avem acolo sus, a unui lucru moale, ultimul rămas să plutească pe o mare nemişcată. Ca şi cum am fi scăpat de farmece.

Cu puţină invidie, m-am uitat la ei cum pleacă. Ne ştim destul de bine ca să înţelegem nuanţele. Bobby avea un mod ciudat de a face micile gesturi de dinaintea plecării – se prezentase chiar cu o pereche de pantofi nepotriviţi, ca unul care n-ar vrea să plece cu adevărat. L-am întrebat dacă era sigur că vrea să plece şi el a ridicat din umeri. Părea că nu-i păsa cine ştie ce de asta.

În prima noapte se instalară lângă coasta pietroasă. În timp ce fixau cortul pe întuneric deja, rucsacul Sfântului alunecă de pe piatra pe care fusese aşezat. Şi cum nu era bine închis ieşiră afară cele câteva lucruri trebuincioase excursiei. Dar, la lumina lămpii cu gaz, mai apăru ceva lucios, iar Bobby nu înţelese imediat despre ce era vorba. Sfântul puse lucrurile la loc, apoi se întoarse la cort. Ce faci cu pistolul? îl întrebă Bobby zâmbind. Nimic, răspunse Sfântul.

A fost şi asta, dar, probabil mai mult decât atât, au fost cuvintele din timpul nopţii. Dimineaţa începură să urce coasta, dar fără să-şi vorbească, doi străini. Sfântul, care are un fel de a merge înverşunat, urca constant, fără să scoată o vorbă. Bobby rămase în urmă, încălţămintea nepotrivită nu-l ajuta deloc. Dinspre răsărit se porni vântul, apoi începu să plouă. Era un frig pătrunzător. Sfântul mergea cu pas regulat făcând din când în când mici pauze, fără să-şi întoarcă vreodată capul. La un moment dat, din spate, Bobby îi strigă ceva. Sfântul întoarse capul. Bobby îi urlă că s-a săturat şi că se întoarce acasă. Sfântul clătină din cap şi îi făcu semn să înceteze, mai bine să facă paşi. Dar Bobby nu-l asculta, striga şi vocea-i părea a unuia care stă să plângă. Atunci Sfântul făcu vreo câţiva metri înapoi, încet, uitându-se bine unde punea picioarele. Ploaia cădea oblic, rece ca gheaţa. Ajunse la o distanţă de câţiva bolovani de Bobby şi-l întrebă ce naiba se întâmplă. Nimic, răspunse Bobby, dar eu mă întorc acasă. Sfântul se mai apropie puţin, rămânând totuşi la câţiva metri distanţă. Nu poţi să faci asta, spuse. Sigur că pot. Ba chiar ar trebui s-o faci şi tu, să plecăm de aici, e o excursie de căcat. Dar pentru Sfânt nu era o excursie, nu există excursii pentru noi, cei care credem – nimic nu poate fi mai rău decât să le numeşti excursii, sunt rituri ale liturghiei noastre. Aşa că Sfântul simţi cum ceva se rupe iremediabil, şi nu se înşela. Îi spuse lui Bobby că-i era milă de el. Uită-te la

tine, fanatic de căcat, îi răspunse Bobby. Nu se poate spune că urlau, dar vântul îi obliga să vorbească tare. Stătură o clipă nemişcaţi, neştiind ce să-şi mai spună. Apoi Sfântul se întoarse şi începu să urce din nou fără să scoată o vorbă. Bobby îl lăsă să plece, apoi începu să urle la el că era nebun, că se simţea un sfânt, nu-i aşa?, dar că nu era, ştiau cu toţii că nu era, el şi curvele lui! Sfântul continua să urce, nici nu părea că-l ascultă, dar la un moment dat se opri efectiv. Îşi scoase rucsacul, îl aşeză jos, îl deschise, se aplecă să ia ceva şi apoi se ridică ţinând pistolul strâns în mâna dreaptă. Bobby! urlă. Erau departe unul de celălalt, şi bătea şi vântul, trebuia să strige. Ţine-l tu, strigă. Şi îi aruncă pistolul. Bobby îl lăsă să cadă printre bolovani, pistoalele îl înspăimântau. Îl văzu cum se izbeşte de ceva tare, apoi cum se rostogoleşte într-o groapă. Când se întoarse către Sfânt, îl văzu din spate cum urca încet. Atunci, pentru o clipă, nu înţelese, apoi îi veni în minte că băiatul ăla nu voia să rămână singur cu pistolul lui, complet singur cu el. Şi simţi multă duioşie pentru Sfânt şi pentru mersul lui, tot mai mic, pe coastă. Dar nu se răzgândi şi nu începu să urce din nou, înţelese că aşa va fi pentru totdeauna.

Se duse să ia pistolul. Oricât i-ar fi fost de scârbă, îl puse în rucsac, ca să dispară de acolo şi din orice singurătate prin care Sfântul ar fi putut să treacă. Apoi o luă pe drumul de întoarcere.

Ştiu povestea asta pentru că mi-a spus-o Bobby, până în cele mai mici detalii. A făcut-o ca să-mi explice că probabil totul se întâmplase deja înainte, cu încetineala unei mişcări geologice, iar în cele din urmă acolo, pe coastă, înţelesese dintr-odată că se terminase. Se referea la ceva ce noi cunoaştem bine – expresia imprecisă pe care o folosim este: a-ţi pierde credinţa. E coşmarul nostru. În fiecare moment al drumului pe care-l parcurgem ştim că se poate întâmpla ceva asemănător unei eclipse totale – să-ţi pierzi credinţa.

Putem înţelege ce ne învaţă preoţii apropo de această eventualitate doar inspirându-ne din experienţa primilor apostoli. Erau puţini, cei mai apropiaţi de Isus, şi a doua zi după Calvar, după ce îl dezleagă pe învăţătorul lor de pe cruce, se reunesc cu toţii înspăimântaţi. Trebuie să amintim că purtau în suflet durerea cât se poate de omenească a pierderii cuiva drag şi nimic mai mult. Niciunul dintre ei nu era conştient, în momentul acela, că nu murise un prieten, un profet, un învăţător, ci Dumnezeu. Era ceva ce nu înţeleseseră. Evident nu erau în stare să-şi imagineze că omul acela era *cu adevărat* Dumnezeu. Deci se reuniră în ziua de după Calvar, în amintirea obişnuită a unei persoane dragi şi de neînlocuit, care nu mai exista. Dar din cer se coborî peste ei Spiritul Sfânt. Şi atunci, pe neaşteptate, vălul se rupse şi ei înţeleseră, îl recunoşteau acum pe Dumnezeul alături de care umblaseră ani de zile şi putem să ne imaginăm cum fiecare mic episod al vieţii le-a revenit în minte în clipa

aceea, într-o lumină atât de orbitoare, încât le-a deschis larg sufletul pentru totdeauna. În Noul Testament acea deschidere se regăseşte în splendida metaforă a glosolaliei[4]: deveniră brusc capabili să vorbească toate limbile lumii – un fenomen bine cunoscut care era asociat cu clarvăzătorii şi ghicitorii. Era pecetea unei înţelegeri magice.

Deci ceea ce ne învaţă preoţii e că evlavia e un dar care ne vine de Sus şi care are de-a face cu taina. De aceea e fragilă, ca o viziune, şi, tot ca o viziune, de neatins. E o întâmplare supranaturală.

Totuşi, noi ştim că nu e aşa.

Ne supunem doctrinei Bisericii, dar ştim bine şi o altfel de poveste, ale cărei rădăcini se afundă în ţărâna care ne-a zămislit. Pe undeva, într-o manieră invizibilă, nefericitele noastre familii ne-au transmis instinctul iremediabil de a crede că viaţa e o experienţă imensă. Cu cât a fost mai modestă orice deprindere pe care ne-au transmis-o, cu atât mai profund a fost în fiecare zi apelul lor ascuns la o ambiţie fără margini, aşteptarea unui sens aproape iraţional. Aşa ne-am apropiat de lume, încă de copii, cu intenţia precisă de a o restitui măreţiei sale. Pretindem ca ea să fie dreaptă, nobilă, de neclintit în tendinţa spre mai bine şi de neoprit în drumul creaţiei sale. Asta face din noi nişte rebeli şi ne deosebeşte de ceilalţi. Lumea de afară ne apare mai degrabă ceva umilitor, sec, total nepotrivit cu aşteptările noastre. În vieţile celor care nu cred vedem rutina condamnaţilor şi în fiecare gest al lor descoperim parodia umanităţii pe care o visăm. Fiecare nedreptate e o jignire adusă aşteptărilor noastre, fiecare durere, ticăloşie, mizerie sufletească, urâţenie. Fiecare cădere în gol a sensului şi fiecare om fără speranţă sau fără noblеţe. Fiecare gest meschin. Fiecare clipă pierdută.

Astfel încât, înainte de a crede în Dumnezeu, credem în om şi doar asta este, la început, credinţa.

Aşa cum am spus, ea se manifestă în noi sub forma unei lupte: suntem contra, suntem diferiţi, suntem nebuni. Ne scârbeşte ceea ce le place altora şi preţuim ceea ce alţii dispreţuiesc. Inutil să mai spun că asta ne galvanizează. Creştem cu ideea că suntem nişte eroi – oricum dintr-o categorie ciudată, care nu descinde din tipologia clasică a eroului –, nu iubim armele, nici violenţa, nici lupta brutală. Suntem nişte eroi-femeie, din cauza felului în care intrăm în luptă cu mâinile goale, întăriţi de o candoare infantilă şi invincibili în ordinea noastră de o modestie iritantă. Ne târâm printre roţile dinţate ale lumii cu fruntea sus, dar cu pasul celor din urmă – acelaşi pas scârbos de umil şi de hotărât cu care Isus din Nazaret a străbătut lumea în toată viaţa lui publică, stabilind dincolo de o doctrină

[4] Glosolalia, amintită în Noul Testament, este inspirată de Duhul Sfânt şi înseamnă vorbirea într-o limbă necunoscută. (N. tr.)

religioasă, un model de comportament. De neînfrânt, după cum a demonstrat istoria.

La capătul acestei epopei pe dos îl găsim pe Dumnezeu. E un pas natural care vine de la sine. Credem atât de mult în orice fiinţă, încât ni se pare normal să ne gândim la o creaţie – un gest înţelept căruia îi dăm numele de Dumnezeu. Astfel, credinţa noastră nu e atât o faptă magică şi incontrolabilă, cât o deducţie liniară, prelungirea la infinit a unui instinct moştenit. Căutători ai sensului, am ajuns foarte departe, iar la capătul călătoriei se afla Dumnezeu – totala plenitudine a sensului. Foarte simplu. Când ni se întâmplă să pierdem o asemenea simplitate, ne sare în ajutor Evanghelia, pentru că în ea călătoria noastră de la om la Dumnezeu s-a fixat pentru totdeauna într-un model sigur, în care fiul rebel al omului coincide cu fiul predilect al lui Dumnezeu, contopiţi într-un singur trup eroic. Ceea ce ar putea fi la noi nebunie, acolo e revelaţie, destin împlinit, ideogramă perfectă: Dobândim din ea o certitudine perfectă căreia îi spunem credinţă.

Se poate întâmpla s-o pierdem. Dar folosesc aici o expresie imprecisă care face aluzie la credinţă ca la o vrajă, ceva ce nu ne priveşte. Nu-mi *voi pierde* credinţa, nu poate *să o piardă* Bobby. N-am *găsit-o*, nu putem *să o pierdem*. E ceva diferit, deloc magic. Ceea ce îmi vine în minte e prăbuşirea geometrică a unui zid, clipa în care ceva din structura lui cedează şi totul se prăbuşeşte. E adevărat că zidul din piatră e solid, dar în interiorul lui are întotdeauna o cavitate slabă, un reazem nesigur. Cu timpul am învăţat exact *unde*, care e piatra ascunsă care ne poate trăda. Se află în exact punctul pe care ne sprijinim orice eroism şi orice sentiment religios, se află acolo unde refuzăm lumea altora, unde o dispreţuim, dintr-o siguranţă instinctivă, unde o ştim, cât se poate de evident, fără sens. Doar Dumnezeu ne este suficient, lucrurile niciodată. Dar nu întotdeauna e adevărat, nu e adevărat pentru totdeauna. E suficientă uneori eleganţa gestului altcuiva sau frumuseţea gratuită a unui cuvânt laic. Sclipirea vieţii închisă în destine greşite. Nobleţea răului, uneori. Atunci apare o lumină pe care n-am fi bănuit-o. Siguranţa de piatră se sparge şi totul se prăbuşeşte. Am văzut asta la mulţi, am văzut-o la Bobby. Mi-a spus: există o mulţime de lucruri adevărate în jur, iar noi nu le vedem, dar ele există şi au un sens, fără să aibă nicio nevoie de Dumnezeu.

Dă-mi un exemplu.

Tu, eu, aşa cum suntem cu adevărat, nu cum ne prefacem că suntem.

Dă-mi altul.

Andre şi chiar cei din jurul ei.

Ţi se pare că oamenii ăia *au un sens*?

Da.

De ce?

Sunt adevăraţi.

Noi nu suntem?

Nu.

Voia să spună că lumea există totuşi şi în absenţa sensului, iar în acrobaţia aceea de a exista fără nicio coordonată se găseşte o frumuseţe, chiar o noblеţe, uneori, pe care noi nu o cunoaştem ca posibilitatea unui eroism la care nu ne-am gândit niciodată, *eroismul unui adevăr oarecare*. Dacă recunoşti asta, cu ochii tăi, fixând lumea, chiar şi o singură dată, atunci eşti pierdut – bătălia e acum alta pentru tine. Crescuţi cu siguranţa de a fi eroi, devenim memorabili în alte legende. Dumnezeu se evaporă ca un expedient infantil.

Bobby mi-a spus că panta aceea pietroasă de munte i se păruse a fi ceea ce mai rămăsese dintr-o fortăreaţă în ruine. Nu puteai să umbli pe ea, a spus.

Am văzut atunci cum alunecă încet în depărtare, dar niciodată cu spatele, ci cu privirea spre noi, prietenii săi. Ai fi putut spune că urma să se întoarcă peste puţin timp. Nu ne-am gândit niciodată că o să-l vedem dispărând cu adevărat. Dar nu se mai ocupă de larve, acolo la spital, şi de nimic altceva. A venit să mai cânte de câteva ori în biserică, şi după aceea nimic. Başii îi cântam eu, la orga electronică. Nu era acelaşi lucru, dar mai ales nu mai creşteam la fel, fără el. Avea o uşurinţă pe care noi n-o aveam.

Într-o zi s-a întors să ne spună de spectacolul lui cu Andre, dacă voiam cu adevărat să-l vedem. Noi am spus că da şi ne-am dus, iar asta ne-a schimbat viaţa.

Era un teatru în afara oraşului, o oră cu maşina până într-o localitate cu străzi şi case cenuşii şi câmpie în jur. Provincie. Dar cu un teatru ca pe vremuri, în piaţă, cu scenă în formă de potcoavă şi tot restul. Poate că se afla şi vreun localnic acolo, dar cei veniţi să vadă spectacolul erau mai ales prieteni şi rude, ca la o nuntă, toţi se salutau la intrare. Noi stăteam deoparte, pentru că erau mulţi de-ai lor, cei pe care Bobby îi considera adevăraţi, iar noi nu. M-au îngreţoşat încă o dată totuşi.

Nici spectacolul nu ni s-a părut cu mult mai bun. Oricâtă bunăvoinţă am fi avut. Dar nu era ceva pe care noi să-l putem înţelege. În afara lui Andre, mai era Bobby care cânta la chitară, diapozitive proiectate pe fundal şi alţi trei dansatori, nişte tipi normali însă, chiar diformi, trupuri lipsite de frumuseţe. Nu dansau, dacă nu cumva mişcarea aceea după nişte reguli şi un plan precis nu însemna dans. Din când în când, basul lui Bobby se amesteca cu alte sunete, înregistrate. Strigăte la un moment dat şi în final.

Pe basul lui Bobby mai era încă abţibildul cu chipul lui Gandhi, asta mi-a făcut plăcere. Dar era adevărat că nu numai notele pe care le scotea erau altfel, dar şi felul în care se sprijinea pe picioare, curbura spatelui şi mai ales expresia chipului, căutată, fără pic de ruşine, ca şi cum ar fi uitat de

public – o expresie distantă. Îl vedeai, dacă voiai, pe Bobby cum era el, de când încetase să mai fie Bobby. Îl priveam fascinaţi. Sfântul râdea din când în când, dar încet, stânjenit.

Şi mai era şi Andre. Absorbită în întregime de mişcările ei – un trup. Ceea ce puteam înţelege era că simţea nevoia să pună ordine în gesturi, ca şi cum ar fi hotărât să înlocuiască întâmplarea sau naturaleţea cu un soi de necesitate care să le ţină împreună, una comandând-o, inevitabil, pe cealaltă. Dar de fapt cine ştie. Un alt lucru se putea spune: că acolo unde stătea ea apărea o intensitate specială, uneori hipnotică – noi ştiam asta, o văzuserăm deja la serbările de la şcoală, dar nu era ceva cu care să te poţi obişnui, de fiecare dată ne lua prin surprindere, şi aşa a fost şi de data aceea, în timp ce ea dansa.

Trebuie să adaug că era exact aşa cum spusese Bobby, nu însemna nimic, nu exista o poveste sau un mesaj, nimic, doar acea aparentă *necesitate*. Totuşi, la un moment dat Andre era întinsă pe jos, pe spate, iar când se ridică, o făcu lăsând să-i cadă tunica albă, ca pielea unui şarpe, şi apăru în faţa ochilor noştri goală. Şi astfel ne era oferit, fără nimic în schimb, ceea ce considerasem întotdeauna că depăşea posibilităţile noastre, lăsându-ne pe moment interzişi. Andre se mişca goală, şi orice poziţie de-a noastră pe fotoliul teatrului devenise brusc nepotrivită, chiar şi unde ne ţineam mâinile. Eu îmi forţam ochii să privească întreaga scenă, dar ei căutau trupul în toate detaliile lui, pentru a prinde neaşteptatul dar. Mai aveam şi o vagă senzaţie că va dura puţin, eram deci cuprins de grabă şi de un sentiment de neplăcere atunci când ea începea să se apropie de tunică. Pe care totuşi o lăsa mereu pe jos, îndepărtându-se din nou, evitând-o. Nu ştiu dacă îşi dădea seama ce face cu ochii noştri. Se prea poate să nu-i fi păsat absolut deloc, să nu fi fost acela miezul întâmplării. Dar o făcea pentru noi – trebuie să amintesc că eu, de exemplu, văzusem o fată goală doar de patru ori în viaţa mea, chiar le-am numărat. Iar ea era Andre, nu era o fată. O priveam deci cu toţii, şi problema era că nu găseam nimic sexual, nimic care să aibă de a face cu dorinţa, ca şi cum privirea s-ar fi desprins de corp, iar asta mi s-a părut o magie: că un corp putea să se mişte ca şi cum ar fi fost o forţă pură, nu un corp gol. Chiar şi când am privit-o între picioare, am îndrăznit s-o fac, pentru că ea îmi dădea voie, nu mai exista acolo sex de multă vreme, dispăruse, doar o incredibilă apropiere, ceva de neînchipuit. Şi mi s-a părut că înţeleg că ăsta era singurul mesaj, singura poveste care mi se spusese pe scena aia. Povestea cu trupul gol. Înainte de sfârşitul spectacolului, Andre se îmbrăca, încet, cu un costum bărbătesc, cu cravată – ceva simbolic, îmi imaginez. Ultimul dispăru în pantalonii negri, cu dungă, triunghiul blond dintre coapse, şi în timpul acelui lung moment se auziră câteva tusete în sală, ca şi cum cineva s-ar fi

întors de departe – atunci ne dădurăm seama de liniştea specială care fusese înainte.

Apoi am mers în culise. Bobby părea fericit. Ne îmbrăţişă pe toţi. Frumos? întrebă. Straniu, răspunse Luca. Dar imediat ce termină de spus asta prinse capul lui Bobby între mâini şi-şi sprijini fruntea de a lui, frecând-o uşor – între băieţi nu facem, de obicei, asemenea gesturi, nu ne folosim de trup când ne înduioşăm sau ne emoţionăm. Dar Sfântul, ce zice Sfântul? întrebă Bobby. Sfântul era cu un pas în urma noastră. Zâmbi frumos şi clătină din cap. Eşti grozav, zise printre dinţi. Vino aici, tâmpitule, zise Bobby şi se duse să-l îmbrăţişeze. Nu ştiu, dar eram cu toţii ciudaţi, eram mai buni.

Atunci se apropie Andre, veni ea la noi, hotărâse s-o facă. Prietenii mei, zise Bobby cu un gest vag. Ea se oprise la un pas de noi şi dădu din cap, era îmbrăcată într-un halat albastru. Cu picioarele goale. Gaşca, zise, dar fără urmă de dispreţ, nota doar. Bobby ne prezentă, mai întâi pe mine, apoi pe Luca şi în sfârşit Sfântul. Ea rămase cu privirea pe Sfânt, şi el nu şi-o cobori. Păreau amândoi pe punctul de a spune ceva. Dar cineva care trecea pe acolo o îmbrăţişă pe la spate pe Andre, era unul din ăia, tot numai zâmbet. Îi spuse cât fusese de frumos şi o luă cu el. Andre ne mai spuse ceva de genul Rămâneţi, nu-i aşa? Apoi plecă.

Să rămânem – era lucrul cu care Bobby ne prinsese. În perioada aceea nu îndrăzneam să-i spunem nu, iar el ne invitase să mergem după spectacol într-o casă mare a lui Andre, la ţară, să dormim, era o petrecere acolo şi se găsea şi un pat mare de dormit. Noi nu mergem prea uşor să dormim într-o casă străină, nu ne place intimitatea cu obiectele altora, mirosurile, periuţele de dinţi folosite. Nu mergem cu multă plăcere nici măcar la petreceri, care nu se prea potrivesc cu forma noastră specială de eroism. Şi totuşi îi spusesem da şi ne gândeam că am fi găsit cu siguranţă un mod s-o ştergem de acolo.

Mulţi se îndreptară înspre casa aflată la câţiva kilometri, într-o procesiune de maşini, multe sport. Aşa că n-am reuşit să găsim portiţa prin care să scăpăm. O portiţă educată. Ne-am trezit la petrecerea unde nu ştiam prea bine cum să ne comportăm. Sfântul începu să bea în tăcere şi ni se păru o soluţie bună. Atunci totul deveni mai uşor. Se aflau acolo unii pe care-i cunoşteam, eu, de exemplu, am întâlnit o prietenă a prietenei mele. M-a întrebat de ea, de ce nu era acolo, nu ne întâlnim prea des, i-am răspuns. Atunci să mergem să dansăm, mi-a spus, ca şi cum ar fi fost o consecinţă normală, singura. L-am luat cu mine pe Luca; Sfântul era absorbit de discuţia cu un bătrân cu părul lung – se întindeau din când în când unul spre celălalt ca să acopere muzica dată la maximum. Pe muzica aia am început să dansăm. Când ne-a văzut, Bobby păru mulţumit, ca şi cum

ar fi rezolvat o problemă. Eu, când se termina fiecare cântec, credeam că e ultimul, dar apoi continuam. Luca se apropie de mine şi-mi strigă în ureche că eram caraghioşi, ca să-mi spună de fapt contrariul, că eram foarte frumoşi, o dată măcar, şi poate avea dreptate. Nu ştiu cum, dar la un moment dat m-am trezit stând jos şi lângă mine se afla prietena prietenei mele. Amândoi transpiraţi îi priveam pe ceilalţi dansând şi dădeam din cap în ritmul muzicii. Nu puteam vorbi, nu vorbeam. Ea se întoarse spre mine,

Îşi încolăci braţele în jurul gâtului şi mă sărută. Avea buze frumoase, moi, săruta ca şi cum i-ar fi fost sete. Continuă câtăva vreme, îmi plăcea. Apoi începu să privească din nou lumea, poate ţinându-mă de mână, nu-mi amintesc. Mă gândeam la sărutarea aceea, nici măcar nu ştiam ce era. Ea se ridică şi se duse să danseze din nou.

Atunci când drogurile au început să circule prea insistent, ne-am dus la culcare – sau te drogai şi tu, sau într-adevăr n-aveai ce căuta acolo. Ne-am retras deci, pentru că aşa ceva nu era pentru noi. Am fost obligaţi să trecem pe la Bobby ca să aflăm unde puteam găsi un pat, dar el era deja destul de ameţit de iarbă, noi n-aveam chef să-l vedem aşa, iar el n-avea chef să strice totul pentru povestea aia. Ca şi cum ar fi înţeles ce se petrecea, Andre veni să ne ia de acolo, pe un ton amabil, cu gesturi controlate – cine ştie de unde apăruse, nu era la petrecere. Ne duse într-o cameră, în cealaltă parte a casei. La un moment dat spuse Ştiu, şi eu mă satur de dans după câtăva vreme. Părea începutul unei conversaţii, şi atunci Luca zise că el nu dansează niciodată, dar, la drept vorbind, atunci când o făcea i se părea nemaipomenit, şi râse. Da, aşa e, zise Andre privindu-l. Apoi adăugă Nici nu ştiţi, dar sunteţi foarte frumoşi, voi trei. Şi Bobby e frumos. Apoi plecă, pentru că nu era începutul unei conversaţii, era ceva ce voia să spună şi atât.

Poate fraza aceea, poate alcoolul şi dansul, dar odată rămaşi singuri, noi trei am mai vorbit câtva timp, ca şi cum am fi continuat ceva. Eu şi Luca întinşi pe un pat mare, Sfântul aşezat pe un divan, în cealaltă parte a camerei. Vorbeam ca şi cum am fi avut un viitor în faţă, pe care de abia îl descoperisem. Am vorbit şi despre Bobby şi de faptul că trebuia să-l facem să se întoarcă la noi. Şi multe alte poveşti de-ale noastre, mai ales de nemărturisit, dar într-o lumină diferită, fără remuşcări – ne simţeam în stare de orice, un lucru care li se întâmplă tinerilor. Ne ţiuiau urechile, iar când închideam ochii ne era greaţă, dar vorbeam în continuare, în timp ce printre obloane lumina din grădină se strecura pe tavan în fâşii subţiri, noi le fixam şi continuam să vorbim fără să ne privim. L-am întrebat pe Sfânt unde se ducea când dispărea. Iar el ne-a spus. Nu ne era frică de nimic. Luca povesti despre tatăl său, Sfântului pentru prima oară, mie lucruri pe care nu le ştiam. Dar eram în stare de orice şi rosteam cuvinte pe care păream că le înţelegem. Nici măcar o singură dată vreunul din noi n-a rostit numele lui

Dumnezeu. De multe ori rămâneam tăcuţi câtăva vreme, pentru că nu ne grăbeam şi voiam să nu se termine niciodată.

Tocmai vorbea Sfântul când s-a auzit un zgomot, în apropiere, apoi uşa s-a deschis. Am tăcut şi în acelaşi timp ne-am tras cearşaful pe noi, cu obişnuita pudoare. Ar fi putut fi oricine, dar era Andre. Intră în cameră, închise uşa, avea pe ea doar un tricou alb şi nimic altceva. Privi o clipă în jur, apoi se strecură în patul nostru, între mine şi Luca, de parcă aşa ne înţelesesem. Făcea totul cu calm, fără să scoată o vorbă. Îşi puse capul pe pieptul lui Luca şi rămase câtăva vreme nemişcată, pe o parte, întinzându-şi piciorul peste ale lui. La început Luca nu făcu nimic, apoi începu s-o mângâie pe cap, se mai auzea încă, de departe, muzica de la petrecere. Apoi s-au strâns mai tare unul lângă celălalt, iar eu m-am ridicat pe pat, cu gândul să plec, singurul gând care mi-a trecut prin cap. Dar Andre îşi întoarse puţin capul şi, luându-mă de mână, îmi spuse Vino aici. Atunci m-am întins, cu inima lipita de spatele ei, cu picioarele puţin mai departe la început, apoi m-am lipit de ea şi sexul meu i-a atins pielea catifelată care a început să se mişte uşor. O sărutam pe ceafa, în timp ce ea îşi aşeza încet buzele pe ochii lui Luca. Simţeam aproape respiraţia lui Luca, prin gura întredeschisă. Dar unde îmi lăsam eu mâinile să alunece, el şi le retrăgea pe ale lui, o atingeam pe Andre fără să ne atingem, înţelegând imediat că n-o vom face. În timp ce ea ne lua încet, continuând să tacă şi privindu-ne de fiecare dată.

Ea era secretul – înţelesesem asta de multă vreme, iar acum secretul era acolo şi nu aveam de făcut decât un pas. Nu voisem niciodată nimic altceva. De aceea o lăsam să ne conducă şi fiecare lucru era simplu, chiar şi cele care, pentru mine, nu fuseseră niciodată. Nu aveam cunoştinţă de nimic asemănător, dar era atât de concretă dispariţia oricărei obscurităţi, că ştiam deja ce urma să văd când, la un moment dat, m-am întors spre Sfânt şi l-am văzut, acolo pe divan, cu picioarele pe podea, uitându-se la noi fix, fără nicio expresie, o figură dintr-un tablou spaniol. Nu se mişca. De abia respira. Ar fi trebuit să mă sperii, pentru că privirea lui era aproape cea pe care o cunoşteam, dar nu s-a întâmplat Fiecare lucru era simplu, am spus-o deja. Nu mi-a făcut niciun semn, nu avea nimic să-mi spună. În afară de felul în care stătea, fără să-şi întoarcă privirea. M-am gândit atunci că totul era adevărat, dacă el vedea, totul era adevărat şi nevinovat, dacă el nu scotea o vorbă.

Şi atunci m-am întors s-o privesc pe Andre – culcată pe spate îl apropia şi îl îndepărta pe Luca de picioarele ei deschise. Ne-am antrenat atâta timp să facem sex fără să ne-o tragem, încât altele sunt pentru noi lucrurile cu adevărat excitante, cu siguranţă nu a sta unul într-alta şi mişcarea aceea animalică. Dar să te uiţi în ochii cuiva care face dragoste, asta nu-mi imaginasem niciodată – mi s-a părut maxima apropiere posibilă, aproape o

posedare definitivă. Atunci am avut senzaţia că într-adevăr luam cu mine secretul. Am fixat ochii lui Andre care mă privea legănându-se sub Luca. Ştiam ce lipsea, şi m-am aplecat s-o sărut pe gură, n-o făcusem niciodată, voiam dintotdeauna s-o fac, ea îşi întoarse faţa şi îmi oferi obrazul, apoi îşi puse mâna pe umărul meu ca să mă îndepărteze uşor. Am continuat s-o sărut, căutându-i gura, ea zâmbea continuând să-mi scape. Înţelesese probabil că n-aş fi încetat niciodată, atunci alunecă de lângă Luca, ca într-un joc, se îndoi peste mine, îmi atinse sexul cu buzele, gura îi era departe de a mea, aşa cum voia. Am întâlnit privirea lui Luca, a fost singura dată, avea părul lipit de frunte şi era, ăsta-i adevărul, foarte frumos. M-am lăsat pe spate. M-am gândit că acum aş fi privit-o pe Andre ocupându-se de sexul meu, aş fi văzut-o aşa, o dată pentru totdeauna. I-am vârât însă mâna în păr şi am strâns degetele, îndoind braţul şi trăgându-i capul către mine. Ştiam, pe undeva, că, dacă n-aş fi reuşit s-o sărut, totul ar fi fost inutil. Ea se lăsă trasă, zâmbea, ajunse la o suflare de buzele mele, dar râdea. Se urcă pe mine ca să mă ţină cu umerii lipiţi de pat, râdea la o suflare de buzele mele, se juca. I-am prins ceafa cu mâinile, am tras-o către mine, la început a înţepenit, apoi nu mai râdea, eu am făcut cu şoldurile un gest pe care nu-l cunoşteam, ea m-a lăsat să intru în ea, iar eu am cedat, pentru că era pentru prima oară în viaţă când făceam asta. Nici măcar cu curvele noastre n-am făcut-o niciodată.

Am adormit când lumina dimineţii bătea în obloane, divanul era gol, Sfântul dispăruse cine ştie unde. Am dormit ore întregi. Când ne-am trezit Andre nu mai era acolo. Ne-am privit o clipă, eu şi Luca. El zise: La naiba. De multe ori, izbindu-şi capul de pernă.

Nu după multă vreme începu să circule zvonul că Andre aştepta un copil – aşa spuneau fetele, ca despre un lucru care trebuia să se întâmple şi s-a întâmplat.

Luca fu pur şi simplu terorizat. Nu reuşeam să-l facem să se liniştească, degeaba îi spuneam ca noi nu ştiam nimic, că se putea foarte bine să nu fie nimic adevărat. Şi apoi cine zicea că era chiar al nostru, copilul ăla. Aşa spuneam: *al nostru*.

Încercam să ne aducem aminte cum se întâmplase. Că lucrurile funcţionează într-un anumit fel ştiam, dar nu prea mult. Ni se păru important să înţelegem unde naiba ne împrăştiasem sămânţa, expresie cât se poate de biblică pe care preoţii o folosesc în loc de *a termina*. Problema era că nu ne aminteam exact, poate părea ciudat, dar aşa e. Cum am mai spus deja, noi terminăm rar şi din greşeală, facem sex într-un alt fel – aşa că, până şi cu Andre, nu asta ni se păruse a fi problema principală. Totuşi, am ajuns la concluzia că terminaserăm în ea, *şi în ea* – şi ăsta a fost singurul lucru de care a râs Luca, doar o clipă însă.

Am înţeles că putea fi al nostru.

Ideea era teribilă, nimic de spus. De abia învăţaţi cu arta de a fi copiii cuiva, am devenit taţi, pradă a unei ilogice precipitări a evenimentelor. Dincolo de complexul de vinovăţie, îngrozitor, o vină ruşinoasă, sexuală, cum am fi putut vreodată să explicăm asta mamelor, taţilor şi şcolii? Era normal să ne gândim la fiecare moment în parte atunci când ar fi urmat să spunem şi să descriem detaliile, lipsa motivelor, tăcerile. Plânsetele. Sau poate ar fi descoperit ei mai întâi. De câte ori intram în casă, când împingeam uşa, interogam tăcerea aceea, ca să înţelegem dacă era întristarea umilă dintotdeauna sau vidul dezastrului. Asta nu mai era viaţă. Şi chiar fără măcar să ne gândim mai departe, un copil adevărat, viaţa lui, în care casă, cu care mamă şi tată, cu ce bani. Nu ajungeam până acolo cu gândul, nu l-am văzut niciodată pe fiul acela în imaginaţie, nici măcar o singură dată, n-am ajuns până la el în acele zile.

În secret mă gândeam şi mai în urmă, unde vedeam cum suntem exilaţi într-un peisaj ce nu era al nostru, înghiţiţi de acea vocaţie a tragediei aparţinând bogaţilor – era o fisură şi puteam să-i aud zgomotul. Ne dusesem prea departe urmărind-o pe Andre, şi pentru prima oară mi se întâmpla să mă gândesc că nu vom mai fi în stare să găsim calea de întoarcere. În afara celorlalte temeri, aceasta era adevărata mea teroare, dar lui Luca nu i-am spus-o niciodată – era suficient tot restul, toată aventura noastră, ca să-l îngheţe.

Trebuie să spun şi că o trăiam singuri, ţinând totul secret în noi. Nu voiam să vorbim cu Bobby despre asta, Sfântul dispăruse fără urmă.

Încetasem să mai mergem la larve, la liturghie nu mai cântam decât noi doi, un chin. Am încercat să vorbesc cu Sfântul, dar el, glacial, se eschiva; am reuşit să-l blochez odată la ieşirea de la şcoală, dar n-am făcut nimic. Era clar că avea nevoie de timp. Nu mai erau alţii în jurul nostru. Niciun preot pentru poveşti de genul ăsta. Aşa că eram teribil de singuri, o singurătate care dă naştere la dezastre.

Eram de fapt şi foarte mici.

Nici măcar nu ne trecea prin cap să vorbim cu Andre. Ştiam că nici ea nu va veni niciodată la noi. Aşa că întrebam pe unul şi pe altul, aşa, într-o doară, fără să punem prea mult accent pe cuvinte, cu mâinile în buzunare. Se ştia că aştepta copilul, o spusese ea cuiva, ascunzând mereu numele tatălui. Părea să fie aşa. Totuşi eu n-am crezut niciodată cu adevărat până în ziua în care mi s-a întâmplat să mă întâlnesc pe stradă cu tatăl lui Andre – era la volanul unei maşini decapotabile roşii. Ne cunoscusem la spectacol, dar ne strânsesem doar mâna, ciudat că-şi aducea aminte de mine. Trase lângă trotuar şi se opri lângă mine. Erau zilele în care oricine ni se adresa ne făcea, pe mine şi pe Luca, să ne temem de un dezastru. Mi-ai văzut copilul? Pe Andre? m-a întrebat. M-am gândit că voia să spună dacă am

văzut ce minunată fusese acolo pe scenă, sau chiar, în general, ce minunată era în viaţa de zi cu zi. Aşa că am răspuns Da. Unde? m-a întrebat. Mi-a venit să răspund Peste tot. Suna puţin cam exagerat, drept să spun. Aşa că am adăugat De departe. Tatăl lui Andre făcu da cu capul, ca şi cum ar fi spus că era de acord şi că înţelesese. Aruncă o privire în jur. Poate se gândea ce tip ciudat eram. Numai bine, zise. Şi plecă.

Patru străduţe mai încolo, unde semaforul sclipea inutil în soare, spiderul roşu fu izbit de o camionetă care o luase razna. Lovitura fu teribilă şi tatăl lui Andre îşi pierdu viaţa acolo.

Atunci am ştiut că acel copil exista, pentru că am recunoscut un fel de cvadratură a cercului, întâlnirea a două geometrii. Vraja care domnea peste familia aceea, legând fiecare naştere de o moarte, se întâlnise cu felul nostru de a simţi, care lega orice vină de o pedeapsă. Rezulta de aici, cât se poate de evident, o închisoare de oţel, am auzit clar sunetul mecanic al zăvorului.

N-am vorbit despre asta cu Luca, începuse să lipsească de la şcoala, nu răspundea la telefon. Trebuia să merg să-l iau, obligându-l să iasă din casă, din când în când, şi nu reuşeam totdeauna.

Totul era dificil în momentele acelea, chinul de a continua lucrurile. Într-o zi mi-am pus în minte să-l duc la şcoală, aşa că, la şapte şi jumătate dimineaţa, am trecut pe la el pe acasă. La intrare l-am întâlnit pe taică-său pregătit să plece la birou, avea deja pălăria pe cap şi servieta în mână. Scoase doar câteva cuvinte, cât se poate de serios, se vedea că suferea îngrozitor din cauza vizitei mele neanunţate, dar o accepta, ca pe cea a unui medic. Luca era în camera lui, se îmbrăcase, dar stătea întins pe patul deja făcut. Am închis uşa, poate aveam de gând să ridic vocea. I-am pus cărţile într-un sac militar, aşa cum avem cu toţii, se vând la unele magazine second-hand. N-o mai face pe cretinul şi ridică-te de acolo, am zis.

Mai târziu, în drum spre şcoală, încercă să se explice, şi mie mi s-a părut chiar că găsisem modalitatea să-l fac să fie raţional şi să-i alung frica. Totuşi, la un moment dat, reuşi să spună ce-l măcina cu adevărat, cu exactitatea unor cuvinte simple, recuperate din străfundurile ruşinii sale: *nu pot să-i fac asta lui tata*. Era convins că bărbatul acela va fi rănit de moarte şi nu se simţea pregătit pentru o asemenea grozăvenie. Trebuie să recunosc că nu era un lucru la care să ştiu să răspund. Înclinaţia de a crede că viaţa noastră este, înainte de toate, un fragment conclusiv al vieţii părinţilor noştri, aflat doar în grija noastră, ne dezarmează pur şi simplu. Ca şi cum ne-ar fi însărcinat, într-un moment de oboseală, să reţinem pentru o clipă epilogul acela preţios pentru ei – se aştepta de la noi ca, mai devreme sau mai târziu, să-l restituim intact. L-ar fi pus apoi la loc, formând rotunjimea unei vieţi împlinite. A lor. Dar părinţilor noştri obosiţi, care avuseseră încredere în noi, le restituim tăietura unor cioburi ascuţite,

obiecte scăpate din mână. În surda târşâire a unui asemenea faliment, nu găsim timpul să medităm, nici lumina unei revolte. Doar nemişcarea surdă a vinii. În felul acesta, viaţa va redeveni a noastră când va fi deja prea târziu.

Şi pentru că, până la urmă, Luca n-a vrut să intre, l-am lăsat singur să se descurce cu golul acelor ore matinale. Eu preferam să urmăresc ordonat dictarea lucrurilor. Şcoala, temele, obligaţiile. Îmi erau de ajutor. Altceva nu prea aveam. De obicei, în asemenea situaţii recurg la spovedanie şi în consecinţă la penitenţă Totuşi nu-mi venea instinctiv să fac nici una, nici alta, convins fiind că nu mi s-ar mai fi cuvenit privilegiul sfintei împărtăşanii, poate nici consolarea unei pioase ispăşiri. Aşa că nu aveam leacuri, doar instinctul de a mă ruga rezista, în afara respectului pentru obişnuinţe. Mă simţeam mai bine dacă o făceam stând mult în genunchi, în biserici alese la întâmplare, la ora la care nu se aude decât târşâitul rar al băbuţelor, uşi trântite din când în când. Stăteam cu Dumnezeu fără să cer nimic.

Veni şi ziua înmormântării tatălui lui Andre. Luca şi cu mine am hotărât să mergem.

Bobby era şi el acolo, Sfântul nu. În mulţimea din biserica aglomerată. Dar noi într-o parte, Bobby într-alta, îmbrăcaţi deja altfel, el începuse să fie atent la cum se îmbracă, în timp ce nouă nu ne pasă. Îi văzusem deja pe mulţi din cei care erau acolo, rareori însă atât de serioşi, atât de sobri. Ochelari negri şi saluturi de abia schiţate. În picioare, în timpul liturghiei, fără să ştie cuvintele. Cunoaştem acel gen de recitare, nu are nicio legătură adevărată cu vreun sentiment religios, ci doar cu eleganţa, cu nevoia unui rit. Dar nu există înviere în suflete, nimic. La sfârşit, când trebuia să ne dăm un semn de pace, i-am strâns mâna lui Luca şi i-am aruncat o privire. Numai noi ştiam câtă nevoie aveam de pace.

De departe o privisem bine pe Andre, cum e firesc, dar sub jachetă nu se vedea nimic, doar cât era de slabă şi nimic altceva. Nu ştiam destule ca să putem deduce ceva din asta.

Afară din biserică l-am îmbrăţişat pe Bobby şi era clar că vom merge s-o salutăm pe Andre, aşa cum trebuia făcut. N-o recunoşteam, dar aşteptam ceva de la ea, claritatea unui semn pe care ar fi ştiut să ni-l dea. Lumea stătea la coada în faţa bisericii, am aşteptat ca Andre să se îndepărteze puţin de mama şi fratele său, o priveam cum zâmbea, era singura fără ochelari negri, era splendidă. Ne-am apropiat încet, aşteptându-ne rândul, fără să ne desprindem privirea de la ea, acum că era aici, îmi aduceam brusc aminte cum îmi lipsise trupul ei în fiecare clipă de după noaptea aceea. Am căutat în ochii lui Luca acelaşi gând, dar părea doar îngrijorat, nimic altceva. Andre salută o pereche de persoane în vârstă, apoi veni rândul nostru. Mai întâi Luca, apoi eu i-am întins mâna, ea mi-a strâns-o.

Mulţumesc că ai venit, zâmbind, o sărutare pe obraz, nimic mai mult. Poate a rămas o clipă mai mult, nu ştiu. Deja mulţumea altcuiva.

Andre.

Nu-i al nostru, i-am spus lui Luca, când lăsam biserica în spatele nostru, mergând pe jos spre casă. Nu se poate să fie al nostru.

Ne-ar fi dat de înţeles, mă gândeam. Mă mai gândeam şi că în sărutarea aceea de pe obraz dispăruse totul, ca apa care se închide, uitând piatra ajunsă pe fund. Mă simţeam electrizat, îmi restituiseră viaţa. I-am spus-o lui Luca în toate felurile, el stătea şi mă asculta. Dar înainta cu capul plecat. Am avut o bănuială şi l-am întrebat dacă Andre i-a spus ceva. El n-a răspuns, şi-a înclinat doar puţin capul într-o parte. Nu înţelegeam ce se întâmplase, l-am apucat brusc de braţ. Ce naiba se întâmplă? I se umplură ochii de lacrimi, ca şi data trecută când plecasem de acasă de la mine. Se bloca. Tremura. Să ne întoarcem acolo, zise.

La Andre?

Da.

Ce să căutăm?

Acum plângea de-a dreptul. Avu nevoie de ceva timp ca să se liniştească şi să poată vorbi.

Eu nu mai suport, hai să ne întoarcem acolo, trebuie s-o întrebăm şi gata, nu putem să continuăm aşa, e o prostie, eu nu mai suport.

Poate că avea dreptate, dar nu acolo, cu toţi oamenii ăia, la o înmormântare. Mi-era ruşine. I-am spus-o.

Puţin îmi pasă de înmormântarea lor, zise.

Părea convins.

I-am spus că eu nu mă duc. Dacă ţii cu tot dinadinsul să mergi, du-te singur.

Făcu da cu capul.

Dar faci o prostie, am spus.

Am plecat. După câtva timp am întors capul, el era tot acolo nemişcat, îşi ştergea ochii cu dosul mâinii.

După ce m-am întors acasă, am lăsat să treacă o bucată de timp, apoi am început să-i telefonez, dar ai lui îmi spuneau mereu că nu sosise încă. Chestia asta nu-mi plăcea, am sfârşit prin a crede că s-a întâmplat ceva rău. Mi-a trecut prin cap să merg să-l caut, ideea că n-ar fi trebuit să-l las acolo, singur, în mijlocul străzii, devenea tot mai insistentă. Apoi mi-am imaginat că-l găseam cine ştie unde cu Andre, şi stânjeneala gesturilor, a cuvintelor pe care ar fi trebuit să le spun. Totul era complicat. Nu puteam să mă liniştesc, singurul lucru pe care reuşeam să-l fac era să continui să telefonez acasă la el, scuzându-mă de fiecare dată. A şasea oară răspunse chiar el.

Doamne Dumnezeule, Luca, să nu mai faci glume din astea.

Ce s-a întâmplat?

Nimic. Ai fost?

Tăcu o clipă. Apoi răspunse Nu.

Nu?

Acum nu-ţi pot explica.

Okay, am spus. Mai bine aşa. Va fi totul bine.

Credeam asta cu adevărat. Mi-a venit să-i mai spun câteva tâmpenii, am început să vorbesc despre pantofii pe care-i avea Bobby la înmormântare. Nu-ţi venea să crezi că şi-i cumpărase *cu adevărat*. Dar cămaşa? zise Luca. La mine acasă, nici măcar nu ştiu *să calce* o asemenea cămaşă, zise.

Dar seara, la cină, se ridică brusc, ca să ducă farfuriile la chiuvetă şi în loc să se întoarcă să ia loc la consola aşezată cu faţa la perete, ieşi pe balcon. Se sprijini de balustradă, unde de mii de ori îl văzuse pe tatăl său, dar cu spatele, cu privirea întoarsă spre bucătărie. Poate privi încă o dată fiecare lucru. Apoi îşi dădu drumul să cadă în gol.

În Evanghelia după Ioan, şi numai acolo, este povestit episodul ambiguu al morţii lui Lazăr. În timp ce Isus predica undeva departe de casă este informat că un prieten al său, în Betania, se îmbolnăvise grav. Trec două zile şi în zorii celei de a treia Isus le spune discipolilor săi să se pregătească de întoarcere în Iudeea. Aceştia îl întreabă de ce, şi el răspunde: Prietenul nostru, Lazăr, a adormit. Să mergem, să-l trezim. Porneşte deci şi, ajuns la porţile Betaniei, o vede pe una din surorile lui Lazăr, Marta, care fugea în întâmpinarea lui. Când ajunge în faţa lui, femeia spune: Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit. După ce intră în oraş Isus o întâlneşte pe Maria, cealaltă soră a lui Lazăr. Şi ea îi spune: Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit.

Numai eu ştiam motivul. Pentru ceilalţi moartea lui Luca a fost un mister, urmarea îndoielnică a unor cauze prea puţin clare. Evident ca toţi cunoşteau, fără s-o arate, umbra lungă a răului din familia aceea: tatăl. Dar prea puţini erau dispuşi s-o admită, ca şi cum ar fi fost vorba despre ceva neesenţial. Mai degrabă tinereţea părea să fie rădăcina răului, o tinereţe greu de înţeles.

Mă căutau pe mine ca să afle. N-ar fi stat cu adevărat să mă asculte, voiau doar să ştie dacă exista ceva ascuns, ceva ce nu fusese spus. Secrete. Nu erau departe de adevăr, dar trebuiră să se lipsească de ajutorul meu, zile întregi n-am văzut pe nimeni. Cu o duritate pe care nu mi-o cunoşteam, chiar şi cu aroganţă, aşa am reacţionat. Părinţii mei erau îngrijoraţi din cauza asta, adulţii din jurul meu, preoţii, tulburaţi. N-am mers la înmormântare, nu exista înviere în sufletul meu.

Bobby a dat un semn de viaţă. Sfântul mi-a scris o scrisoare. N-am deschis scrisoarea. N-am vrut să-l văd pe Bobby.

Încercam să alung o imagine: Luca, cu părul lipit de frunte, în patul lui Andre, dar imaginea nu mă părăsea, nici nu mă va părăsi, deci aşa îmi voi aminti de el pentru totdeauna. Eram în aceeaşi iubire, în momentul acela – nu făcusem altceva ani de zile. Frumuseţea lui, lacrimile lui, forţa mea, paşii lui, rugăciunile mele – eram în aceeaşi iubire. Muzica lui, cărţile mele, întârzierile mele, după-amiezile lui singur – eram în aceeaşi iubire. Vântul în faţă, frigul la mâini, uitările lui, certitudinile mele, trupul lui Andre – eram în aceeaşi iubire. Şi aşa am murit împreună – şi până când nu voi muri, vom trăi împreună.

Pe adulţi îi tulbura mai ales faptul că eu, Bobby şi Sfântul stăteam departe unul de altul şi nu ne căutam. Ar fi vrut să ne vadă împreună ca să amortizăm lovitura, ne vedeau în schimb despărţiţi. Citeau în asta o rană lungă sau mai profundă decât voiau să-şi imagineze. Era ca şi cu păsările după o împuşcătură, zbura fiecare departe, aşteptând vremea în care să redevină stol sau doar pete întunecate aliniate pe firele de telegraf. Ne-am intersectat doar de vreo două ori. Doar noi ştiam cât timp trebuia să treacă – tăcerea.

Dar într-o zi a venit fata care fusese prietena mea şi m-am dus cu ea. Nu ne vedeam de câtva timp şi totul era ciudat. Acum conducea maşina, o maşină mică şi veche pe care i-o făcuseră cadou părinţii când împlinise optişpe ani. Era mândră de asta şi voia ca eu s-o văd. Se îmbrăcase drăguţ, dar nu ca una care vrea s-o ia de la început sau altceva asemănător. Avea părul strâns şi pantofi cu toc jos, normali. M-am dus, gesturile cu care conducea erau frumoase, precise încă, de parcă ar fi fost dictate, iar între timp ceva de femeie se insinua în fata pe care o ştiam. Poate că asta a fost. Dar şi conştiinţa faptului că ea nu avea nicio legătură, astfel încât să-i povestesc ar fi fost ca şi cum aş fi desenat pe o foaie albă. Aşa că am făcut-o. Era prima persoană din lume căreia îi spuneam toată povestea – Andre, Luca şi eu. Ea conducea maşina, eu vorbeam. Nu era întotdeauna uşor să găsesc cuvintele, ea aştepta, iar eu în cele din urmă spuneam. Îşi ţinea privirea pe parbriz şi, când era nevoie, pe oglinda retrovizoare, niciodată spre mine – mâinile pe volan, spatele nu tocmai relaxat pe spătar. La un moment dat se aprinseră luminile oraşului.

Mă privi doar la sfârşit, când se opri în faţa casei mele, parcând cu faţa, puţin mai departe de trotuar – un lucru pe care tatăl meu nu-l suporta. Tu eşti nebun, zise. Dar n-avea nicio legătură cu ceea ce făcusem, ci cu ceea ce ar fi trebuit să fac. Du-te la Andre, acum, imediat, nu-ţi mai fie frică. Cum poţi trăi fără să ştii adevărul?

În realitate, noi ştiam foarte bine cum se trăieşte fără să ştii adevărul, întotdeauna, dar trebuie să recunosc că în privinţa asta avea dreptate ea, i-

am şi spus-o, aşa că am fost obligat să-i povestesc un lucru pe care-l ţinusem pentru mine – mi-era greu să-l povestesc. I-am spus că de fapt încercasem să merg la Andre, adevărul e că la un moment dat mă gândisem şi eu că trebuia să merg şi încercasem s-o fac. La câteva zile după moartea lui Luca, dar mai mult de ciudă, decât pentru a şti; din răzbunare. Am ieşit într-o seară când nu mai puteam, împins de o răutate necunoscută, şi m-am îndreptat spre bar, unde era posibil s-o găsesc la ora aia, în mijlocul lumii sale. Ar fi trebuit să mă gândesc mult mai bine la ce aveam de făcut, dar în momentul acela mi se părea că mor dacă n-o văd, dacă nu-i spun, aşa că, oriunde s-ar fi aflat, m-aş fi dus la ea şi gata. Aş fi *înfruntat-o*, îmi veni în minte. Numai că, atunci când am ajuns pe bulevardul unde pe partea cealaltă era barul, i-am văzut de departe pe prietenii ei stând cu toţii afară, cu paharele în mâini, eleganţi în veselia lor puţin plictisită, iar în mijlocul lor, retras şi totuşi cât se poate de clar în mijlocul lor, stătea Sfântul. Sprijinit de perete, şi el cu paharul în mână. Taciturn, singur, dar treceau prin faţa lui şi schimbau câteva cuvinte şi zâmbete. Ca nişte animale din aceeaşi haită. La un moment dat, o fată se opri să-i vorbească, şi între timp îi dădea părul peste cap, iar el o lăsa.

Nici măcar nu m-am uitat dacă era şi Andre pe undeva. M-am întors şi am plecat repede, eram doar terorizat că ar fi putut să mă vadă, nu-mi păsa de nimic altceva. Când am ajuns acasă eram unul care se dăduse bătut.

Nu ştiu de ce, dar îl văzusem acolo pe Sfântul şi nu-mi mai păsa de nimic, i-am spus.

Ea a dat din cap şi apoi a spus Mă duc eu şi a pornit motorul. Voia să spună că se va duce ea la Andre şi nici măcar nu voia să discute despre asta. Am coborât fără să mai spun mare lucru şi am văzut-o plecând, cu semnalizatorul aprins corect şi totul, educat, cum trebuia să fie.

Şi pentru că n-am făcut nimic s-o opresc, ea s-a întors a doua zi, după ce vorbise cu Andre.

Zice că era deja însărcinată când a făcut amor cu voi.

Vorbeam din nou în şoaptă, stând unul lângă celălalt în maşinuţa aia. Dar de data asta, sub copacii din spatele casei mele.

M-am gândit că Luca murise degeaba.

M-am gândit şi la copil, la burta lui Andre, la sexul meu în ea, şi la lucrurile alea. De cât de misterioase apropieri suntem capabili noi, bărbaţii şi femeile.

Şi, în sfârşit, mi-am adus aminte că totul se terminase şi că nu mai eram tată.

De aceea am făcut ceva ce nu fac niciodată – eu nu plâng, nu ştiu de ce.

Ea mă lăsă în pace, fără să facă vreun gest sau să scoată vreun cuvânt, se juca doar încet cu faza lungă.

La sfârşit am întrebat-o dacă Andre spusese ceva despre Luca – dacă cel puţin îi trecuse prin minte că avea vreo legătură cu zborul lui.

A început să râdă, spuse.

Să râdă?

Dacă aia era problema, ar fi venit să-mi spună, a zis.

M-am gândit că Andre nu ştia nimic despre Luca şi că nu aflase nimic despre noi.

De fapt Andre are dreptate, spuse atunci prietena mea, nu se poate ca Luca să se fi omorât din cauza asta, numai tu poţi să te gândeşti la aşa ceva.

De ce?

Pentru că eşti orb.

Adică?

Dădu din cap, n-avea chef să vorbească despre asta.

M-am apropiat şi am vrut s-o sărut. Mi-a pus mâna pe umăr ţinându-mă la distanţă.

Numai o sărutare, i-am spus.

Du-te, mi-a spus.

Atunci am hotărât s-o iau de la capăt. M-am dus cu gândul înapoi în căutarea unui moment clar, înainte ca totul să se învălmăşească, ideea era aceea de a porni de acolo. Îmi imaginam pasul ţăranului, când se întoarce pe câmp, după o furtună. Trebuia doar să găsesc punctul în care, la primele boabe de grindină, întrerupsesem semănatul.

Gândeam aşa pentru că în momentele de confuzie avem obiceiul să facem apel la un imaginar rural, chiar dacă nimeni din familiile noastre, de când ne ştim, n-a lucrat vreodată pământul. Ne tragem din meşteşugari şi comercianţi, preoţi şi funcţionari, şi totuşi am moştenit înţelepciunea câmpiei, făcând-o a noastră. Credem în ritul întemeietor al semănatului şi trăim încrezători în caracterul ciclic al tuturor lucrurilor, rezumat cât se poate de bine în trecerea calmă a anotimpurilor. De la plug am învăţat sensul ultim al oricărei violenţe şi de la ţărani secretul răbdării. Credem orbeşte în echilibrul dintre efort şi recoltă. E un soi de vocabular simbolic care ne este dat în mod misterios.

Aşa că m-am gândit s-o iau de la capăt, pentru că nu cunoaştem alt instinct în faţa vitregiilor sorţii, în afara pasului încăpăţânat şi tâmp al ţăranului.

De undeva trebuia să încep din nou să lucrez pământul şi în cele din urmă m-am hotărât pentru larve, acolo la spital. Era ultimul lucru închegat pe care mi-l aminteam: noi patru la larve. Intrând şi ieşind din spitalul acela. Nu mai mergeam acolo de o grămadă de vreme. Poţi fi sigur că acolo vei găsi totul neschimbat, n-are importanţă ce ţi s-a întâmplat cât timp ai lipsit. Poate că sunt alte chipuri sau trupuri, dar suferinţa şi uitarea sunt

aceleaşi. Călugăriţele nu pun întrebări şi te primesc întotdeauna ca pe un dar. Trec pe lângă tine, zorite, şi atunci cântăm împreună un refren care ne e drag: Lăudat fie Isus, în veci, amin.

La început totul mi s-a părut puţin mai dificil, gesturile, cuvintele. Îmi povesteau despre cine se dusese, strângeam mâna celor noi. Munca era mereu aceeaşi, pungile cu urină. La un moment dat, unul dintre cei vechi m-a văzut, îşi aducea aminte de mine, şi începu să zbiere cât îl ţineau bojocii, voia să ştie unde naiba fuseserăm până atunci, eu şi ceilalţi. N-aţi mai trecut pe aici, zise atunci când m-am apropiat de el. Protesta.

Am tras un scaun lângă pat şi m-am aşezat. Mâncarea e o porcărie, zise el, în încheiere. Mă întrebă dacă adusesem ceva. Uneori aduceam câte ceva de mâncare, primii struguri, ciocolată. Chiar şi ţigări, dar numai Sfântul, noi nu îndrăzneam. Călugăriţele ştiau.

I-am spus că nu aveam nimic pentru el. Sunt zile complicate, am avut nişte probleme, am spus ca să mă explic.

Mă privi cu uimire. De multă vreme ei nu mai credeau că şi alţii pot avea probleme.

Ce naiba zici? spuse.

Nimic.

Aha.

În tinereţe fusese benzinar şi îi mergea bine. Câtăva vreme fusese şi preşedintele unei mici echipe de fotbal din cartierul său. Îşi amintea de un trei la doi în deplasare şi de o cupă câştigată în prelungiri. Apoi se certase cu ei.

M-a întrebat ce s-a întâmplat cu ăla cu părul roşu. Mă făcea să râd, zise.

Vorbea de Bobby.

N-a mai venit? am întrebat.

Ăla? Nu l-a mai văzut nimeni. Era singurul care mă făcea să râd.

Într-adevăr, Bobby ştie să se poarte cu ei, îi ia în zeflemea tot timpul, iar asta îi înveseleşte. Când scoţi cateterul e un dezastru, dar nimănui nu pare să-i pese prea mult. Dacă unul urinează sânge, îi place ca un tinerel să se uite la socoteala lui cu admiraţie şi să-i spună Isuse, nu cumva vreţi să facem schimb?

Nici măcar n-a salutat, zise bătrânul, s-a dus şi nu l-a mai văzut nimeni prin părţile astea. Unde l-aţi ascuns? Îl supăra povestea asta cu Bobby.

Nu poate veni, am spus.

A, nu?

Nu. Are nişte probleme.

S-a uitat la mine ca şi cum ar fi fost vina mea.

Ce fel?

Stăteam acolo, pe scaunul acela de metal, aplecat spre el, cu coatele sprijinite pe genunchi.

Se droghează, am spus.

Ce naiba spui?

Droguri. Ştiţi ce-s alea?

Sigur că ştiu.

Bobby se droghează, de asta nu mai vine.

Dacă i-aş fi spus că trebuia să se scoale imediat şi să plece ducând cu el toate lucrurile inclusiv punga plină, ar fi făcut aceeaşi figură.

Ce naiba zici? repetă.

Adevărul, am spus. Nu poate să vină pentru că în momentul ăsta se află undeva unde topeşte un praf maroniu într-o lingură încălzită la flacăra unei brichete. Apoi trage lichidul într-o seringă şi îşi strânge braţul cu un garou. Îşi înfige acul în venă şi îşi injectează lichidul.

Bătrânul mă privea. I-am arătat vena, la îndoitura braţului său.

În timp ce aruncă seringa, drogul aleargă prin venele sale. Când ajunge în creier, Bobby simte cum blestematul acela de nod se topeşte şi mai simte alte lucruri pe care nu le ştiu. Efectul durează câtva timp. Dacă îl întâlneşti în momentele acelea, vorbeşte ca un om beat şi nu prea înţelege. Spune lucruri pe care nu le crede.

Bătrânul făcu semn că da.

După un timp efectul trece, dar trece încet. Atunci Bobby se gândeşte că trebuie să se lase. Dar nu după multă vreme corpul îi cere din nou, şi atunci el caută bani ca să cumpere alte droguri. Dacă nu-i găseşte începe să se simtă rău. La fel de rău ca dumneavoastră în patul ăsta, nici nu vă imaginaţi. Iată de ce nu poate să vină aici. De abia reuşeşte să meargă la şcoală. Eu îl văd numai când are nevoie de bani. Aşa că nu vă aşteptaţi să-l vedeţi venind, resemnaţi-vă, s-a terminat cu râsul câtăva vreme. M-aţi înţeles?

Făcu semn că da cu capul. Avea una din feţele alea ciudate cărora parcă le lipseşte ceva. Ca la cei care-şi taie mustăţile pentru un pariu.

Vrem să golim punga asta? am spus ridicând pătura. M-am aplicat spre obişnuitul tubuleţ. El începu să mormăie.

Da' ce fel de oameni sunteţi? zise printre dinţi.

Am desprins cu multă atenţie tubul mic din cel mare.

Vă drogaţi, veniţi aici s-o faceţi pe băieţii cumsecade, şi după aia vă drogaţi, fir-ar să fie!

Mormăia, dar încetul cu încetul simţea nevoia să ridice vocea.

Vrei să-mi spui cine naiba vă credeţi?

Eu desprinsesem punga de la marginea patului. Urina era închisă la culoare, sângele se depozitase pe fund.

Cu tine vorbesc, cine dracu' vă credeţi?

Eu stăteam în picioare, cu punga în mână.

Avem optişpe ani, am spus, şi suntem totul.

Când eram dincolo, să golesc punga în closet, îl auzeam strigând. Ce naiba înseamnă asta? Sunteţi nişte drogaţi, asta sunteţi, veniţi aici s-o faceţi pe băieţii de treabă, dar sunteţi nişte drogaţi! Striga că puteam foarte bine să stăm acasă, că nu voiau nişte drogaţi acolo. O luase ca pe o jignire personală.

Dar înainte de a termina şi a pleca acasă, am trecut şi pe la unul nou, unul mic de tot, care părea că se ascunsese în corpul lui, în vreun loc unde poate se simţea în siguranţă. După ce am făcut tot ce trebuia, am golit şi clătit punga şi am agăţat-o de marginea patului, l-am mângâiat pe părul, rar şi alb, ultimele fire. El se ridică puţin, deschise sertarul de la noptiera metalică şi dintr-un portofel lucios scoase cinci sute de lire. Ţine, eşti un băiat de treabă. Nu voiam să le iau, dar el insista. Zise: Ţine, cumpără-ţi ceva frumos. Nici măcar nu mă gândeam să le iau, dar apoi mi-a venit în minte imaginea lui făcând acelaşi gest pentru vreun nepot, un fiu, nu ştiu, un copil, mi-a venit în minte că era un gest pe care-l făcuse de multe ori pentru cineva la care ţinea. Oricine ar fi fost, nu era acolo. Eram doar eu, acolo.

Mulţumesc, am spus.

Când am ieşit, am încercat să înţeleg dacă se întorcea senzaţia aceea de siguranţă pe care o aveam întotdeauna când coboram treptele spitalului, dar n-am avut timp să înţeleg ceva, pentru că la capătul scărilor l-am văzut pe tatăl lui Luca, în picioare, elegant, aşteptându-mă chiar pe mine.

Te-am căutat acasă, spuse, dar mi-au zis că eşti aici.

Îmi întinse mâna, i-am strâns-o.

Mă întrebă dacă aveam chef să fac câţiva paşi cu el.

Eu împingând bicicleta, el ducând în mână servieta pentru serviciu. Umblam. De multă vreme voiam să mă eliberez de povara care mă apăsa, aşa că i-am spus aproape imediat că-mi părea rău că nu fusesem la înmormântarea lui Luca. Făcu un gest în aer, ca şi cum ar fi vrut să alunge ceva. Îmi spuse că făcusem bine, şi că pentru el fusese o adevărată tortură, nu suporta când lumea „îşi etalează emoţiile". Voiau să spun ceva, zise, dar am refuzat. Ce se poate spune? adăugă. Apoi, după o clipă de tăcere, îmi povesti că, în schimb, Sfântul se dusese să spună ceva, se dusese la microfon şi cu un calm impecabil vorbise de Luca şi de noi. Ce anume spusese, tatăl lui Luca nu-şi aducea aminte, pentru că, îmi mărturisi, nu voia să se emoţioneze acolo, în faţa tuturor şi deci încercase să se gândească la altceva, fără să asculte. Dar îşi aducea bine aminte că Sfântul era magnific la microfon, solemn şi antic. La sfârşit spusese că Luca a luat cu el orice fel de moarte şi că acum nouă ne rămăsese darul curat al vieţii în lumina orbitoare a credinţei. Orice fel de moarte şi orice fel de teamă, preciză tatăl lui Luca, mi se pare că a spus chiar aşa, orice fel de moarte şi orice fel de

teamă, Luca a dus-o cu el. Fraza aceea o ascultase şi şi-o aducea bine aminte.

Ciudat băiat, zise.

Eu n-am spus nimic, mă gândeam la episodul acela acasă la el, la povestea cu rugăciunea la masă.

Câtăva vreme am mers înainte fără să scoatem o vorbă sau spunând nimicuri. Mai era de înfruntat, desigur, argumentul motivelor lui Luca, şi ne-am învârtit puţin în jurul lui. În cele din urmă el ajunse acolo pe drumul cel mai drept: mă întrebă de Andre.

E o fată specială, nu-i aşa? mă întrebă.

Da, este.

A venit la înmormântare, a fost gentilă, spuse. La ieşire, adăugă, Bobby, aşezat pe o treaptă, plângea. Ea s-a apropiat, l-a luat de mână, l-a făcut să se ridice şi l-a luat cu ea. M-a şocat, pentru că mergea dreaptă şi mergea şi pentru el. Nu ştiu. Părea o regină.

Este? mă întrebă.

Am zâmbit. Da, e o regină.

Îmi spuse că era o expresie de-a lor, când erau tineri. Existau unele fete care erau regine.

Apoi mă întrebă ce era între ea şi Luca.

Ceea ce ştia era că Luca se îndrăgostise de ea. Nu vorbea în casă despre asta, dar înţelesese din anumite lucruri, şi din poveştile altora după aceea. Ştia şi că Andre aştepta un copil. Auzise tot felul de lucruri, în săptămânile alea, şi unul era că acel copil avea de-a face cu Luca. Dar n-ar fi ştiut prea bine să-mi spună în ce fel. Se întreba dacă eu aş fi putut să-l ajut să înţeleagă.

Nu pentru asta s-a omorât, am spus.

Nu era exact ceea ce credeam eu, dar era ceea ce trebuia să creadă el. La restul trebuia să ajungă singur.

Aştepta. Mai insistă să afle dacă acel copil putea fi al lui Luca, povestea acea îl chinuia.

Nu, am spus. Nu e al lui.

În realitate mi-ar fi plăcut să-l ţin puţin pe jăratic, dar am făcut-o pentru Luca, îi eram dator cu asta, nu i-ar fi făcut aşa ceva tatălui său, o dată pentru totdeauna.

Aşa că am spus că nu, nu era al lui.

Era răspunsul pentru care venise la mine. Ceva s-a topit atunci în el, şi pentru tot restul plimbării fu un alt om, pe care nu-l văzusem niciodată. Începu să-mi povestească despre vremea când el şi soţia lui erau tineri. Ţinea să mă facă să înţeleg că fuseseră fericiţi. În familiile lor nimeni nu voia ca ei doi să se căsătorească, dar ei au vrut asta cu toată puterea, şi chiar şi atunci când pentru un moment renunţaseră, el nu încetase să fie

sigur că vor reuşi, şi aşa a fost. Provenim amândoi din nişte familii oribile, spuse, şi singurul timp suportabil era cel pe care-l petreceam împreună. Spuse că pe atunci existau o grămadă de idei moralizatoare, dar atât de mare era dorinţa lor de a fugi de ele, că imediat au început să facă dragoste de câte ori puteau, ascunzându-se de toţi. Ceea ce mă salva era frumuseţea ei, o frumuseţe curată ca a lui Luca, spuse. Apoi îşi dădu probabil seama că genul acela de confidenţe mă stânjeneau şi tăcu. Viaţa sexuală a părinţilor noştri este într-adevăr unul dintre puţinele lucruri despre care nu vrem să ştim nimic. Ne place să credem că nu există, că n-a existat niciodată. N-am şti pur şi simplu ce loc să-i dăm în ideea pe care ne-am făcut-o despre ei. Aşa că începu să povestească despre primii ani de viaţă matrimonială şi despre cât de mult au râs în anii aceia. Nu-l mai ascultam cu prea multă atenţie. În general sunt mereu aceleaşi poveşti, toţi părinţii noştri au fost fericiţi atunci când erau tineri. Aşteptam mai degrabă să aflu când se împotmoliseră toate astea şi unde începuse mizeria educată pe care, de fapt, o cunoşteam. Aş fi vrut eventual să ştiu de ce la un moment dat *se îmbolnăviseră.* Dar nu vorbi despre asta. Sau poate da, dar într-un mod care nu era clar. Am început să-l ascult din nou când, pe un ton chiar simpatic, îmi spuse că soţia lui se schimbase foarte mult de la moartea lui Luca, era evident că dădea vina pe el pentru asta şi că nu-l iertase. Mă chinuie, zise. Uneori mă întorc acasă şi nici măcar n-a pregătit cina. Încep să mă obişnuiesc să mănânc conserve. Lucruri congelate. Ciorba congelată nu-i rea, zise. Ar trebui s-o guşti. O făcea pe simpaticul.

La un moment dat se opri, ridică un picior şi sprijini servieta de el ca s-o deschidă. M-am gândit să-ţi aduc astea, zise. Scoase nişte foi de hârtie. Cred că sunt cântece scrise de Luca, le-am găsit printre lucrurile lui. Sunt sigur că el ar fi vrut să ţi le lase ţie.

Erau chiar cântece. Sau poezii, dar mai degrabă cântece, pentru că uneori alături se aflau acorduri. Dar melodia, Luca o dusese cu el pentru totdeauna.

Mulţumesc, am spus.

N-ai de ce.

Ajunşi acasă la mine, nu ne mai rămânea decât să ne salutăm. Dar aveam impresia ciudată că nu ne spuseserăm nimic. Atunci, înainte de a căuta un mod de a ne saluta, l-am întrebat dacă puteam să-i pun o întrebare.

Cum să nu, răspunse. Era atât de sigur pe el.

Odată Luca mi-a spus că, în timpul cinei, dumneavoastră vă ridicaţi de la masă din când în când şi ieşiţi pe balcon. Mi-a spus că staţi acolo sprijinit de balustradă privind în jos. E adevărat?

Mă privi puţin mirat.

Poate, spuse. Da, se poate.

În timpul cinei, am repetat.

Continua să mă privească mirat. Da, se poate să se fi întâmplat. De ce?

Pentru că mi-ar plăcea să ştiu dacă, atunci când staţi acolo privind în jos, vă trece vreodată prin minte să vă aruncaţi de la balcon. Adică să vă omorâţi aşa.

Incredibil, dar îmi zâmbi. Deschizând braţele. Trecu apoi câtva timp până să-mi răspundă.

Mă relaxează să privesc lucrurile de sus, zise, o făceam mereu când eram copil. Stăteam la etajul trei şi petreceam ore întregi la fereastră uitându-mă la maşinile care treceau, se opreau la semafor şi porneau din nou. Nu ştiu de ce. E ceva ce-mi place. E un obicei copilăresc.

O spuse cu o voce simpatică, şi chiar i-am văzut pe chip ceva ce nu mai văzusem niciodată, ceva din copilul care fusese cu multă vreme în urmă.

Cum ţi-a venit în minte aşa ceva? m-a întrebat el cu blândeţe, cu multă blândeţe.

Nu ştiu, am zis. Mă gândeam că dacă exista un adevăr în toată povestea aia, nici măcar el nu-l mai ştia. Mă gândeam că nu avem nicio posibilitate să înţelegem nimic, niciodată. Despre părinţii noştri, despre copiii noştri, despre nimic poate.

Când ne-am salutat, m-a strâns în braţe, lovindu-mă pe spate cu servieta. Eu stăteam ţeapăn în acea îmbrăţişare. Atunci el făcu un pas înapoi şi îmi întinse mâna.

Copiam gestul, dar îmi lipsea înţelepciunea ţăranului, ochiul expert care înţelege cerul şi măsoară nemulţumirea lui.

Trecu câtva timp şi apăru în ziare ştirea că, în afara oraşului, fusese găsit în zori corpul unui travestit, îngropat în grabă în albia unui râu. Bărbatul fusese împuşcat cu un pistol în ceafa. Decesul avusese loc cu patruzeci şi opt de ore în urmă. Travestitul avea un nume şi un prenume care apăreau în articol. Dar se spunea şi că numele său era Sylvie. De la Sylvie Vartan.

Ştirea m-a şocat, pentru că noi îl cunoşteam.

E greu să-mi amintesc când am început să ne învârtim în jurul prostituatelor, noaptea, uşori pe bicicletele noastre. La început, irezistibile, ne şocau, atunci când ne întorceam acasă de la oratoriu sau de la vreo adunare. Dar mai târziu am început să stăm tot mai târziu, aşteptând ora la care ieşeau la colţurile străzilor. Sau ne întoarcem şi trecem mereu până când apar, ca din neant, atunci când viaţa oraşului se stinge. Nu ştim să spunem ce ne place, şi e clar că nu ne-ar trece vreodată prin cap să le plătim, niciunul dintre noi nu are bani s-o facă. Deci nu ne mână ideea de a ne duce cu ele; ceea ce ne place e să pedalăm până la câţiva metri şi apoi să ne ridicăm pe pedale şi să trecem prin faţa lor în mare viteză, înălţându-ne

pe pedale, uşori, în bâzâitul roţii pe liber. Facem totul fără nicio prudenţă, cu convingerea că suntem invizibili – ne aflăm într-o lume paralelă pe care nici măcar noi n-o băgăm în seamă. Se întâmplă uneori să trecem ziua pe lângă aceleaşi colţuri de stradă şi aproape să nu le recunoaştem. Oraşul nostru nocturn e un alt oraş.

Trecem deci prin faţa lor şi până la urmă, de cele mai multe ori, nici măcar nu le privim. Dar uneori ne întoarcem şi, de pe cealaltă parte a străzii, de la o oarecare distanţă, ne uităm la cizmele lor, la coapse, la sâni.

Ele ne lasă s-o facem. Suntem ca nişte fluturi de noapte. Apărem din când în când.

Dar într-o zi Bobby s-a oprit chiar în faţa uneia sprijinindu-se cu un picior pe pământ, îmi dai o sărutare? a întrebat cu expresia lui arogantă. Ea a început să râdă. Avea vârsta mamelor noastre şi un alt fel de prezenţă. De atunci am început să devenim tot mai îndrăzneţi. Nu Luca şi cu mine, care mergeam în urma lui, ci Bobby. Şi Sfântul, cu felul ăla al lui de a fi special, ca şi cum aşa era de când lumea. Stăm şi vorbim cu ele, dar repede ca să nu îndepărtăm clienţii. Uneori le ducem câte o bere celor care ne sunt simpatice. Sau prăjituri, mai ales la două dintre ele, care fac trotuarul în acelaşi colţ, pe o stradă puţin luminată. Au început să ne simpatizeze. Casa lor e prima în care am ajuns. Apoi în altele.

Uneori poate se plictisesc, în nopţile în care n-au de lucru, şi ne spun să urcăm cu ele. În micile lor apartamente, fără nume la intrare. Există deseori acolo veioze incredibile şi radioul e mereu deschis, chiar şi înainte de a intra, de a vârî cheia în broască. Urcăm pe jos pentru că vecinilor nu le place să folosim liftul, pe scări şi paliere durează mult, singurul timp în care ne e frică să nu fim descoperiţi. Poate de aceea, deseori, în joacă, ele caută multă vreme cheile în poşeta. Urcă scările, după ce îşi scot pantofii sau cizmele ca să nu facă zgomot.

Deci am început ca nişte fluturi, apoi a devenit altceva. Face parte din fiecare dintre noi şi ne temem să ne gândim cât de profund – în timp ce, sub ochii tuturor, construim din nou, cu disciplină şi puritate, Împărăţia. Cunoaştem diferenţa uriaşă şi secretă dintre felul nostru de a trăi şi curvele noastre. Nimeni nu ştie nimic despre asta şi n-o spunem nici măcar când ne spovedim. Nu am avea cuvinte să vorbim despre aşa ceva. Poate că în timpul zilei avem, din cauza asta, o urmă de ruşine şi de dezgust, lizibilă într-un soi de tristeţe pe care o purtăm în noi – ca nişte vaze imperfecte conştiente de o anumită crăpătură ascunsă. Dar nici măcar nu suntem siguri de asta, atât de puternică pare diferenţa dintre vieţile noastre şi aventurile acelea nocturne, încât niciunul dintre noi nu crede că le trăieşte *cu adevărat*. În afară, poate, de Sfântul, care rămâne în locuinţele alea şi după ce noi plecăm, nu vrem să ne întoarcem acasă la nişte ore din noapte pe care n-am şti să le explicăm. O prudenţă pe care el a încetat s-o mai aibă,

aşa că a ajuns să lipsească de acasă nopţi întregi. Alteori zile întregi. Dar pentru el e ceva diferit, suflul unei vocaţii pe care noi nu-l avem, ne oprim la joc. Acolo unde pentru el e linia drumului care merge în întâmpinarea demonilor.

Aşa am cunoscut-o pe Sylvie. Nu ne place ideea de travestiţi, o forţare pe care n-o înţelegem, dar am descoperit curând că există în ei o bucurie deosebită şi o disperare care fac ca totul să fie mai simplu, rezultă din asta o apropiere ilogică. Avem în comun această infantilă aşteptare a unui pământ al făgăduinţei şi împărtăşim voinţa de a-l căuta fără nici cea mai mică pudoare. Astfel scriu în trupurile lor că sunt totul, acelaşi lucru care se citeşte în inimile noastre. În plus, etalează o forţă ciudată, care se sprijină pe nimic, şi din această cauză asemănătoare cu a noastră. O materializează într-o frumuseţe arogantă şi sub formă de lumină care se percepe clar când ajungi cu bicicleta în colţul lor de stradă, în noaptea în care nu sunt acolo, maşinile îl ocolesc, fără să stea prea mult pe gânduri, şi semaforul indică un timp fără pasiune, iar vitrinele magazinelor sunt oarbe reflectând întunericul. Sylvie o ştia, şi asta era viaţa ei, pe care ne-o explica după ce îşi scotea pantofii cu toc şi punea cafeaua la fiert. În timpul zilei nu exista. N-am mângâiat niciodată sexul unui bărbat, dar pe-al său da, în timp ce ea îmi spunea cum s-o fac, iar Bobby râdea. Fără să ştiu cât şi cum, până când ea, ridicându-se de pe sofa, mi-a spus că habar n-aveam, şi trăgându-şi chiloţeii de dantelă, se îndreptă legănându-şi şoldurile spre bucătărie. Avea clienţi importanţi şi cu banii pe care-i câştiga urma să-şi aducă fratele din Sud, era primul dintre visele ei. Apoi multe altele, pe care le povestea de fiecare dată altfel – ţări ale făgăduinţei. Hai, vino aici, zicea. Cu vocea ei răguşită.

Au găsit o maşină, cu câţiva kilometri mai sus, unde râul devenea mai larg. Murdară de sânge. Cineva încercase s-o împingă în apă, apoi o lăsase acolo. Au descoperit cine era proprietarul, care a spus că-i fusese furată. Era un băiat de familie bună, pe care-l văzusem deseori în grupul lui Andre. Repeta ca i-o furaseră, apoi cedă şi începu încetul cu încetul să-şi amintească adevărul. Povesti că erau trei, el şi doi prieteni de-ai lui, o luaseră pe Sylvie în maşină s-o ducă la o petrecere. El era la volan şi se oprise în faţa ei, în obişnuitul colţ de stradă, întrebând-o dacă voia să meargă să se distreze puţin cu ei. Ea avusese încredere, îi cunoştea. Aşa că se urcă pe scaunul din faţă şi plecară cu toţii împreună. Nu erau drogaţi şi nici măcar beţi. Râdeau şi erau mulţumiţi. La un moment dat, cei doi prieteni aşezaţi în spate au scos un pistol şi asta i-a excitat puţin pe toţi. Şi l-au dat unul altuia, îl luase în mână şi Sylvie, îl ţinea cu două degete şi se prefăcea că-i e scârbă. În cele din urmă cei doi din spate l-au luat din nou şi se jucau prefăcându-se că trag pe fereastră în oameni. Am citit numele lor în ziar, fără emoţie, şi cel al Sfântului era primul. Singurul lucru la care, în mod absurd, m-am gândit a fost cât de mic era scris, printre toate cuvintele

alea, unul printre altele, şi era numele său. La şcoală, unde îl chemau cu prenumele lui adevărat şi cu numele de familie, mie mi se părea de fiecare dată că-l văd gol, umilit, pentru că el era Sfântul, aşa cum prea bine ştiam noi. Dar acolo, în ziar, era gol, în rând cu alte nume oarecare, un deţinut deja. Băiatul aşezat lângă el în maşina era un alt prieten ai lui Andre, unul mai mare. Interogat, recunoscuse ca a fost acolo, în maşină, în seara aceea, dar jurase că nu trăsese el. Apoi îi ajutase să îngroape cadavrul şi să împingă maşina în apă. Ar fi făcut-o oricine ca să-şi ajute prietenii, zise. Cât despre Sfânt, ziarul spunea că nu scosese niciun cuvânt, de când fusese ridicat de acasă, iar eu am înţeles ca era încă viu şi că era încă el. Ştiam că avea un model comportamental precis şi că-l punea în aplicare cu luciditate. De la Ghetsimani la Golgota, învăţătorul îi fixase nişte reguli imuabile, orice miel poate dispune de ele în clipa sacrificiului. E un protocol al martiriului, pe care – cu un termen, dacă ne gândim bine, sublim – noi îl numim *Patimă*, un cuvânt care pentru tot restul lumii înseamnă pasiune excesivă. Pe baza unor atente expertize balistice, poliţia îşi făcu o idee destul de precisă cu privire la dinamica faptelor. Cel care trăsese, pusese mai întâi pistolul în ceafa lui Sylvie, apoi apăsase pe trăgaci. Nu părea un glonţ pornit din întâmplare. Se dovedi că pistolul era al Sfântului. Niciun motiv, scriau ziarele, doar plictiseală.

Am decupat articolul, aveam de gând să-l păstrez. Totul fusese împlinit, m-am gândit, spre ruşinea fără margini a celui mai bun dintre noi

Călătoria cea lunga pe care imobilitatea noastră o ascundea o vedeam acum sub ochii tuturor, secret devenit ştire şi transformat în scandal. La fel ca moartea lui Luca sau drogurile lui Bobby, şi închisoarea Sfântului urma să fie dată din mână în mână, obiect de neînţeles – o plagă aruncată de sus, fără nicio logică, fără niciun motiv. Şi totuşi eu ştiam că e un suflu, îmbobocire aşteptată a unei înfloriri eterne. N-aş fi ştiut s-o explic, era înscrisă în răceala mea, pe care nimeni n-ar fi înţeles-o. Şi în fiecare acţiune pe care nimeni n-ar fi descifrat-o.

În ziua aceea a sunat telefonul tot timpul. A sunat şi seara, era Andre. Nu mă sunase niciodată până atunci. Era ultimul lucru la care mă puteam aştepta. Îşi ceru scuze, spuse că ar fi preferat să mă întâlnească, dar n-o lăsau să iasă, era în clinică, aştepta copilul. Fetiţa, se corectă. Voia să mă întrebe dacă ştiam ceva despre povestea aia care apărea în toate ziarele. Eram sigur că ea ştia mai mult decât mine, era un telefon ciudat. I-am spus că ştiam prea puţin. Şi că era un lucru oribil. Dar ea continuă să mă întrebe, nu părea să fie prea interesată de cei doi prieteni ai săi, mă întreba despre Sfântul. Cu fraze întrerupte care se pierdeau. Îmi spuse că era imposibil să fi fost el. Dar nu vor reuşi să-l facă să spună asta. Tăcu o clipă. E un fleac, zise, n-o să fie atât de tâmpit să-şi nenorocească viaţa pentru un fleac. Râdea, dar prea puţin convinsă. M-am gândit că doar cei bogaţi pot numi

fleac un proiectil tras cu bună ştiinţă în capul unei fiinţe umane. Doar tu poţi să-l numeşti fleac, am spus. Tăcu îndelung. Poate, zise. Am încercat s-o salut, dar rămânea la telefon. Şi în cele din urmă a spus te rog. Du-te să vorbeşti cu el, te rog. Spune-i că ai vorbit cu mine. Aşa să-i spui. Că m-ai auzit. Te rog. Nu părea să fie Andre. Vocea era a ei, şi tonul, dar nu cuvintele. O s-o fac, am promis. Am adăugat ceva despre fetiţă, că totul va fi bine. Da, zise ea. Ne-am salutat. Te sărut, a zis. Am închis.

Apoi am început să mă gândesc. Încercam să înţeleg ce anume îmi spusese *cu adevărat*. Simţeam că nu mă căutase ca să-mi pună întrebări, nu-i stătea în fire, şi nici măcar ca să-mi ceară o favoare, nu ştia s-o facă. Îmi telefonase ca să-mi spună ceva doar mie, ceva ce doar mie putea să-mi spună. O făcuse aşa cum se mişca în viaţa de toate zilele, cu o eleganţă alcătuită din puncte de sprijin nefireşti şi gesturi de abia schiţate. O făcuse cu frumuseţe. Am repetat frazele, îmi aminteam o urgenţă ascunsă în tonul vocii şi răbdarea tăcerilor. Era ca un desen. Când l-am descifrat am înţeles cu absolută siguranţă că Sfântul era tatăl fetiţei ei – ceva ce ştiam dintotdeauna, dar în felul acesta al nostru de a nu şti niciodată.

N-am reuşit s-o fac mai repede, dar după câteva săptămâni m-am dus la Sfântul.

Când am urcat pe coridoarele care duceau spre vorbitor, deşi eram pentru prima dată într-o închisoare, nu eram curios să văd nimic, nici tavanele înalte, nici gratiile, mă interesa doar să vorbesc cu el. Mă gândeam la sfârşitul întregii geografii pe care ne-o imaginasem, prăbuşirea oricărei distanţe, ştergerea oricărei frontiere, noi şi ei. Şi dacă am fi ştiut să ne orientăm în acest infinit diferit, de pe avanposturile nenorocirii pe care ne aruncase furtuna. Cu gândul de a-l întreba şi cu siguranţa că el ştia. Restul, pur şi simplu, mă deranja, procedurile, lumea. Uniformele, chipurile pline de răutate.

Ai venit, îmi spuse.

În afară de ţinuta ciudată, era el. Un trening, unul din lucrurile pe care nu le îmbrăca niciodată. Cu părul scurt, dar şi cu o barbă de călugăr. În mod absurd, aparent puţin mai gras.

Voiam să-l întreb ce se întâmplase, nu în maşina aia sau cu Andre, nu avea importanţă. Ce se întâmplase cu noi. O ştiam, dar nu cu vorbele lui, cu siguranţa lui. Voiam să-mi amintească de ce oroarea aceea.

Nu e o oroare, zise.

M-a întrebat dacă primisem scrisoarea lui. Scrisoarea pe care mi-o trimisese după moartea lui Luca. Nici măcar n-o deschisesem, mai târziu am deschis-o. M-a enervat. Nici măcar nu era o scrisoare. Era doar fotografia unui tablou.

Mi-ai trimis o Madonă, Sfântule, ce să fac cu o Madonă?

El mormăi ceva iritat. Apoi îmi spuse că de fapt ar fi trebuit să-mi explice bine, dar nu avusese timp, se întâmplaseră prea multe lucruri în zilele acelea. Mă întrebă dacă o ţinusem totuşi sau ce făcusem cu ea.

Habar n-am.

Fă-mi o favoare, caut-o, zise. Dacă n-o găseşti, ţi-o trimit din nou.

I-am promis că am s-o caut. Păru mai uşurat. Nu credea că va reuşi cu adevărat să se explice, fără Madona aceea.

Am găsit-o la Andre, zise, într-o carte. Dar nici măcar n-am încercat să-i explic, adăugă, ştii cum e ea.

N-am spus nimic,

Ai vorbit cu ea? mă întrebă.

Da.

Ce zice?

Nu crede că ai fost tu. Nimeni nu crede.

Făcu un gest vag în aer.

Am adăugat că, atunci când am vorbit cu ea, Andre era în clinică şi că îi părea rău, pentru că ar fi vrut să vină să-l vadă, dar nu putea.

Spuse da cu capul.

Vrei să-i spun ceva, am întrebat.

Nu, spuse Sfântul. Nu-ţi face probleme.

Se gândi o clipă.

Ba nu, spune-i că eu – şi nu mai adăugă nimic.

Că e bine aşa, adăugă.

N-aş putea să jur, dar i s-a frânt puţin vocea, în acelaşi timp cu un gest nervos, făcut cu mâna ridicată brusc.

Despre fetiţă niciun cuvânt.

La vorbitor exista o durată fixă a convorbirii, şi un gardian avea sarcina să fie respectată. Ciudată meserie.

Aşa că am început să vorbim repede, ca şi cum am fi fost urmăriţi. I-am spus că nu ştiam de unde s-o iau din nou de la început, şi că fiecare lucru rupt de ei trebuia acum să-l cos, dar cu ce fir. Mă întrebam ce supravieţuise acelei neaşteptate accelerări a încetinelii noastre, şi el înţelese că nu reuşeam să aleg gesturile, nu-mi mai aminteam care erau ale noastre şi care ale lor. I-am povestit în grabă despre larve, dar şi despre tăcerea bisericilor şi despre paginile Evangheliilor răsfoite căutând-o pe cea pentru mine. L-am întrebat dacă nu avusese vreodată bănuiala că am îndrăznit prea mult, fără să avem bunul-simţ de a aştepta şi dacă era vreun moment în construirea Împărăţiei pe care noi nu-l înţelesesem. Am căutat la el o nostalgie, nostalgia pe care o aveam eu.

Apoi am spus totul într-o frază.

Îmi plăcea înainte – înainte de Andre.

Sfântul zâmbi.

Îmi explică atunci, cu cea mai frumoasă voce pe care o avea, e un bătrân în vocea aceea.

Îmi spuse numele şi geometriile.

Fiecare urmă şi întregul drum.

Până când gardianul făcu câţiva paşi înainte şi ne spuse ca se terminase, dar fără răutate. Neutru.

M-am ridicat, am pus scaunul la loc.

Ne-am salutat, un gest şi ceva şoptit cât se poate de încet.

Apoi am întors spatele fără să ne mai privim.

Mi-a rămas în minte siguranţa lui: *nu e o oroare.*

Ce e atunci? mă întrebam.

Pentru ca imaginea Madonei să poată intra în plic, Sfântul a îndoit-o perfect în patru, aliniind marginile. E o pagină dintr-o carte, cărţile acelea de artă, mari şi lucioase. Pe o parte există doar text, pe cealaltă Fecioara cu pruncul. E important de spus că o singură privire o poate cuprinde în întregime, ca pe o literă din alfabet. Deşi există multe lucruri distincte care figurează în imagine: gură, mâini, ochi şi două lucruri mai distincte decât altele: mama şi copilul. Dar topite într-o imagine care este clar una singură, în negrul dimprejur.

E o fecioară, asta trebuie amintit.

Virginitatea mamei lui Isus e o dogmă, stabilită de Conciliul de la Constantinopol din 553, deci reprezintă un articol de credinţă. În special Biserica Catolică, deci noi, crede că virginitatea Mariei trebuie să fie considerată perpetuă, adică efectivă înainte, în timpul şi după naştere. Deci acest tablou reproduce o mamă virgină cu copilul ei.

Trebuie spus că o face ca şi cum nenumărate mame fecioare a nenumăraţi copii ar fi fost chemate acolo, de unde se aflau, să se topească într-o unică posibilitate, uitând de neglijabilele diferenţe şi detalii – chemate într-o singură fiinţare, de o rezumativă intensitate. Orice mamă fecioară şi orice copil deci, şi asta e important.

Într-un gest blând al Fecioarei, de exemplu, e cuprinsă întreaga memorie a *oricărei* blândeţi materne – îşi lasă capul într-o parte, tâmpla ei o atinge pe cea a Pruncului, îi dă viaţă, sângele pulsează – în căldură.

Pruncul ţine ochii închişi şi gura larg deschisă – agonie, prorocire a morţii sau doar foame. Mama fecioară îi ţine bărbia cu două degete – o ramă. Scutecele copilului sunt albe, rochia mamei fecioare, purpurie, vălul coborând peste amândoi, negru.

Imobilitatea e totală. Nu există nicio greutate care trebuie să cadă, sau o cută oprită în timp ce se desface sau un gest care trebuie terminat. Nu există o oprire în loc a timpului, nu există o fisură între înainte şi după, ci doar un *totdeauna*.

Pe chipul mamei fecioare, o mână nevăzută a şters orice expresie posibilă, lăsând un semn care nu este decât el însuşi.

O icoană.

Dacă o fixezi îndelung, încetul cu încetul privirea ţi se împăienjeneşte, urmărind o traiectorie ce pare obligată – aproape o hipnoză. În felul acesta orice detaliu se pierde şi în final pupila nu mai face nicio mişcare, ci rămâne fixă într-un singur punct, unde vede totul: tabloul întreg şi toate lumile chemate acolo.

Punctul acela este acolo unde se află ochii. Ochii de pe chipul Madonei. Canoanele de frumuseţe cereau să nu exprime nimic. Goi, nu privesc, ci sunt într-adevăr făcuţi să primească privirea. Sunt inima oarbă a lumii.

De câtă măiestrie a fost nevoie să se obţină aşa ceva. Câte greşeli au fost făcute pentru a obţine acea perfecţiune. Generaţii întregi şi-au transmis strădania, fără să-şi piardă vreodată încrederea că mai devreme sau mai târziu vor şti să o facă. Ce urgenţă îi împingea de la spate, de ce atâta grijă? Cărei făgăduieli îi erau credincioşi? Ce trebuia salvat, pentru fiii fiilor, în munca mâinilor lor?

Ambiţia pe care am învăţat-o – iată ce. Un mesaj secret ascuns în spatele cultului şi al doctrinei. Amintirea unei *mame fecioare.* Divinitate imposibilă în care se odihneşte calm tot ceea ce în experienţa umană era cunoscut drept chin şi sfâşiere. Adorau la ea ideea că într-o singură frumuseţe se putea recompune orice contrariu şi toate lucrurile opuse. Ştiau că asta se învaţă în sacru: unitatea ascunsă a extremelor şi capacitatea pe care o avem de a o evoca într-un singur gest, împlinit, fie el un tablou sau o viaţă întreagă. Fecioară şi mamă – au ajuns să şi-o închipuie ca odihnă şi perfecţiune. N-au avut însă linişte până când n-au văzut-o zămislită de măiestria lor.

Astfel şi-au ţinut făgăduiala şi fiii fiilor au primit moştenire curajul şi nebunia. Mai mult decât orice înclinare morală şi în răspăr cu orice doctrină, ceea ce am primit de la educaţia noastră religioasă a fost în primul rând un model formal – un model obsesiv repetat în violenţa imaginilor care ne spunea vestea cea bună. Aceeaşi unitate nebună a Fecioarei mame sălăşluieşte în extazul martirilor, şi în orice apocalipsă care este început al timpurilor şi în misterul demonilor care erau îngeri. În chip mai înalt, stârv chiar, dăinuie în icoana noastră ultimă şi definitivă, aceea a lui Isus ţintuit pe Cruce, recompunere a unor vertiginoase extreme, tată, fiu şi spirit sfânt, într-un singur cadavru, care este şi nu este Dumnezeu. Din aporia prin excelenţă am făcut un fetiş – suntem singurii care adoră un zeu mort. Cum am fi putut atunci să nu învăţăm în primul rând această capacitate a imposibilului şi ambiţia de a acoperi orice distanţă? Astfel, în timp ce ne învăţau calea cea dreaptă, noi eram deja un păienjeniş de cărări, iar ţinta noastră era pretutindeni.

Ne-au ascuns că era atât de greu. Deci schiţam madone imperfecte, surprinşi că nu aflăm la capătul drumului ochii aceia goi, ci doar durere şi remuşcare. De aceea ne rănim şi murim. Dar e doar o problemă de răbdare. De exerciţiu.

Sfântul spune că e ca degetele de la o mână. Trebuie doar să le închidem încet, cu forţa unei strângeri blânde, chiar dacă ar trebui să punem în asta o viaţă întreagă. Spune că nu trebuie să ne speriem şi că noi suntem totul, asta e frumuseţea noastră, nu boala noastră. Contrariul ororii.

Spune că n-a fost niciodată un înainte de Andre, pentru că eram aşa dintotdeauna. Deci nu ne aşteaptă nicio nostalgie, nici nu dispunem de o cale pentru a ne întoarce înapoi.

Spune că nu s-a întâmplat nimic. Nu s-a întâmplat niciodată nimic.

Atunci m-am întors la gesturile pe care le cunoşteam, regăsindu-le unul câte unul. În sfârşit am vrut să merg la biserică, duminică, să cânt. Erau deja acolo alţi băieţi, un grup nou, preotul nu putea rămâne fără, aşa că a luat pe alţii în locul nostru. Erau tineri şi nu aveau un trecut, dacă pot să spun aşa – poate la orga electronică era unul de capul căruia era ceva. Restul erau nişte copii. În orice caz am întrebat dacă mă puteam alătura lor cu chitara, şi ei au fost onoraţi. Trebuie spus că atunci când aveau treisprezece ani veneau la liturghie să ne asculte pe noi – aşa se poate înţelege situaţia. Era chiar unul care, după păr şi barbă, încerca să semene cu Sfântul. Era bateristul. În cele din urmă m-am aşezat lângă ei, puţin mai deoparte, cu chitara, şi am făcut ce trebuia să fac. Voiau să cânt şi cu vocea, dar le-am dat de înţeles că n-o voi face. Voiam doar să stau acolo şi să cânt la chitară – nimic altceva.

Dar de abia executasem două acorduri din cântarea de început, că am simţit cum mă năpădea totul, cât de ridicolă era fiinţa mea acolo şi cât de departe orice sens al unei întoarceri acasă. Eram atât de bătrân în mijlocul lor, ca ani, desigur, dar mai ales ca inocenţă pierdută. N-avea rost să mă ascund în spatele celorlalţi, nu eram decât eu. Părinţii, din bănci, şi fraţii mai mici mă căutau cu privirile, voiau să-l vadă pe supravieţuitor – şi în mine umbra neagră a prietenilor mei pierduţi. Nu mă deranja, n-o căutasem, poate chiar asta era, nu mai voiam nimic ascuns. Mi se părea că primul lucru de făcut era să aduc totul la suprafaţă. De aceea mă lăsam privit, o luam ca pe o umilire, sincer nu exista narcisism sau vreo formă de a vrea să fii primul, o trăiam ca pe o umilire, să fiu umilit, aşa fără violenţă, asta voiam.

La un moment dat preotul reuşi să spună printre altele că eu mă întorsesem şi că toată comunitatea mă saluta cu sufletul plin de bucurie. Din bănci mulţi dădură din cap aprobând şi făcând risipă de zâmbete, un bâzâit uşor, toate privirile îndreptate spre mine. N-am făcut nimic. Mă

temeam doar să nu izbucnească aplauzele. Dar trebuie spus că erau nişte persoane educate, care ştiau ce se cuvine şi ce nu, o artă pe cale de dispariţie.

Imediat după aceea, în timpul predicii, am privit părul preotului şi pentru prima dată mi-am dat seama cum era. Ar fi trebuit să-I observ cu ani în urmă, dar în realitate numai în ziua aceea l-am văzut cu adevărat. Lung într-o parte, era tras până în cealaltă, acoperind chelia. Aşa încât cărarea, în punctul din care pornea, era ridicolă şi joasă, aproape deasupra urechii. Părul blond era pieptănat cu multă grija. Dat poate cu fixativ. Sub el, preotul vorbea despre misterul Imaculatei concepţii.

Nimeni nu ştie, dar Imaculata concepţie n-are nicio legătura cu virginitatea Mariei. Înseamnă că Maria a fost concepută fără păcatul originar. Sexul n-are nicio legătură cu asta.

Mă întrebam ce importanţă are ce păr ai, dacă trăieşti în perspectiva vieţii eterne şi a edificării Împărăţiei. Cum era posibil să pierzi timpul cu asemenea lucruri, poate că folosise o anumită marcă de fixativ, ieşise probabil cândva *să-l cumpere.*

De ce nu învăţasem din aventurile noastre nici măcar clemenţa sau talentul de a înţelege. Mila pentru ceea ce suntem cu toţii.

Am profitat de predică – preotul acela îi hipnotizează – şi am început să privesc feţele din bănci, acum când nu se mai uitau la mine. Atât de multă lume pe care n-o văzusem de multă vreme. Apoi, într-una dintre ultimele bănci, la început am crezut că mă înşel, dar apoi am văzut că era chiar ea, Andre, pe ultimul loc care dădea spre coridor, asculta, dar uitându-se curioasă în jur.

Poate că nici nu era prima oară că venea.

Acum o uram, pentru că încă mai credeam că era la originea multora dintre nenorocirile noastre, dar fără doar şi poate în momentul acela am simţit doar că în mijlocul atâtor străini era cineva din ţara mea, atât de mult se mutaseră graniţele felului meu de a simţi. Oricât ar fi fost de absurd, mi se păru că pe pluta aceea ciudată se afla atunci şi cineva dintre ai mei – şi instinctul de a sta aproape.

Dar n-a durat decât o clipă.

Aşa că, odată terminată slujba, i-am dat timp să plece, i-am salutat pe băieţi şi apoi m-am dus în prima bancă, m-am aşezat în genunchi şi am început să mă rog, cu faţa ascunsă în mâini, şi coatele sprijinite de lemn. Era ceva ce făceam deseori înainte. Îmi plăcea să ascult zgomotele celor care plecau, fără să-i văd. Şi să regăsesc un punct în interiorul meu.

M-am ridicat, în final rămăseseră doar gesturile catifelate ale ministranţilor care făceau ordine în altar.

Am întors capul şi Andre mai era încă aşezată acolo, la locul ei, în biserica aproape goală. Am înţeles atunci că povestea nu se terminase.

M-am închinat şi am început să înaintez pe coridor, printre bănci, cu spatele la altar.

Când am ajuns lângă Andre, m-am oprit şi am salutat-o. Ea s-a tras puţin într-o parte pe bancă, făcându-mi loc. M-am aşezat lângă ea.

Totuşi fusesem educat către o încăpăţânată rezistenţă care consideră viaţa o obligaţie nobilă, de îndeplinit cu demnitate şi plenitudine. Mi-au dat pentru asta forţă şi caracter şi moştenirea fiecărei tristeţi a lor, să o păstrez. Deci îmi este clar că nu voi muri niciodată – decât în gesturi trecătoare şi în momente de uitat. Nici nu mă îndoiesc că mai sfâşietoare decât orice frică se va dovedi plecarea mea. În vecii vecilor.